Nr. 28-30

ION CREANGĂ

POVEȘTI

Soacra cu trei nurori. — Capra cu trei iezi. — Punguța cu doi bani. — Dănilă Prepeleac.— Povestea Porcului. Povestea lui Stan Pățitul.— Povestea lui Harap Alb. Fata babei și fata moșneagului.— Ivan Turbincă.—Făt-Frumos, fiul iepei.

Editura SOCEC & Co., S. A. R. București

Nu se împrumută acasă.

ION CREANGĂ

POVEȘTI

Soacra cu trei nurori. — Capra cu trei iezi. — Punguța cu doi bani. — Dănilă Prepeleac. — Povestea Porcului. — Povestea lui Stan Pățitul. — Povestea lui Harap Alb. — Fata babei și fata moșneagului. — Ivan Turbincă. — Făt-Frumos, fiul iepei.

multă lămurire explicațiile cuvintelor vom găsi în notele din josul paginilor cărții noastre.
G. T. Kirileanu

75
1953

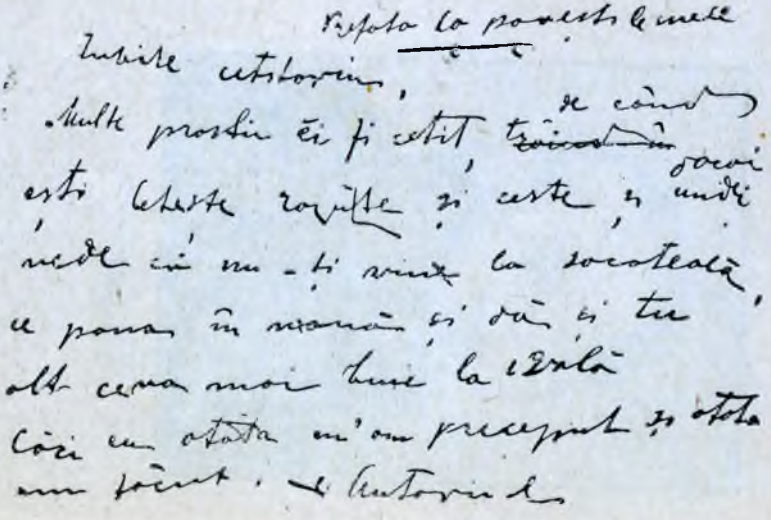
BIBLIOTECA PENTRU TOȚI
No. 28—30

BIBLIOTECA DOCUMENTARĂ ORAȘUL PIATRA NEAMȚ

K.I. 1187

ION CREANGĂ

„Prefață la Poveștile mele"
O pagină din manuscrisul lui Ion Creangă.

ION CREANGĂ

VIEAȚA.

De bună seamă, cel mai original scriitor român este Ion Creangă; în galeria creatorilor scrisului românesc, el face o figură cu totul aparte.

Ion Creangă este fecior de țărani, muncitori ai pământului în comuna Humulești, județul Neamț. Taică-său era Ștefan a lui Petrea Ciubotariu, iar maică-sa era Smaranda, fiica lui David Creangă din Pipirig. Scriitorul s'a născut la 1 Martie 1837. Copilăria i-a fost dintre cele mai fericite: alerga toată ziua cu alți tovarăși de sbenguială, aci se ducea să se scalde în știoalnă, aci fura poamele de prin ogrăzile vecinilor, pornea cu colindul la sărbătorile Crăciunului, în nădejdea de a căpăta covrigi sau nuci, răsturna mesele la praznice sau pomeni și câte șotii și năzbâtii nu mai făcea!

Carte, a învățat puțină și pe apucate: mai întâi, s'a străduit să învețe buchiile pe ceaslov, cu ajutorul dascălului Vasile a Vasilcăi, a mai urmat câteva luni cursurile școalei primare din Broșteni, ca mai apoi, să înceapă la psaltichie cu un dascăl dela biserica Adormirea din Târgul

Neamțului. După aceasta, îl aflăm printre elevii arhimandritului Isaia Teodorescu, acel original Popa-Duhu, de care povestitorul va vorbi mai târziu. In toamna 1854, intră în școala de catiheți din Fălticeni, dar nici aici nu se prea ține de învățătură. Intre 1855 și 1858, urmează cursurile seminarului dela Socola.

După terminarea seminarului, se însoară și e hirotonit diacon. (1859). Având o viață grea, Creangă nutrește și gândul de a deveni învățător. In 1864, intră în Școala Normală Vasile Lupu, condusă pe atunci de Titu Maiorescu, dovedindu-se un elev strălucit. Maiorescu remarcându-l, îl numește încă din anul II, institutor la școala primară Trei-Ierarhi și Creangă dovedește, dela început, o deosebită vocație pentru această meserie. In schimb, nici căsătoria, nici cariera eclesiastică nu-i vor fi de nădejde. De nevastă, se va despărți curând, iar cu superiorii săi, preoții, va intra în mare vrajbă, căci diaconul Creangă manifestă tendințe de multă independență. Mai întâi, își ia libertatea de a merge la teatru (1868), fapt pentru care primi aspre mustrări. Creangă însă nu se sfiește, nici nu pare să aibă dorințe de a respecta, de aci înainte, canoanele strimte ale tagmei bisericești sau de a face pe placul cuviosilor părinți. Cum i se ridică pedeapsa pentru mergerea la teatru, trage

cu pușca în ciorile de pe turlele Goliei. O gazetă locală vorbește pe larg de acest fapt ne mai auzit: un preot să tragă cu pușca! Libertate uluitoare! Curând, Creangă forțează mai mult, merge mai departe cu răzvrătirea: se mută din locuința pe care o avea în curtea Goliei și chiar, socotindu-și chica greu de purtat și demodată, se tunde. Adevărat scandal! Consistoriul chemat să-l judece, arată multă pornire și rea voință față de răzvrătit, dar nici diaconul nu arată, mai puțin, voința de a nu le face placul, ci de a-i revolta.

Actul de acuzare constată toate greșelile; — între altele: „obștește este cunoscut că diaconul Ion Creangă nu viețuiește împreună cu soția lui timp de mai mulți ani, fără a fi probat prin locurile competente a lui nevinovăție"..., că acest diacon „în loc de a se corigea în purtări, după atâtea iertări, din contră a devenit a-și tunde și părul"... Iar ducându-se la teatru, „s'a silit a argumenta că acolo a găsit morala dumnezeiască"... După toată această enumerare de motive, hotărîrea sună dârz: „Să fie oprit cu lucrarea diaconiei *pentru totdeauna*." 1)

Deși hotărîrea e clară, totuși peste un an, mai marii îl chiamă din nou pe Creangă la „lu-

---

1) Dumitru Furtună, *Ion Creangă* — Cuvinte și mărturii, p. 52.

crarea diaconiei". Acesta răspunde cu multă demnitate, dar şi cu mai mult curaj: nu se arată deloc pocăit, ci dimpotrivă, îşi învinovăţeşte judecătorii. Intre altele, le spune:

„Dacă mi-aţi permite a Vă întreba care sunt acele fapte incorigibile şi incompatibile cu caracterul meu de preot, probate de Sfinţia Voastră, cum să mă corijez — dând semne de îndreptare întru aceste?

Nu mă îndoesc că, puind mâna pe conştiinţa-Vă şi întrebând-o — numai dacă n'ar fi ipocrizia la mijloc — aţi răspunde aşa: Spiritul de modestie, onestitatea, francheţa, curajul opiniunilor tale şi fermitatea de caracter ce posezi, voind a-ţi susţine demnitatea de om, te face a fi urît de noi; şi pentru a te corige, trebue să adoptezi contrariul acestora.

In fine dacă, conduşi de spiritul de ură şi răzbunare, credeţi că, lovind în onoarea şi existenţa oamenilor care nu se pot apăra decât cu lacrămi şi rugi îndreptate către ceriu, faceţi acte de moralitate şi aduceţi prinos lui Dumnezeu — fie după credinţa-Vă.

Eu însă din parte-mi, n'am decât a Vă ruga, ca orice pretenţiune veţi mai ave de-acum înnainte asupră-mi, să binevoiţi a mă urmări la tribunalele civile". 1)

---

[1]) Op. cit., p. 57—58.

Iertarea și mărinimia înaltului cler, Creangă n'o primește; răspopirea e acum definitivă și ultimele formalități sunt încheiate în mijlocul lunii Noembrie 1872.

In atitudinea pe care o adoptă Creangă față de clerici, în dorința lui de a înfrunta canoanele și pravilele bisericești apare ceva specific temperamentului și vieții marelui povestitor. Se dovedește, în primul rând, dragostea de libertate a țăranului din munții Neamțului, marea lui independență morală; se dovedește mai apoi, disprețul omului simplu, curat, drept, față de etica îndoelnică sau falsă a ciocoilor, față de autoritatea burgheză neînțelegătoare.

Dar lucru demn de remarcat: dacă în faza aceasta a conflictului cu clericii, Ion Creangă se arată înoitor, dornic de progres și emancipare, mai târziu, când răzvrătirea sa și spiritul de frondă se manifestă față de mediul orășenesc în genere, față de ciocoimea distinsă și elegantă din târgul Iașilor, Creangă recurge la formele de viață cele mai primitive și înapoiate.

Intr'adevăr, îndată după ce hotărirea consistoriului rămâne definitivă, Creangă își înjghebează un traiu simplu, țărănesc, în mizera „bojdeucă" din Ticăul-de-Sus. Trăește aci, într'o încăpere lipită cu pământ pe jos, stă toată ziua într'o largă cămașă înflorată... Vara doarme pe prispă, iarna umblă îmbrăcat în haine aspre de

șiac, cu suman de noaten... Tovarășa lui e o femee simplă, necioplită, dar devotată și deosebit de inteligentă — ea, Tinca Vartic va fi aceea care-i va povesti multe snoave și basme...

In Iașii acelor ani, în Iașii invadați de formele civilizației și culturii noui, în Iașii, în care boierimea ducea vieață seniorială locuind în case elegante, cu mese îmbelșugate, cu calește la scară, cu regimente de robi, Creangă trăește țărănește, ca în Humuleștii copilăriei lui!... Acest lucru nu dovedește numai inadaptabilitatea lui Creangă la mediul, în care se transplantase, ci ceva mai mult: Țăranul în sufletul căruia mocnea amarul și ura pentru lungii ani de impilare din partea claselor dominante, când e chemat să trăiască alături de ele, le aruncă disprețul și revolta lui îndârjită, arătându-se refractar, față de formele convenționale ale vieții lor.

După 1875, când prin mijlocirea prietenului Mihail Eminescu pătrunde în societatea *Junimea* și începe să ia parte la ședințele ei, trăsătura aceasta rămâne neschimbată: Ruralul cu puțină învățătură de carte, cu moravuri simple și naive, e primit întotdeauna cu bucurie în aristocraticul și rafinatul cenaclu dela Iași, care-i aprecia corosivele, marea-i jovialitate cât și pitorescul figurii. „Ion Creangă, fiul răzeșului din Humulești, țăran necioplit din creștet până'n talpă, gros și gras, nepieptănat și îmbrăcat prost...

Ce fericită achiziție pentru societatea noastră acea figură țărănească și primitivă a lui Creangă! Tobă de anecdote, el avea totdeauna câte una disponibilă, fiind mai ales cele corosive specialitatea sa, spre marele haz al lui Pogor, al lui Lambrior, ba se poate zice — afară de Naum — al tuturor junimiștilor. Când râdea Creangă, ce hohot puternic, plin, sonor, din toată inima, care făcea să se cutremure pereții! Singur râsul lui înveselea societatea fără alte comentarii! Și când aducea în Junimea câte o poveste sau nuvelă și mai târziu câte un capitol din *Amintirile* sale, cu câtă plăcere și haz ascultam sănătoasele produceri ale acestui talent primitiv și necioplit". (Iacob Negruzzi, *Amintiri din Junimea,* 200-201).

„Talent primitiv și necioplit", „povestitor de corosive", „râs plin ce sguduia pereții"... sunt tot atâtea epitete cu care junimistul Negruzzi desemnează figura... exotică a lui Creangă. Acesta, la rându-i, pare a se arăta modest, uneori cu umilitate, invocă mereu „țărănia" lui, dar sub aceste aparențe, se simte ironia, spiritul hâtru și, netăgăduit, o bună parte de dispreț și de orgoliu.

Și traiul în bojdeucă trece prin vremuri mai bune sau mai triste. Clipele vesele petrecute în tovărășia puținilor prieteni, înfruptându-se din bucatele gătite de Tinca Vartic, dând peste cap câte o cofiță cu vin și povestind snoave cu haz,

alternează cu momente de mare sărăcie și de mare desnădejde. Boala, care-i va curma zilele, începe să roadă. Nebunia tovarășului de hoinăreală, M. Eminescu, îl îndurerează cumplit. In 1887, e nevoit să renunțe la postul de institutor și, trebuind să-și reguleze — prin formalități complicate — drepturile la pensie, pleacă la București și apelează la ajutorul lui Titu Maiorescu. Dar desamăgirea e cruntă: marele critic și om de stat nu binevoiește să primească pe țăranul Creangă.

Moartea mai întârzie puțini ani. Povestitorul se stinge la 31 Decembrie 1889, la câteva luni după moartea prietenului Mihail Eminescu.

OPERA.

Arta lui Ion Creangă depășește aspectele și limitele vieții sale, ea se ridică mai presus de unele desamăgiri, de unele greșeli și nimicuri omenești; ea nu se oprește la individual, ci trăește dincolo de persoana și viața autorului.

Intr'o literatură atât de autentic și reprezentativ populară, într'o literatură care este mai mult expresia sufletului și graiului unei colectivități, Creangă apare numai un mesager, un crainic. Nefiind un om cu prea multă știință

de carte și viziunea sa nefiind cu nimic înrâurită de elemente cărturărești, având sufletul neîntinat și nestrimtorat de tiparele și conformismul societății burgheze, orășenești, rămânând toată viața ce se născuse, adică un țăran înfrățit cu glia și cu iarba de pe poalele munților Neamțului, Creangă, singur, putea să realizeze ceea ce a realizat: o operă care este, mai degrabă, un monument ridicat de țărănimea din Moldova de Sus, căreia Ion Creangă nu i-a fost decât interpret, în lumea valorilor artistice.

In povești, în nuvele și anecdote, în amintirile lui Ion Creangă se revarsă toate aspectele vieții țărănești: munca, îndeletnicirile, șezătorile, horele, praznicele și sărbătorile, obiceiurile și superstițiile, durerile și nădejdile. In opera sa, apare aspectul țărănesc al instituțiilor de bază: familia, școala, biserica. In opera sa, vorbesc, cântă, trăiesc toate tipurile de țărani, bărbați și femei, înfrățiți cu pământul, ciopliți de nevoi, călîți în lupta cu clasele dominante, dar rămași la fel de binevoitori, de ospitalieri, de veseli.

Cele dintâi scrieri, în care Creangă a fixat în tiparele artei, mentalitatea și chipul fraților săi, țăranii din Moldova, sunt *Poveștile*.

Poveștirile au fost publicate, pentru prima dată în revista Junimistă *Convorbiri literare* în următoarea ordine:

Soacra cu trei nurori în *Convorbiri literare*, IX, No. 7 din 1 Octombrie 1875, p. 283;

Capra cu trei iezi în *Convorbiri literare*, IX, No. 9 din 1 Decembrie 1875, p. 339;

Punguța cu doi bani, în *Convorbiri literare*, IX, No. 10 dela 1 Ianuarie 1876, p. 402;

Dănilă Prepeleac în *Convorbiri literare*, IX, No. 12 din 1 Martie 1876, p. 453;

Povestea Porcului în *Convorbiri literare*, X, No. 3 dela 1 Iunie 1876, p. 105;

Stan Pățitul în *Convorbiri literare*, XI, No. 1 din 1 Aprilie 1877, p. 21;

Harap Alb în *Convorbiri literare*, XI, No. 5 dela 1 August 1877, p. 172;

Fata babei și Fata moșneagului în *Convorbiri literare*, XI, No. 6 din 1 Septembrie 1877, p. 212;

Ivan Turbincă în *Convorbiri literare*, XII, No. 1 din 1 Aprilie 1878, p. 22;

Făt-Frumos din lacrimă (fragment) se publică postum, în 1898. 1)

Un învățat francez, Jean Boutière, urmărind — într'o monografie închinată povestitorului român — temele folklorice și variantele la poveștile lui Creangă, ajunge la următoarele concluzii: „Toate poveștile lui Creangă, fără excepție, des-

---

[1]) Vezi și Ion Creangă. *Opere complete*, Biblioteca pentru toți, vol. II—III.

voltă teme populare, răspândite nu numai în România, dar și în toate regiunile globului. Cele mai multe se înrudesc de aproape cu variantele corespunzătoare date de alți povestitori români. Astfel sunt: *Punguța..., Capra..., Prostia..., Fata babei..., Făt-Frumos, fiul epei.* Alte patru — *Dănilă Prepeleac, Povestea Porcului, Harap alb, Ivan Turbincă* — se depărtează numai în câteva puncte de variantele cunoscute.

Soacra cu trei nurori e o temă foarte puțin răspândită în lume; se poate găsi asemănare numai cu o povestire culeasă în Armenia.

Stan Pățitul nu mai are variante cunoscute, în nicio țară din lume, dar prin multe detalii denunță, totuși, tot o origine populară".

Așa dar Creangă desvoltă teme folklorice cunoscute. De asemenea al respectă fondul basmului popular și în ceea ce privește sentimentele, personagiile, episoadele fabuloase; el respectă și forma basmului țărănesc, servindu-se de expresii și fraze stereotipe, de formule inițiale, mediane și finale, care alcătuesc tot acel ceremonial al spunerii, scump autorului anonim.

In două puncte însă, Creangă se depărtează de tipicul basmului popular anonim și putem spune — fără paradox — că această depărtare de arta poveștii populare, o face Ion Creangă

tocmai spre a înfăţişa mai bine, mai de aproape lumea ţărănească.

Mai întâi, faţă de basmul popular, care interesează numai prin epic, care se preocupă numai de construirea unor peripeţii cât mai extraordinare şi mai neaşteptate, dar care nu pictează oameni şi nu adânceşte caractere, care se serveşte prea mult de forme stereotipe lipsite de forţă evocatoare, Creangă aduce în poveştile sale *viaţa*.

El ştie, întotdeauna, să surprindă gesturile şi atitudinile cele mai vii, mai isbitoare:

„...mergea Ivan şovăind când la o margine de drum, când la alta..." *(Ivan Turbincă)*.

Zugrăveşte colorat şi prinde în mişcare scene şi schiţe, care devin de neuitat:

„Ipate... se prinde în joc lângă o fată..., începe a o măsura cu ochii de sus până jos şi de jos până sus, şi cum se învârtea hora, ba o strângea pe fată de mână, ba o călca pe picior, ba... cum e treaba flăcăilor." *(Stan Păţitul)*.

sau:

„Moartea atunci înghiţind noduri, porneşte prin dumbrăvi, lunci şi huceaguri, supărată ca vai de capul ei. Şi de voie, de nevoie, începe când a roade copaci tineri, când a forfăea smicele şi nuiele de-i pârâiau măselele şi o dureau şelele şi grumazii, întinzându-se pe sus, la plopii cei înalţi..." *(Ivan Turbincă)*.

Face portrete complete, bine individualizate și de o rară expresivitate: Portretul lui Gerilă din *Harap-Alb*, descrierea sufletului lui Stan Pățitul, moartea, soacra, dar mai ales capra sunt exemplele cele mai reușite. Capra, cumătra lupului, este unul din cele mai reușite portrete din literatura noastră: mai întâi o vedem bucurându-se ca mamă, de întoarcerea la casa unde o așteptau iezii, mai apoi e cuprinsă de uimire, rămâne încremenită. Urmează groaza și furia, care se revarsă nestăvilit, în cuvinte multe, ca la orice femee. Totuși nu se odihnește și nu se reculege, ci imediat și cu ingeniozitate, pune la cale un plan de răzbunare. E, după aceea, șireată: își reține și-și desimulează sentimentele, iar în momentul, când răzbunarea a reușit, e rece și batjocoritoare.

In al treilea rând, Creangă se depărtează de basmul popular, nelocalizat în timp și spațiu și a cărui acțiune se petrece într'o lume fără hotare. El nu s'a simțit atras nici de acele tărâmuri fericite în care trăesc numai crai, crăese, împărați, împărătese și zâne; — el a localizat acțiunea, aducând eroii și episoadele fabuloase pe pământ, în lumea satului românesc.

In *Povestea Porcului*, casa în care avea să trăiască Făt-Frumos era un bordeiu părăginit de țară, iar părinții lui niște moșnegi de rând. Capra, soacra, Stan Pățitul, Dănilă, etc. toți,

sunt tipuri țărănești prin portul lor, prin vorbă, prin îndeletniciri și fire.

Așa dar, prin aceste două caractere — crearea vieții și localizarea acțiunii — s'ar părea că Ion Creangă părăsește domeniul ficțiunii și al miraculosului țărănesc, spre a pătrunde și spre a reda realitatea țărănească.

Singurul meșteșug prin care putea reuși în această grea misiune era mânuirea unei arte realiste; și Creangă s'a servit de procedeele realismului celui mai viguros.

Personagiile ireale, monștrii, sfinții, etc. toți sunt zugrăviți realist. In *Harap-Alb* în episoadele cele mai fabuloase, apar scene de cel mai crud realism: cearta dintre Gerilă și ceilalți tovarăși miraculoși, în casa încinsă a lui Roș Impărat.

Moartea din *Ivan Turbincă* este și ea umanizată și descrisă prin procedee realiste.

Iată de pildă ce-i trece prin minte, gândind cu groază, la ce-o așteaptă la poarta Raiului:

— „Turbinca, mânca-o-ar focul s'o mănânce... Nu știu ce să mai zic și despre Dumnezeu, ca să nu greșesc. Pesemne c'a ajuns și el în mintea copiilor, Doamne iartă-mă, de i-a dat lui Ivan cel nebun atâta putere asupra mea. Bine mi-ar părea să-l văd și pe Dumnezeu într'o zi, cât e de mare și de puternic, în turbinca lui Ivan; ori

de nu, măcar pe sfântul Petre. Numai atunci mi-ar crede ei mie".

Pentru felul cum reușește Creangă să trateze realistic, fabulosul, Povestea lui *Stan Pățitul* e un model. Și aci, tot ce e transcendent și miraculos de obiceiu în basme, e adus pe pământ și turnat în tiparele vieții reale, omenești: între dracul venit din fundul iadului și flăcăul tomnatic, Stan nu mai există nicio deosebire, ei vorbesc și se poartă ca doi oameni dela țară.

Un cuvânt ar mai trebui spus despre limba acestor povești: Creangă întrebuințează, același dialect în toate scrierile sale: graiul autentic vorbit în părțile Moldovei de Sus. Ne place și ne încântă nu numai pentru marea bogăție a lexicului, nu numai pentru o anumită moliciune a sonurilor, o anumită muzicalitate cu care nu suntem obișnuiți și care mângâie urechea, dar și pentrucă limba aceasta e forma cea mai adequată pentru subiectele lui Ion Creangă, pentru reprezentarea vieții țărănești moldovene.

Sanda Diaconescu

SOACRA CU TREI NURORI

Era odată o babă care avea trei feciori înalţi ca nişte brazi şi tari de vârtute [1]) dar slabi de minte.

O răzăşie [2]) destul de mare, casa bătrânească cu toată pojijia [3]) ei, o vie cu livadă frumoasă, vite şi multe paseri alcătuiau gospodăria babei. Pe lângă acestea mai avea strânse şi părăluţe albe pentru zile negre; căci lega paraua cu zece noduri şi tremura după ban.

Pentru a nu răzleţi feciorii de pe lângă sine, mai dură [4]) încă două case alături, una la dreapta şi alta de-a stânga celei bătrâneşti. Dar tot atunci luă hotărîre nestrămutată a ţinea feciorii şi viitoarele nurori pe lângă sine — în casa bătrânească — şi a nu orândui nimic pentru împărţeală până aproape de moartea sa. Aşa făcu; şi-i râdea inima babei, de bucurie, când gândea

[1]) Puternici la trup.
[2]) Moşioară.
[3]) Lucrurile care alcătuesc gospodăria unei case.
[4]) Clădi.

numai cât de fericită are să fie, ajutată de feciori şi mângâiată de viitoarele nurori. Ba de multe ori zicea în sine: Voiu priveghea nurorile, le-oiu pune la lucru, le-oiu struni şi nu le-oiu lăsa nici pas a ieşi din casă, în lipsa feciorilor mei. Soacră-mea, — fie-i ţărâna uşoară! — aşa a făcut cu mine. Şi bărbatu-meu — Dumnezeu să-l ierte! — nu s'a putut plânge că l-am înşelat, sau i-am risipit casa... deşi câteodată erau bănuiele... şi mă probozea [1]), dar acu s'au trecut toate!".

Tustrei feciorii babei umblau în cărăuşie [2]) şi câştigau mulţi bani. Celui mai mare îi veni vremea de însurat, şi baba simţind asta, umbla val-vârtej să-i găsească mireasă; şi în cinci-şese sate, abie, abie putu nimeri una după placul ei; nu prea tânără, înaltă şi uscăţivă; însă robace [3]) şi supusă. Feciorul nu ieşi din hotărîrea maică-sa, nunta se făcu şi baba îşi luă cămeşa de soacră; ba încă netăiată la gură: care însemnează că soacra nu trebue să fie cu gura mare şi să tot cârtească de toate cele.

După ce s'a sfârşit nunta, feciorii s'au

[1]) Ocăra, mustra.
[2]) Cărăuş: căruţaş.
[3]) Muncitoare.

dus în treaba lor, iar nora rămase cu soacra. Chiar în acea zi, către sară, baba începu să puie la cale vieaţa nurori-sa. Pentru babă, sita nouă nu mai avea loc în cuiu. — De ce mi-am făcut cleşte? Ca să nu mă ard, zicea ea. Apoi se suie iute în pod şi scoboară de acolo un ştiubeiu [1]) cu pene rămase tocmai dela răposata soacră-sa, nişte chite [2]) de cânepă şi vreo două dimerlii [3]) de păsat.

— Iată ce-am gândit eu, noro, că poţi lucra nopţile. Piua-i în căsoaea de alătură, fusele în oboroc [4]) sub pat, iar furca după horn. Când te-i sătura de strujit pene, vei pisa malaiu, şi când a veni bărbatu-tău dela drum, vom face plachie cu costiţe de porc de cele afumate, din pod, şi, Doamne, bine vom mânca! Acum deodată până te vei mai odihni, ie furca în brâu şi până mâni dimineaţă să găteşti fuioarele aceste de tors, penele de strujit şi malaiul de pisat. Eu mă las puţin, că mi-a trecut ciolan prin ciolan cu nunta voastră. Dar tu să ştii că eu dorm

[1]) Un lemn, un butuc cilindric scobit, bun de stup.
[2]) Legături, fuioare.
[3]) Banite.
[4]) Vas din scoarţă de teiu, înfundat la un capăt, un fel de baniţă.

iepurește; și pe lângă iști doi ochi mai am unul la ceafă, care șede pururea deschis și cu care văd și noaptea și ziua, tot ce se face prin casă. Ai înțeles ce ți-am spus?

— Da, mămucă. Numai ceva de mâncare...

— De mâncare? O ceapă, un usturoiu și o bucată de mămăligă rece din poliță, sânt destul pentru o nevastă tânără ca tine... Lapte, brânză, unt și ouă de-am putea sclipui [1]) să ducem în târg ca să facem ceva parale; căci casa s'a mai îngreuiat cu un mâncău și eu nu vreu să-mi pierd comândul [2]). Apoi, când înseră, baba se culcă pe pat, cu fața la părete, ca să n'o supere lumina dela opaiț, mai dând a înțelege nurori-sa că are s'o privigheze; dar somnul o cuprinse îndată, și habar n'avea de ce face noră-sa. Pe când soacra horăia, dormind dusă, blajina noră migăia prin casă: acuș la strujit [3]) pene, acuș îmbăla [4]) tortul, acuș pisa mălaiul și-l vântura de buc [5]). Și dacă Enachi se punea pe gene-i, ea îndată lua

---

[1]) Aduna.
[2]) Bani lăsați pentru înmormântare și pentru pomenirea cuiva.
[3]) Curăța.
[4]) Il uda, ca să fie mai lesne de tors.
[5]) Pleavă, praf, pulbere.

apă rece şi-şi spăla faţa, ca nu cumva s'o vadă neadormita soacră şi să-i bănuiască. Aşa se munci biata noră până după miezul nopţii; dar despre ziuă somnul o doborî, şi adormi şi ea între pene, caiere, fusele cu tort şi bucul de malaiu. Baba, care se culcase odată cu găinile, se sculă cu noaptea 'n cap şi începu a trânti şi a plesni prin casă, încât biata noră, care de-abia aţipise, de voie, de nevoie, trebui să se scoale, să sărute mâna soacrei şi să-i arăte ce-a lucrat. Incet, încet, nora s'a dat la brazdă şi baba era mulţămită cu alegerea ce-a făcut. Peste câteva zile cărăuşii sosesc, şi tânăra nevastă, văzându-şi bărbăţelul, mai uită din cele năcazuri!

Nu trece mult şi baba pune la cale şi pe feciorul cel mijlociu; să-şi ie un suflet de noră întocmai după chipul şi asemănarea celei dintâi; cu deosebire numai, că aceasta era mai în vârstă şi ceva încrucişată dar foc de harnică.

După nuntă, feciorii se duc iarăşi în cărăuşie şi nurorile rămân iar cu soacra acasă... După obiceiu, ea le dă de lucru cu măsură, şi cum înserează, se culcă, spuind nurorilor să fie harnice şi dându-le grijă ca nu cumva să adoarmă, că le vede ochiul cel neadormit.

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
ORAŞUL PIATRA NEAMŢ

Nora cea mai mare tălmăci apoi celeilalte despre ochiul soacră-sa cel a-toate-văzător, şi aşa una pe alta se îndemnau la treabă şi lucrul ieşea gârlă din mâinile lor. Iar soacra huzurea [1]) de bine.

Dar binele — câteodată — aşteaptă şi rău. — Nu trece tocmai mult şi vine vremea de însurat şi feciorului celui mic. Baba însă voia cu orice chip să aibă o troiţă [2]) nedespărţită de nurori... De aceea şi chitise una de mai înainte. Dar nu-i totdeauna cum se chiteşte, ci-i şi cum se nimereşte. Într'o bună dimineaţă, feciorul mamei îi şi aduce o noră pe cuptioriu. Baba se scarmănă de cap, dă la deal, dă la vale, dar n'are ce face şi, de voie, de nevoie, nunta s'a făcut, şi pace bună!

După nuntă, bărbaţii din nou se duc în treaba lor şi nurorile rămân iar cu soacra acasă. Baba iarăşi le dă de lucru cu măsură şi, cum vine sara, se culcă după obiceiu. Cele două nurori, văzând pe cea mai tânără codindu-se la treabă, îi zic: Da nu te tot codi, că mămuca ne vede.

— Cum? Eu o văd că doarme. Ce fel de

---

[1]) O bătea fericea.
[2]) Treime.

treabă e aceasta? Noi să lucrăm şi ea să doarmă?

— Nu căuta că horăeşte, zise cea mijlocie, mămuca are la ceafă un ochiu neadormit, cu care vede tot ce facem, ş'apoi tu nu ştii cine-i mămuca, n'ai mâncat niciodată moarea [1]) ei.

— La ceafă?... Vede toate? N'am mâncat moarea ei?... Bine că mi-am adus aminte... Dar ce mâncăm noi, fetelor, hăi?

— Ia răbdări prăjite, dragă cumnăţică Iar dacă eşti flămândă, ie şi tu o bucată de mămăligă din colţar [2]) şi cu nişte ceapă şi mănâncă.

— Ceapă cu mămăligă? D'apoi neam de neamul meu n'a mâncat aşa bucate. Da slănină nu-i în pod? unt nu-i? ouă nu-s?

— Ba sânt de toate, ziseră cele două, dar sânt ale mămucăi.

— Eu cred că tot ce-i a mămucăi e ş'al nostru, şi ce-i al nostru e ş'al ei. — Fetelor, hăi! s'a trecut de şagă. Voi lucraţi, că eu mă duc să pregătesc ceva de-a mâncării, ştii cole, ceva mai omeneşte; ş'acuş vă chem şi pe voi.

— Doamne, ce vorbă ţi-a ieşit din gură!

---

[1]) (Fig.). Firea ei îndrăcită.

[2]) Dulap, sau poliţă, aşezat în colţul odăii.

ziseră cele două. Vrei să ne-aprindem paie în cap? Să ne svârlă baba pe drum?

— Las' dacă v'a durea capul. Când v'a întreba pe voi, să daţi vina pe mine şi să lăsaţi să vorbesc eu pentru toate.

— Apoi dar... dă!... fă cum ştii; numai să nu ne bagi şi pe noi în belea.

— Hai, fetelor, tăceţi, gura vă meargă; că nu-i bună pacea şi mi-e dragă gâlceava. Şi iese cântând:

Vai săracu' omu' prost,
Bun odor la cas' a fost.

Nu trece nici un ceas la mijloc, ş'un cuptior de plăcinte, câţiva pui pârpâliţi în frigare şi prăjiţi în unt, o străchinoae de brânză cu smântână şi mămăliguţa erau gata. Apoi iute chiamă şi pe celelalte două în bordeiu şi se pun la masă cu toatele.

— Hai, fetelor, mâncaţi bine şi pe Domnul lăudaţi, că eu mă răpăd în cramă s'aduc ş'un cofăel de vin, ca să meargă plăcintele acestea mai bine pe gât.

După ce-au mâncat ş'au băut bine, le-a venit a cânta, ca Rusului din gura gârliciului:

Soacră, soacră, poamă acră!
De te-ai coace, cât te-ai coace,
Dulce tot nu te-i mai face...

De te-ai coace toată toamna,
Eşti mai acră decât coarna;
De te-ai coace un an şi-o vară,
Tot eşti acră şi amară!
Ieşi afară
Ca o pară;
Intri 'n casă
Ca o coasă;
Şezi în unghiu
Ca un junghiu...

Ş'au mâncat, ş'au băut, ş'au cântat, până au adormit cu toatele pe loc.

Când se scoală baba în zori de ziuă, ia nurori, dacă ai de unde. Iese afară spărietă, dă încolo, dă pe dincolo, şi când intră în bordeiu, ce să vadă? bietele nurori jăleau pe soacră-sa... Pene împrăştiete pe jos, fărmături, blide aruncate în toate părţile, cofăelul de vin răsturnat — ticăloşie mare!...

— Da ce-i acolo? strigă baba înspăimântată!

Nurorile atunci sar arse în picioare; şi cele mai mari încep a tremura ca varga, de frică, şi lasă capul în jos de ruşine. Iar cea cu pricina răspunde:

— Da bine, mămucă, nu ştii c'au venit tătuca şi cu mămuca şi le-am făcut de mâncare, şi le-am scos un cofăel de vin; şi de-aceea ne-am chefăluit şi noi oleacă. Iaca, chiar mai dineoarea s'au dus.

— Şi m'au văzut cuscrii cum dormeam?
— D'apoi cum să nu te vadă, mămucă?
— Ş'apoi de ce nu m'aţi sculat? mâncav'ar ciuma, să vă mănânce!
— D'apoi dă, mămucă, fetele acestea au spus că d-ta vezi tot şi de aceea am gândit că eşti mânioasă pe tătuca şi pe mămuca, de nu te scoli. Şi ei erau aşa de mâhniţi, de mai nu le-a ticnit mâncarea.
— Ei lasă, ticăloaselor, că v'oiu dobzăla [1]) eu de-acu 'nainte.

Şi de-atunci nurorile n'au mai avut zi bună în casă cu baba. Când îşi aducea ea amintea de puicile cele nadolence [2]) şi boghete [3]), de vinişorul din cramă, de răsipa ce s'a făcut cu munca ei, şi că au văzut-o cuscrii dormind aşa lăfăiată, cum era, crăpa de ciudă şi rodea în nurori, cum roade cariul în lemn.

Se lehămetisiseră până şi cele două de gura cea rea a babei, şi cea mai tânără găsi acum prilej să-i facă pe obraz şi să orânduiască totodată şi moştenirea babei, prin o dieată [4]) ne mai pomenită până atunci, şi iată cum:

---

[1]) Vă voiu veni de hac.
[2]) Cu pene şi fulgi la urechi.
[3]) Mari de neam.
[4]) Testament.

— Cumnatelor, zise ea într'o zi, când se aflau singure în vie. Nu putem trăi în casa aceasta, de n'om face toate chipurile să scăpăm de hârca de babă.

— Ei cum?

— Să faceţi cum v'oiu învăţa eu şi habar să n'aveţi.

— Ce să facem? întrebă cea mai mare.

— Ia să dăm busta în casă la babă, şi tu s'o iei de cânepa[1]) dracului şi s'o trăsneşti cu capul de păretele cel despre răsărit, cât îi putea; tot aşa să faci şi tu cu capul babei de păretele cel despre apus; ş'apoi, ce i-oiu mai face şi eu, veţi vedea voi.

— D'apoi când or veni ai noştri?

— Atunci voi să vă faceţi moarte în păpuşoiu, să nu spuneţi nici laie nici bălaie. Oiu vorbi eu şi cu dânşii, şi las' dacă va fi ceva.

Se înduplecară şi cele două, intrară cu toatele în casă, luară pe babă de păr şi-o izbiră cu capul de păreţi, până i-l dogiră. Apoi cea mai tânără, fiind mai şugubaţă decât cele două, trânteşte baba în mijlocul casei ş'o frământă cu picioarele, şi-o ghigoseşte [2]) ca pe dânsa; apoi îi scoate limba

[1]) Păr.
[2]) O bate.

afară, i-o străpunge cu acul și i-o presură cu sare și cu piperiu, așa că limba îndată se umflă și biata soacră nu mai putu zice nici cârc! Și slabă și stâlcită cum era, căzu la pat bolnavă de moarte. Apoi nurorile, după sfătuirea celei cu pricina, așezară baba într'un așternut curat, ca să-și mai aducă aminte de când era mireasă; și după aceea începură a scoate din lada babei valuri de pânză, a-și da ghiont una alteia și a vorbi despre stârlici,[1]) toiag, năsălie, poduri, paraua din mâna mortului, despre găinile ori oaia de dat peste groapă, despre strigoi și câte alte năsdrăvănii înfiorătoare; încât numai aceste erau de ajuns, ba și de întrecut, s'o vâre în groapă pe biata babă.

Iacă fericirea visată de mai înainte cum s'a împlinit.

Pe când se petreceau aceste, iaca s'aud scârțâind niște care: bărbații veneau. Nevestele lor le ies întru întâmpinare și după sfătuirea celei mai tinere, dela poartă s'aruncă în gâtul bărbaților și încep a-i lua cu vorba și a-i desmierda, care de care mai măgulitor.

— Da ce face mămuca? întrebară cu toții deodată, când dejugau boii.

---

[1]) Papuci de mort.

— Mămuca, le luă cea mai tânără vorba din gură, mămuca nu face bine ce face; are de gând să ne lese sănătate, sărmana.

— Cum? ziseră bărbaţii înspăimântaţi, scăpând răsteele din mână.

— Cum? Ia sânt vreo cinci-şese zile de când a fost să ducă viţeii la suhat [1]) şi un vânt rău pe semne a dat peste dânsa, sărmana!... Ielele i-au luat gura şi picioarele.

Fiii se răpăd atunci cu toţii în casă la patul mâne-sa; dar biata babă era umflată cât o bute şi nici nu putea bleşti [2]) măcar din gură; simţirea însă nu şi-o pierduse încă de tot, şi văzându-i, îşi mişcă puţin mâna şi arătă la nora cea mare şi la părete despre răsărit, apoi arătă pe cea mijlocie şi păretele despre apus, pe urmă pe cea mai tânără şi jos în mijlocul casei. După aceea de abia putu aduce puţin mâna spre gură şi îndată căzu într'un leşin grozav.

Toţi plângeau şi nu se puteau dumeri despre semnele ce face mama lor. Atunci nora cea tânără zise, prefăcându-se că plânge şi ea:

— Dar nu înţelegeţi ce vrea mămuca?

— Nu, ziseră ei.

---

[1]) Imaş, islaz, loc de păşune.
[2]) Sufla.

— Biata mămucă lasă cu limbă de moarte ca fratele cel mare să iee locul şi casa cea despre răsărit; cel mijlociu cea despre apus; iară noi, ca mezini ce sântem, să rămânem aici, în casa bătrânească.

— Că bine mai zici tu, nevastă, răspunse bărbatu-său. Atunci ceilalţi ne mai având încotro şovăi, dieata rămase bună făcută.

Baba muri chiar în acea zi şi nurorile, despletite, o boceau de vuia satul. Apoi peste două zile o îngropară cu cinste mare şi toate femeile din sat şi de prin meleagurile [1]) vecine vorbeau despre soacra cu trei nurori şi ziceau: ferice de dânsa c'a murit, că ştiu că are cine-o boci!

---

[1]) Imprejurimile.

CAPRA CU TREI IEZI

Era odată o capră, care avea trei iezi. Iedul cel mare şi cu cel mijlociu dau prin băţ de obraznici ce erau; iară cel mic era harnic şi cuminte. Vorba ceea: „sânt cinci degete la o mână şi nu samănă toate unul cu altul".

Intr'o zi, capra chiamă iezii de pe afară şi le zice:

— Dragii mamei copilaşi, eu mă duc în pădure, ca să mai aduc ceva de-ale mâncării. Dar voi încuieţi uşa după mine, ascultaţi unul de altul şi să nu cumva să deschideţi până ce nu-ţi auzi glasul meu. Când oiu veni eu, am să vă dau de ştire, ca să mă cunoaşteţi, ş'am să vă spun aşa:

Trei iezi cucuieţi,
Uşa mamei descuieţi,
Că mama v'aduce vouă:
Frunze'n buze,
Lapte'n ţâţe,
Drob de sare
In spinare,
Mălăieş
In călcăieş,
Smoc de flori
Pe subsuori.

— Auzit-aţi ce-am spus eu?

— Da, mămucă, ziseră iezii.

— Pot să am nădejde în voi?

— Să n'ai nicio grijă, mămucă, apucară cu gura înainte cei mai mari. Noi sântem odată băieţi şi ce-am vorbit odată, vorbit rămâne.

— Dacă-i aşa, apoi veniţi să vă sărute mama! Dumnezeu să vă apere de cele rău şi mai rămâneţi cu bine.

— Mergi sănătoasă, mămucă, zise cel mic cu lacrămi în ochi, şi Dumnezeu să-ţi ajute, ca să te întoarne cu bine şi să ne-aduci de mâncare.

Apoi capra iese şi se duce în treaba ei. Iar iezii închid uşa după dânsa şi trag zăvorul. Dar vorba veche: „păreţii au urechi şi fereştile ochi". Un duşman de lup, — ş'apoi ştiţi care? — chiar cumătrul caprei, — care de mult pândea vreme cu prilej ca să pape iezii, trăgea cu urechea la păretele din dosul casei, când vorbea capra cu dânşii.

— Bun! zise el în gândul său. Ia acu mi-i timpul... De i-ar împinge păcatul să-mi deschidă uşa, halal să-mi fie! Ştiu că i-aş cârnosi [1]) şi i-aş jumuli.

---

[1]) A rupe în bucăţi.

Cum zice, şi vine la uşă; şi cum vine, şi începe:

Trei iezi cucuieţi,
Mamei uşa descuieţi,
Că mama v'aduce· vouă:
Frunze'n buze,
Lapte'n ţâţe,
Drob de sare
In spinare,
Mălăieş
In călcăieş,
Smoc de flori
Pe subsuori!

— Hai! deschideţi cu fuga, dragii mamei! cu fuga!

— Ia! băieţi, zise cel mai mare, săriţi şi deschideţi uşa că vine mama cu de mâncare.

— Sărăcuţul de mine! zise cel mic. Să nu cumva să faceţi pozna să deschideţi, că-i vai de noi! Asta nu-i mămuca. Eu o cunosc de pe glas; glasul ei nu-i aşa de gros şi răguşit, ci-i mai subţire şi mai frumos!

Auzind acestea, lupul se duse la un fierar şi puse să-i ascută limba şi dinţii pentru a-şi subţia glasul, şi-apoi întorcându-se începu iar:

Trei iezi cucuieţi,
Mamei uşa descuieţi!...

— Ei vedeţi! zise iarăşi cel mare; dacă mă potrivesc eu vouă? — Nu-i mămuca, nu-i mămuca. — D'apoi cine-i, dacă nu-i ea? Că doar şi eu am urechi. Mă duc să-i deschid.

— Bădică! bădică! zise iarăşi cel mic, ascultaţi-mă şi pe mine! Poate mai d'apoi a veni cineva şi-a zice:

Deschide-ţi uşa,
Că vine mătuşa!

şi atunci voi trebue numaidecât să deschideţi? D'apoi nu ştiţi că mătuşa-i moartă de când lupii albi şi s'a făcut oale şi ulcioare, sărmana?

— Apoi dă! nu spun eu bine? zise cel mare. Ia de atunci e rău în lume, de când a ajuns coada să fie cap... Dacă te-i potrivi tu aistora, îi ţine mult şi bine pe mămuca afară. Eu unul mă duc să deschid.

Atunci mezinul se vâră iute în horn, şi sprijinit cu picioarele de prichiciu şi cu nasul de funingine, tace ca peştele şi tremură ca varga de frică. Dar frica-i din raiu, sărmana! Asemene cel mijlociu, ţuşti! iute sub un chersin [1]); se înghemueşte acolo cum poate, tace ca pământul, şi-i tremură

[1]) Covată (albioară) scurtă şi adâncă.

carnea pe dânsul de frică: fuga-i ruşinoasă, da-i sănătoasă!... Insă cel mare se dă după uşă, şi — să tragă, să nu tragă? In sfârşit trage zăvorul... Când ia!... ce să vadă? Ş'apoi mai are când vedea? căci lupului îi scăpărau ochii şi-i sfârâia gâtlejul, de flămând ce era. Şi nici una nici două, haţ! pe ied de gât, îi rătează capul pe loc, şi-l mănâncă aşa de iute şi cu aşa poftă, de-ţi părea că nici pe-o măsea n'are ce pune. Apoi se linge frumuşel pe bot şi începe a se învârti prin casă cu neastâmpăr, zicând:

— Nu ştiu, părerea m'a amăgit, ori am auzit mai multe glasuri? Dar ce Dumnezeu? Parc'au intrat în pământ... Unde să fie, unde să fie? — Se iţeşte el pe colo, se iţeşte pe dincolo, dar pace bună! iezii nu-s nicăiri! Mă!... că mare minune-i şi asta... dar nici acasă n'am de coasă... ia să mai odihnesc oleacă ieste bătrâneţe.

Apoi se îndoaie de şele cam cu greu şi se pune pe chersin. Şi când s'a pus pe chersin, nu ştiu cum s'a făcut, că ori chersinul a crăpat, ori cumătrul a strănutat... Atunci iedul de sub chersin, să nu tacă? — îl păştea păcatul şi-l mânca spinarea, sărăcuţul!

— Să-ţi fie de bine, nânaşule!

— A! ghidi! ghidi! ghiduş ce eşti! Aici

mi-ai fost! Ia vină 'ncoace la nănăşelul, să te pupe el!

Apoi rădică chersinul binişor, înşfacă iedul de urechi şi-l flocăeşte şi-l jumuleşte şi pe acela, de-i merg peticile! Vorba ceea: „toată paserea pe limba ei piere".

Pe urmă se mai învârte cât se mai învârte prin casă, doar a mai găsi ceva, dar nu găseşte nimic, căci iedul cel cuminte tăcea molcum în horn, cum tace peştele în borş la foc. Dacă vede lupul şi vede, că nu mai găseşte nimic, îşi pune în gând una: aşază cele două capete cu dinţii rânjiţi în fereşti, de ţi se părea că râd; pe urmă unge toţi pereţii cu sânge, ca să facă şi mai mult în ciuda caprei şi-apoi iesă şi-şi caută de drum.

Cum a ieşit duşmanul din casă, iedul cel mic se dă iute jos din horn şi încuie uşa bine. Apoi începe a se scărmăna de cap şi a plânge cu amar după fraţiorii săi.

— Drăguţii mei fraţiori! De nu s'ar fi înduplecat, lupul nu i-ar fi mâncat! Şi biata mamă nu ştie de astă mare urgie, ce i-a venit pe cap!"

Şi boceşte el şi boceşte, până îl apucă leşin! Dar ce era să le facă? Vina nu era a lui şi ce-au căutat, pe nas le-a dat.

Când jălea el aşa, iaca şi capra venea

cât putea, încărcată cu de-ale mâncării şi gâfuind. Şi cum venea, cât de colo vede cele două capete, cu dinţii rânjiţi în fereşti.

— Dragii mămucuţei, dragi! Cum aşteaptă ei cu bucurie şi-mi râd înainte când mă văd!

Băieţii mamei, băieţi,
Frumuşei şi cucuieţi...

Bucuria caprei nu era proastă. Dar când s'apropie bine, ce să vadă? Un fior răce ca ghiaţa îi trece prin vine, picioarele i se taie, un tremur o cuprinde în tot trupul şi ochii i se painjinesc. Şi ce era, nu era bine!... Ea însă tot merge pân' la uşă, cum poate, crezând că părerea o înşeală... Şi cum ajunge, şi începe:

Trei iezi cucuieţi,
Mamei uşa descuieţi,
Că mama v'aduce vouă:
Frunze'n buze
Lapte'n ţâţe,
Drob de sare
In spinare,
Mălăieş
In călcăieş,
Smoc de flori
Pe subsuori!

Atunci iedul mezin — care acum era şi cel de 'ntâiu şi cel de pe urmă — sare iute

şi-i deschide uşa. Apoi s'aruncă în braţele mâne-sa, şi cu lacrămi de sânge începe a-i spune:

— Mămucă, mămucă, uit'-te, ce-am păţit noi! Mare foc şi potop a căzut pe capul nostru!

Capra atunci holbând ochii lung prin casă, o cuprinde spaima şi rămâne încremenită!... Dar mai pe urmă îmbărbătându-se, şi-a mai venit puţin în fire ş'a întrebat:

— Da ce-a fost aici, copile?

— Ce să fie, mămucă? Ia cum te-ai dus dumneata de-acasă, n'a trecut tocmai mult şi iaca s'aude cineva bătând la uşă şi spunând:

Trei iezi cucuieţi,
Mamei uşa descuieţi,

— Şi?

— Şi frate-meu cel mare, nătâng şi neastâmpărat, cum îl ştii, fuga la uşă să deschidă.

— Ş'atunci?

— Atunci eu m'am vârît iute în horn şi frate-meu cel mijlociu sub chersin, iară cel mare, după cum îţi spun, se dă cu nepăsare după uşă şi trage zăvorul.

— Ş'atunci?

— Atunci grozăvie mare! Nânaşul no-

stru şi prietenul d-tale, cumătrul lup, se şi arată în prag.

— Cine? Cumătru-meu? El care s'a jurat pe părul său că nu mi-a spărie copilaşii niciodată?

— Apoi dă, mamă! Cum vezi, i-a umplut de spărieţi.

— Ia las, că l-oiu învăţa eu! Dacă mă vede că-s o văduvă sărmană şi c'o casă de copii, apoi trebue să-şi bată joc de casa mea? şi pe voi să vă puie la păstramă? Nici o faptă fără plată! Ticălosul şi mangositul [1]). Încă se rânjea la mine câteodată şi-mi făcea cu măseaua...[2]) Apoi doar eu nu-s de acelea de care crede el: n'am sărit peste garduri, niciodată, de când sânt. Ei, taci cumetre, că te-oiu dobzăla eu! Cu mine ţi-ai pus boii în plug? Apoi ţine minte că ai să-i scoţi fără coarne!

— Of! mămucă, of! Mai bine taci şi lasă-l în plata lui Dumnezeu! că ştii că este o vorbă: „nici pe dracul să-l vezi, da nici cruce să-ţi faci!".

— Ba nu, dragul mamei! „Că până la Dumnezeu, sfinţii îţi ieu sufletul". Şi-apoi ţine tu minte, copile, ce-ţi spun eu: că de

---

[1]) Netrebnicul, ticălosul.
[2]) Râdea curtenitor.

i-a mai da lui nasul să miroase pe-aici, apoi las'!... Numai tu să nu cumva să te răsufli cuiva, ca să prindă el de veste.

Şi de-atunci căuta şi ea vreme cu prilej, ca să facă pe obraz cumătru-său. Se pune ea pe gânduri şi stă în cumpene cum să dreagă şi ce să-i facă.

— Aha! ia acu i-am găsit leacul, zise ea în gândul său. Taci! că i-oiu face eu cumătrului una, de şi-a muşca labele.

Aproape de casa ei era o groapă adâncă: tocmai acolo-i nădejdea caprei.

— La cada cu dubala [1]) cumetre lup, că nu-i de chip!... Ia de-acu se 'ncepe fapta. Hai la treabă, cumătriţă, că lupul ţi-a dat de lucru!

Şi aşa zicând, pune poalele 'n brâu, îşi suflecă mânecile, aţâţă focul şi s'apucă de făcut bucate. Face ea sarmale, face plachie, face alivenci, face pască cu smântână şi cu ouă, şi fel de fel de bucate. Apoi umple groapa cu jaratic şi cu lemne putregăioase, ca să ardă focul mocnit. După asta aşază o leasă de nuiele numai înţinată şi nişte frunzari peste dânsa; peste frunzari toarnă ţărnă şi peste ţărnă aşterne o rogojină.

---

[1]) Dubală: argăseală. Cada cu dubală: albia de argăsit piei.

Apoi face un scăueş de ceară anume pentru lup. Pe urmă lasă bucatele la foc să fiarbă şi se duce prin pădure să caute pe cumătru-său şi să-l poftească la praznic. Merge ea cât merge prin codru, până ce dă de o prăpastie grozavă şi întunecoasă şi pe o tihărae [1]) dă cu crucea [2]) peste lup.

— Bună vremea, cumătră. Da ce vânt te-a abătut pe-aici?

— Bună să-ţi fie inima, cumetre, cum ţi-i căutătura... Apoi dă, nu ştii d-ta că nevoia te duce pe unde nu ţi-i voia? Ia, nu ştiu cine a fost pe la mine pe-acasă în lipsa mea, că ştiu că mi-a făcut-o bună!

— Ce fel, cumătriţă dragă?

— Ia, a găsit iezii singurei, i-a ucis şi i-a crâmpoţit, de le-am plâns de milă! Numai văduvă să nu mai fie cineva.

— Da nu mai spune, cumătră!

— Apoi de-acum ori să spun, ori să nu mai spun, că tot una mi-i. Ei, mititeii, s'au dus către Domnul, şi datoria ne face să le căutăm de suflet. De aceea am făcut şi eu un praznic, după puterea mea, şi am găsit de cuviinţă să te poftesc şi pe d-ta, cumătre, ca să mă mai mângâi.

---

[1]) Deal inalt şi plin de râpi.
[2]) Surprinde, dă peste...

— Bucuros, dragă cumătră, dar mai bucuros eram, când m'ai fi chemat la nuntă.

— Te cred, cumătre, d'apoi dă! nu-i cum vrem noi, ci-i cum vrea Cel de sus.

Apoi capra porneşte înainte plângând şi lupul după dânsa, prefăcându-se şi el că plânge.

— Doamne, cumătre, Doamne, zise capra suspinând, de ce ţi-i mai drag în lume, tocmai de-aceea n'ai parte!

— Apoi dă, cumătră, când ar şti omul ce-ar păţi, dinainte s'ar păzi. Nu-ţi face şi d-ta atâta inimă rea, că odată avem să mergem cu toţii acolo.

— Aşa este, cumătre, nu-i vorbă. Dar sărmanii gâgâlici, [1]) de cruzi s'au mai dus!

— Apoi dă, cumătră, se vede că şi lui Dumnezeu îi plac tot puişori de cei mai tineri.

— Apoi dacă iar fi luat Dumnezeu, ce mi-ar fi? D'apoi aşa?

— Doamne, cumătră, Doamne? Oiu face şi eu ca prostul... Oare nu cumva nenea Martin a dat raita pe la d-ta pe-acasă? Că mi-aduc aminte că l-am întâlnit odată prin smeuriş, şi mi-a spus că dacă ai vrea

---

[1]) Puişori.

d-ta să-i dai un băiet să-l înveţe cojocăria.

Şi din vorbă 'n vorbă, din una 'n alta, ajung pân'acasă la cumătra.

— Ia poftim, cumătre, zise ea luând scăueşul şi punându-l de-asupra groapei cu pricina, şezi cole şi să ospătezi oleacă, din ceea ce ne-a dat Dumnezeu!

Răstoarnă apoi sarmalele în strachină şi i le pune dinainte.

Atunci lupul nostru începe a mânca hâlpov [1]) — şi gogâlţ, gogâlţ, gogâlţ, îi mergeau sarmalele întregi pe gât.

— Dumnezeu să ierte pe cei răposaţi, cumătră, că bune sarmale ai mai făcut!

Şi cum ospăta el, buf! cade fără sine în groapa cu jaratic, căci scăueşul de ceară s'a topit, şi leasa de pe groapă nu era bine sprijinită; nici mai bine, nici mai rău, ca pentru cumătru.

Ei, ei! Acum scoate, lupe, ce-ai mâncat! Cu capra ţi-ai pus în cârd? Capra ţi-a venit de hac.

— Valeu, cumătră, talpele mele! Mă rog scoate-mă, că-mi arde inima în mine!

— Ba nu, cumătre; c'aşa mi-a ars şi mie inima după iezişorii mei! Lui Dumne-

---

[1]) Lacom.

zeu îi plac pui de cei mai tineri, mie însă îmi plac şi de işti mai bătrâni, numai să fie bine fripţi; ştii cole, să treacă focul printr'înşii.

— Cumătră, mă pârlesc, ard de tot, mor, nu mă lăsa.

— Arzi, cumătre, mori, că nici viu nu eşti bun! De abie i-a mai trece băiatului istuia de spăriet, că mult păr îmi trebuia dela tine ca să-l afum [1]). Ţi-aduci aminte, dihanie răutăcioasă şi spurcată, când mi te-ai jurat pe părul tău? Şi bine mi-ai mâncat iezişorii!

— Mă ustură inima în mine, cumătră! mă rog scoate-mă şi nu-ţi mai face atâta osândă cu mine!

— Moarte pentru moarte, cumătre, arsură pentru arsură, că bine o mai plesnişi dinioare, cu cuvintele din scriptură.

După aceasta capra şi cu iedul au luat o căpiţă de fân şi-au aruncat-o peste dânsul, în groapă, ca să se mai potolească focul... Apoi la urma urmelor năpădiră asupra lui şi-i mai trântiră în cap cu bolovani şi cu ce-au apucat până-l omorîră de tot.

Şi aşa s'a păgubit sărmana capră şi de

---

[1]) Se afumă cu păr de lup, ca să treacă spaima.

cei doi iezi, da şi de cumătru-său, lupul, păgubaşă a rămas, şi păgubaşă să fie.

Şi auzind caprele din vecinătate de una ca asta, tare le-a mai părut bine. Şi s'au adunat cu toatele la priveghiu, şi unde nu s'au aşternut pe mâncate şi pe băute, veselindu-se împreună...

Şi eram şi eu acolo de faţă, şi'ndată după aceea am încălecat iute pe-o şea şi-am venit de-am spus povestea aşa; şi-am mai încălecat pe-o roată şi v'am spus jitiea [1]) toată; şi unde n'am mai încălecat şi pe-o căpşună, şi v'am spus, oameni buni, o mare şi gogonată [2]) minciună.

---

[1]) Povestea.
[2]) Rotundă şi umflată.

PUNGUȚA CU DOI BANI

Era odat'o babă și un moșneag. Baba avea o găină și moșneagul un cucoș. Găina babei se oua de câte două ori pe fiecare zi, și baba mânca o mulțime de ouă, iar moșneagului nu-i da niciunul. Moșneagul, într'o zi, pierdu răbdarea și zise:

— Măi babă, mănânci ca în târgul lui Cremene. Ia dă-mi și mie niște ouă ca să-mi prind pofta măcar.

— Da cum nu, zise baba, care era foarte sgârcită. Dacă ai poftă de ouă, bate și tu cucoșul tău să facă ouă, și-i mânca; eu așa am bătut găina și iacătă-o cum se ouă.

Moșneagul, pofticios și hapsin [1]), se ia după gura babei, și de ciudă, prinde iute și de grabă cucoșul și-i dă o bătaie bună, zicând:

— Na! ori te ouă, ori du-te dela casa mea, ca să nu mai stric mâncarea de geaba.

Cucoșul cum scăpă din mânile moșnea-

---

[1]) Lacom.

gului, fugi de-acasă şi umbla pe drumuri bezmetec. Şi cum mergea el pe un drum, numai iaca găseşte o punguţă cu doi bani. Şi cum o găseşte, o şi ia în clonţ, şi se întoarnă cu dânsa înapoi, spre casa moşneagului. Pe drum, întâlneşte o trăsură c'un boier şi cu nişte cucoane. Boierul se uită cu băgare de seamă la cucoş, vede în clonţu-i o punguţă şi zice vezeteului:

— Măi! ia dă-te jos şi vezi ce are cucoşul cela în plisc?

Vezeteul se dă iute jos din capra trăsurii şi, c'un feliu de meşteşug, prinde cucoşul şi luându-i punguţa din clonţ, o dă boierului. Boierul o ia, fără păsare, o pune în buzunar şi porneşte cu trăsura înainte. Cucoşul, supărat de asta, nu se lasă, ci se ia după trăsură, spuind neîncetat:

Cucurigu! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!

Boierul, înciudat, când ajunge în dreptul unei fântâni, zice vezeteului:

— Mă, ia cucoşul ist obraznic şi-l dă în fântâna ceea.

Vezeteul iarăşi se dă jos din capra trăsurii, prinde iarăşi cucoşul şi-l asvârle în fântână. Cucoşul, văzând această mare primejdie, ce să facă? Incepe a înghiţi la apă;

şi 'nghite, şi 'nghite, până ce înghite el toată apa din fântână... Apoi sboară de-acolo afară şi iarăşi se ia în urma trăsurii, zicând:

Cucurigu! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!

Boierul, văzând aceasta, s'a mirat cumplit şi a zis:

— Mă! da al dracului cucoş i-aista! Ei las' că ţi-oiu da eu ţie de cheltuială, măi crestatule şi pintenatule!

Şi cum ajunge acasă, zice unei babe din bucătărie, să ia cucoşul, să-l asvârle într'un cuptior plin cu jăratic şi să puie o lespede la gura cuptiorului. Baba, câinoasă [1]) la inimă, de cuvânt: face cum i-a zis stăpânuşău.

Cucoşul, cum vede şi astă mare nedreptate, începe a vărsa la apă; şi toarnă el toată apa cea din fântână pe jăratic, până ce stânge focul de tot şi se răcoreşte cuptiorul; ba încă face şi-o apărae prin casă, de s'a îndrăcit de ciudă hârca dela bucătărie. Apoi dă o bleandă lespezii dela gura cuptiorului, iese teafăr şi de acolo, şi fuga

[1]) Dela câine, câinoasă: haină.

la fereastra boierului şi începe a trânti cu ciocul în geamuri şi a zice:

Cucurigu! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!

— Măi, că mi-am găsit beleaua cu dihania asta de cucoş! zise boierul cuprins de mirare. Vezeteu! ia-l de pe capul meu, şi-l svârle în cireada boilor şi-a vacilor; poate vr'un buhaiu înfuriat i-a veni de hac: l-a lua în coarne şi-om scăpa de supărare. Vezeteul iarăşi ia cucoşul şi-l asvârle în cireadă! Atunci bucuria cucoşului. Să-l fi văzut cum înghiţea la buhai, la boi, la vaci şi la viţei, pân'a înghiţit el toată cireada, şi-a făcut un pântece mare, mare cât un munte. Apoi iar vine la fereastră, întinde aripile în dreptul soarelui, de întunecă de tot casa boierului şi iarăşi începe:

Cucurigu! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!

Boierul, când mai vede şi astă dăndănae [1]) crăpa de ciudă şi nu ştia ce să mai facă, doar va scăpa de cucoş.

---

[1]) Dandana, bucluc, dracovenie.

Mai stă boierul cât mai stă pe gânduri, până-i vine iarăşi în cap una:

— Am să-l dau în haznaua cu banii; poate va înghiţi la galbeni, i-a sta vreunul în gât, s'a înneca ş'om scăpa de dânsul.

Şi cum zice, umflă cucoşul de-o aripă şi-l asvârle în haznaua cu banii; căci boierul acela, de mult bănărit ce avea, nu-i mai ştia numărul!... Atunci cucoşul înghite cu lăcomie toţi banii, şi lasă toate lăzile pustii. Apoi iese şi de-acolo, el ştie cum şi pe unde, se duce la fereastra boierului şi iar începe:

Cucurigu! boieri mari,
Daţi punguţa cu doi bani!

Acum, după toate cele întâmplate, boierul văzând că n'are ce-i face, îi asvârle punguţa. Cucoşul o ia de jos cu bucurie, se duce în treaba lui şi lasă pe boier în pace. Atunci toate paserile din ograda boierească, văzând voinicia cucoşului, s'au luat după dânsul, de ţi se părea că-i o nuntă şi nu altă ceva; iar boierul, întristat, se uita galiş cum se duceau şi paserile sale, şi zise oftând:

— Ducă-se şi cobe [1]) şi tot, numai bine

[1]) Pasărea care meneşte a rău. Aduce nenoroc.

că am scăpat de belea; că nici lucru curat n'a fost aici!

Cucoşul însă mergea ţanţoş, iar paserile după dânsul. Şi merge el cât merge, până ce ajunge acasă la moşneag, şi de pe la poartă începe a cânta: cucurigu!!! cucurigu!!!

Moşneagul, cum aude glasul cucoşului, iesă din casă cu bucurie; şi când îşi aruncă ochii spre poartă, ce să vadă?! Cucoşul său era ceva de spăriet: elefantul ţi se părea purice pe lângă acest cucoş! Şi-apoi în urma lui veneau cârduri nenumărate de paseri, care de care mai frumoase, mai cucuiete şi mai boghete [1]). Moşneagul văzând pe cucoşul său aşa de mare şi de greoiu şi încunjurat de-atâta amar de galiţe [2]), i-a deschis poarta. Atunci cucoşul i-a zis:

— Stăpâne! aşterne un ţol aici, în mijlocul ogrăzii.

Moşneagul, iute ca un prâsnel, aşterne ţolul. Cucoşul atunci se aşează pe ţol, scutură puternic din aripi, şi îndată se umple ograda şi livada moşneagului, pe lângă paseri şi de cirezi de vite; iară pe ţol toarnă o movilă de galbeni, care străluceau la soare, de-ţi luau ochii! Moşneagul, văzând aceste

[1]) Cu pene la urechi.
[2]) Găini.

mari bogăţii, nu ştia ce să facă de bucurie, sărutând mereu cucoşul şi desmierdându-l.

Atunci iaca şi baba venea, nu ştiu de unde; şi când a văzut unele ca aiestea, numa-i sclipeau răutăcioasei ochii în cap şi plesnea de ciudă.

— Moşnege, zise ea, ruşinată; dă-mi şi mie nişte galbeni.

— Ba pune-ţi pofta'n cuiu, măi babă. Când ţi-am cerut ouă, ştii ce mi-ai răspuns? — Bate acum şi tu găina, să-ţi aducă galbeni; c'aşa am bătut eu cucoşul, ştii tu din a cui pricină... şi iaca ce mi-a adus!

Atunci baba se duce în poiată, găbueşte[1]) găina, o apucă de coadă şi o ia la bătaie, de-ţi venea să-i plângi de milă! Biata găină, cum scăpă din mâinile babei, fuge pe drumuri. Şi cum mergea pe drum, găseşte şi ea o mărgică, ş'o înghite; apoi răpede se întoarce acasă la babă şi începe de pe la poartă: cot, cot, cotcodac!! — Baba iese cu bucurie înaintea găinii. Găina sare peste poartă, trece iute pe lângă babă şi se pune pe cuibariu. Şi după un ceas de şedere sare de pe cuibariu cotcodăcind. Baba atunci se duce cu fuga să afle ce i-a făcut găina!... Şi când se uită în cuibariu, ce să vadă? —

---

[1]) O prinde.

Găina se ouase o mărgică!... Baba, când vede că şi-a bătut găina joc de dânsa, o prinde ş'o bate, ş'o bate, pân'o omoară în bătaie! Şi aşa, baba cea sgârcită şi nebună a rămas de tot săracă, lipită pământului. De-acu a mai mânca şi răbdări prăjite, în loc de ouă; că bine şi-a făcut râs de găină, şi a ucis-o fără să-i fie vinovată cu nimica, sărmana.

Moşneagul însă era foarte bogat. El şi-a făcut case mari şi grădini frumoase, şi trăia foarte bine. Pe babă, de milă, a pus-o găinăriţă; iar pe cucoş îl purta în toate părţile după dânsul, cu salbă de aur la gât şi încălţat cu ciuboţele galbene şi cu pinteni la călcâie, de ţi se părea că-i un irod de cei frumoşi, iar nu cucoş, de făcut cu borş.

DĂNILĂ PREPELEAC

Erau odată într'un sat doi fraţi şi amândoi erau însuraţi. Cel mai mare era harnic, grijuliv şi chiabur, pentrucă unde punea el mâna, punea şi Dumnezeu mila, dar n'avea copii. Iară cel mai mic era sărac. De multe ori fugea el de noroc şi norocul de dânsul, căci era leneş, neclintit la minte şi nechibzuit la trebi şi apoi mai avea şi o mulţime de copii!

Nevasta acestui sărac era muncitoare şi bună la inimă, iar a celui bogat era pestriţă la maţe şi foarte sgârcită. Vorba veche: tot un bou ş'o belea.

Fratele cel sărac — sărac să fie de păcate! — tot avea şi el o pereche de boi, dar colea: porumbi la păr, tineri, nalţi la trup, ţăpoşi la coarne, amândoi cudalbi, ţintaţi în frunte, ciolănoşi şi graşi, aşa cum sunt mai buni de înjugat la car, de ieşit cu dânşii în lume, şi de făcut treabă. Dar plug, grapă, teleagă, sanie, car, tânjală, cârcee,

coasă, hreapcă [1]), ţăpoiu, greblă şi câte alte lucruri ce trebuesc omului gospodar, nici că se aflau în casa acestui om nesocotit. Şi când avea trebuinţă de asemenea lucruri, totdeauna supăra pe alţii, iară, mai ales pe frate-său, care avea de toate. Nevasta celui bogat de multe ori făcea zile fripte bărbatului, ca să-l poată descotorosi [2]) odată de frate-său. Ea zicea adeseori:

— Frate, frate, dar pita-i [3]) cu bani, bărbate.

— Apoi dă, măi nevastă, sângele apă nu se face. Dacă nu l-oiu ajuta eu, cine să-l ajute?

Nevasta ne mai având încotro, tăcea şi înghiţea noduri. — Toate ca toate, dar carul său era de haimana. Nu treceau douătrei zile la mijloc şi se trezea la uşa ei cu Dănilă, cumnatu-său, cerând să-i împrumute carul: ba să-şi aducă lemne din pădure, ba făină dela moară, ba căpiţi din ţarină, ba multe de toate.

— Măi frate, zise într'o zi cel mai mare istuilalt: mi-e lehamite [4]) de frăţia noastră!...

---

[1]) Un fel de greblă mică, fără coadă, coltată tare.

[2]) Despărţi, scăpa.

[3]) Pâinea.

[4]) M'am săturat, m'am plictisit.

Tu ai boi, de ce nu-ţi închipueşti ş'un car? Al meu l-ai hârbuit de tot. Hodorog! încolo, hodorog! pe dincolo: carul se strică. Ş'apoi, ştii vorba ceea: dă-ţi popă pintenii şi bate iapa cu călcâiele".

— Apoi de, frate, zise istalalt, scărpinându-se în cap, ce să fac?

— Ce să faci? Să te învăţ eu: boii tăi sânt mari şi frumoşi; ie-i şi-i du la iarmaroc, vinde-i şi cumpără alţii mai mici şi mai ieftini; iar cu banii rămaşi, cumpără-ţi şi un car, şi iaca te-ai făcut gospodar.

— Ia, ştii că nu m'ai învăţat rău? Aşa am să fac.

Zicând aceste, se duce la dânsul acasă, îşi ie boii de funie şi porneşte cu ei spre târg. Dar cum am spus, omul nostru era un om de aceia, căruia-i mâncau cânii din traistă şi toate trebile, câte le făcea, le făcea pe dos. Târgul era cam departe şi iarmarocul pe sfârşite. Dar cine poate sta împotriva lui Dănilă Prepeleac? [1]) Că aşa îi era porecla, pentrucă atâta odor avea şi el pe lângă casă, făcut de mâna lui. El tufleşte [2])

---

[1]) *Prepeleac* înseamnă un par cu crengile tăiate scurt, aşa că poate sluji ca un cuier în ogradă, pe care se pun oalele.

[2]) Turteşte, îndeasă.

cuşma [1]) pe cap, o îndeasă pe urechi şi habar n'are:

Nici nu-i pasă
De Năstasă,
De Nichita,
Nici atâta!

Mergând el cu Duman şi cu Tălăşman ai săi, tot înainte, spre iarmaroc, tocmai pe când suia un deal lung şi tărăgănat, alt om venea dinspre târg cu un car nou, ce şi-l cumpărase chiar atunci şi pe care-l trăgea cu mânile singur, la vale cu propele [2]) şi la deal cu opintele.

— Stăi, prietene, zise ist cu boii, care se tot smunceau din funie, văzând troscotul cel fraged şi mândru de pe lângă drum. Stăi puţin cu carul, c'am să-ţi spun ceva.

— Eu aş sta, dar nu prea vrea el să stee. Dar ce-ai să-mi spui?

— Carul d-tale parcă merge singur.

— D'apoi... mai singur, nu-l vezi?

— Prietene, ştii una?

— Ştiu, dacă mi-i spune.

— Hai să facem treampa; [3]) dă-mi carul, şi na-ţi boii. Nu vreau să le mai port

---

[1]) Căciulă.
[2]) Proptele.
[3]) Schimul, afacerea.

grija 'n spate: ba fân, ba ocol, ba să nu-i mănânce lupii, ba de multe de toate... Oiu îi eu vrednic să trag un car, mai ales dacă merge singur.

— Şuguieşti, măi omule, ori ţi-i într'adins?

— Ba nu şuguiesc, zise Dănilă.

— Apoi dar te văd că eşti bun mehengiu [1]), zise cel cu carul; m'ai găsit într'un chef bun; hai, noroc să dea Dumnezeu! Să-ţi aibi parte de car, şi eu de boi.

Apoi dă carul, îşi ia boii, pleacă pe costişă, într'o parte spre pădure şi se ca mai duce. Istalalt, adică Dănilă, zice în gândul său:

— Taci, că-i cu buche [2]), l-am potcovit bine... De nu cumva s'ar răsgândi; dar parcă nu era Ţigan să'ntoarcă.

Apoi îşi ie şi el carul şi porneşte tot în vale înapoi spre casă.

— Aho! car nebun, aho! Când te-oiu încărca sdravăn cu saci dela moară, ori cu fân din ţarină, atunci să mergi aşa!

Şi cât pe ce, cât pe ce să nu-i iee carul înainte.

Dela o vreme valea s'a sfârşit, şi s'a început un deal. Când să-l suie la deal, suie-l

---

[1]) Viclean, şiret.
[2]) Ageamiu, nepriceput.

dacă poți!... Hârți! încolo; scârți! încolo; pârți! încolo... carul da înapoi.

— Na! Car mi-a trebuit, car am găsit!

Apoi cu mare greu hartoește[1]) carul într'o parte, îl oprește în loc, se pune pe proțap și se așterne pe gânduri.

— Mă!... asta încă-i una! De-oiu fi eu Dănilă Prepeleac, am prăpădit boii; iar de n'oiu fi eu acela, apoi am găsit o căruță! Ba e Prepeleac, ba nu-i el...

Când iaca un om trecea iute spre târg, c'o capră de vânzare.

— Prietene, zise Dănilă, nu mi-i da capra ceea, să-ți dau carul ista?

— Apoi... dă... capra mea nu-i de cele săritoare, și-i bună de lapte.

— Ce mai la deal, la vale: bună, nebună, na-ți carul și dă-mi-o!

Cela nu se pune de pricină; dă capra și ia carul. Apoi așteaptă până vin alte cară, de-l leagă dinapoia lor, și se duce în treaba lui, spre casă, lăsând pe Dănilă gură cască tot pe loc.

— Bun, zise Prepeleac. Ia pe ist cu capra știu încaltea că bine l-am boit...[2])

Ia apoi și el capra și pornește iar spre târg. Dar capra tot capră: se smuncea în

---

[1]) Cârmește.
[2]) Vopsit; aici însă: înșelat.

toate părţile, încât îi era acum lehamite de dânsa.

— De-aş ajunge mai de grabă în târg, zise Prepeleac, să scap de râia asta.

Şi mergând el mai departe, iaca se întâlneşte c'un om ce venea dela târg c'o gâscă în braţe.

— Bun întâlnişul, om bun, zise Dănilă.

— Cu bine să dea Dumnezeu!

— Nu vrei să facem schimb? Să-ţi dau capra asta şi să-mi dai gâsca.

— N'ai nimerit-o; că nu-i gâscă, ci-i gânsac; l-am cumpărat de sămânţă.

— Da, dă-mi-l, dă-mi-l! că-ţi dau şi eu o sămânţă bună...

— De mi-i da ceva adaos, poate să ţi-i dau; iară de nu, norocul gâştelor de-acasă; că are să facă un otrocol [1]) prin ele, de s'a duce vestea!

In sfârşit, dur la deal, dur la vale, unul mai dă, altul mai lasă, şi Prepeleac măritä capra! Apoi înşfacă gânsacul şi pleacă tot înainte, spre târg; când ajunse în târg, gânsacul, dorit de gâşte, ţipa cât îi lua gura: ga, ga, ga, ga!

— N'a! c'am scăpat de dracul, şi-am dat peste tată-său: aista mă asurzeşte. Las'că te'nsor eu şi pe tine acuşi, măi buclucaşule.

---

[1]) Să dea o raită.

Şi trecând pe lângă un negustor cu pungi de vânzare, dă gânsacul pe-o pungă de cele pe talger şi cu baierile lungi, de pus în gât. Ia el punga, o sucește, o învârteşte ş'apoi zice:

— Na-ţi-o frântă, că ţi-am dres-o! Dintr'o pereche de boi, de-a mai mare dragul să te uiţi la ei, am rămas c'o pungă goală. Măi, măi, măi, măi! Doar ştiu că nu mi-i acum întâiaşi dată să merg la drum, dar parcă dracul mi-a luat minţile.

Mai şede el cât mai şede, de cască gura prin târg, şi-apoi îşi ia tălpăşiţa spre casă. Şi ajungând în sat, se duce drept la fratesău, ca să-i ducă bucurie.

— Bine v'am găsit, bădiţă!

— Bine-ai venit, frate Dănilă! Da mult ai zăbovit la târg!

— Apoi dă, bădiţă; m'am pornit cu graba, şi m'am întâlnit cu zăbava [1]).

— Ei, ce veste ne mai aduci de pe la târg?

— Ia, nu prea bună! bieţii boişorii mei s'au dus ca pe gura lupului.

— Vr'o dihanie a dat peste dânşii, ori ţi i-a furat cineva?

— Ba i-am dat eu singur, cu mâna mea, bădiţă.

[1]) Intârzierea.

Apoi spuse din capăt toată întâmplarea, pe unde-a fost şi ce-a păţit; iar la urma urmelor zise:

— Ş'apoi ce mai atâta vorbă lungă, dintr'o pereche de boi, m'am ales c'o pungă, ş'apoi şi asta pute-a pustiu, bădiţă dragă.

— Mă! da drept să-ţi spun, că mare nătărău mai eşti!

— Apoi dă!... bădiţă! pân'aici toate-au fost cum au fost, da de-acum am prins eu la minte... Numai ce folos?

Când e minte,
Nu-i ce vinde;

Când e brânză,
Nu-i bărbânţă [1]).

Iaca îţi dau şi d-tale punga asta, că eu n'am ce face cu dânsa. Şi te mai rog, de toţi Dumnezeii, să-mi împrumuţi măcar odată carul cu boii, s'aduc nişte lemne din pădure la nevastă şi la copii, că n'au scânteie de foc în vatră, sărmanii! Şi-apoi, ce-a da Dumnezeu, cred că nu te-oiu mai supăra.

— Ptiu, mă! zise frate-său, după ce l-a lăsat să sfârşească. Se vede că Dumnezeu a umplut lumea asta cu ce-a putut. Iacă-ţi

[1]) Putină de brânză.

mai dau odată carul, dar asta ţi-a fi cea de pe urmă.

Lui Dănilă atâta i-a trebuit. Ia acum carul cu boii frăţâne-său şi porneşte. Cum ajunge în pădure, chiteşte un copac care era mai mare şi trage carul lângă el. Şi fără să dejuge boii, începe a tăie copacul, să cadă în car deodată. Trebi de-a lui Dănilă Prepeleac!... Bocăneşte el cât bocăneşte, când prr! cade copacul peste car de-l sfarmă şi peste boi de-i ucide!

— Na! că făcui pacostea şi frăţine-meu! Ei, ei, acum ce-i de făcut? Eu cred, că ce-i bine, nu-i rău: Dănilă face, Dănilă trebue să desfacă. Mă duc să văd, n'oiu putea momi [1]) pe frate-meu, să-mi împrumute şi iapa, să fug apoi cu ea în lume; iar copiii şi nevasta să-i las în ştirea Celui-de-sus.

Aşa zicând, porneşte şi, mergând prin pădure, s'a rătăcit; după multă trudă şi buimăceală, în loc să iasă la drum, dă de un heleşteu şi văzând nişte lişiţe pe apă, svârrr! cu toporul într'însele, cu chip să ucidă vro una şi s'o ducă peşchiş frăţâne-său. Dar lişiţile, nefiind chioare, nici moarte, au sburat; toporul s'a cufundat şi Prepeleac a rămas bătând în buze.

---

[1]) Amăgi cu făgăduială.

— Mă!... că rău mi-a mai mers astăzi! Ce zi pocită! Se vede că mi-a luat cineva din urmă.

Apoi dă din umere şi porneşte. Mai merge el cât merge, până ce cu mare greu găseşte drumul. Apoi o ia la papuc şi hai! hai! hai! hai! ajunge în sat la frate-său, şi pe loc cârpeşte o minciună, care se potrivea ca nuca în părete.

— Frate, mai fă-mi bine şi cu iapa, să mân boii de călare! In pădure a plouat grozav şi s'a făcut o mâzgă [1]) şi un gheţuş, de nu te mai poţi de fel ţinea pe picioare.

— Mă! zise frate-său, se vede că tu ai fost bun de călugărit, iar nu de trăit în lume, să năcăjeşti oamenii şi să chinueşti nevasta şi copiii! Haiti! lipseşti dinaintea mea şi du-te unde a dus surdul roata şi mutul iapa, ca să nu mai aud de numele tău!

Iapa! Las pe Dănilă, că ştie el unde-a duce-o: să-şi iee iertăciune dela boi, şi ziua-bună dela car. Apoi iese pe uşă, pune mâna pe iapă şi pe-o săcure, şi tunde-o! Când se trezeşte frate-său: ie iapa dacă ai de unde! Prepeleac era tocmai la heleşteul din pădure, să caute toporul. Aici, îi trăsni în cap lui Dănilă, că el ar fi bun de călugăr, după vorbele frăţine-său.

[1]) Noroiu lipicios.

— Am să durez o mănăstire pe pajiştea asta, de are să se ducă vestea în lume, zise el.

Şi deodată se şi apucă. Face mai întâi o cruce ş'o înfige în pământ, de însamnă locul. Apoi se duce prin pădure şi începe a chiti [1]) copacii trebuitori: ista-i bun de amânare, [2]) cela de tălpi, ista de grinzi, ista de tumurugi, [3]) cela de costoroabe, [4]) ista de toacă; şi tot aşa dondănind el din gură, iaca se trezeşte dinaintea lui c'un drac, ce ieşise din iaz.

— Ce vrei să faci aici, măi omule?

— Da, nu vezi?

— Stăi, mă, nu te-apuca de năzbâtii. Iazul, locul şi pădurea de pe aici sânt ale noastre.

— Poate-i zice că şi raţele de pe apă sânt ale voastre şi toporul meu din fundul iazului. V'oiu învăţa eu să puneţi stăpânire pe lucrurile din lume, cornoraţilor.

Dracul, neavând ce-i face, huştiuluc! în iaz, şi dă de ştire lui Scaraoschi, despre

---

[1]) A ochi.

[2]) Bârnă in patru muchi, ce se aşează în picioare cu un cap în talpa casei şi cu celălalt în costoroabe.

[3]) Butuc scurt şi gros.

[4]) Bârne, grinzi.

omul lui Dumnezeu, cu năravul dracului. Ce să facă dracii? Se sfătuesc între dânşii şi Scaraoschi, căpitenia dracilor, găseşte cu cale să trimeată pe unul din ei c'un burduf de bivol plin cu bani, să-l dee pustnicului Dănilă, ca să-l poată mătura de-acolo.

— Na-ţi, mă, bani! zise dracul trimes, şi să te cărăbăneşti de-aci, că, de nu, e rău de tine!

Prepeleac se uită la cruce, se uită la drac şi la bani... dă din umere, şi-apoi zice:

— Aveţi noroc, spurcaţilor, că-mi sânt mai dragi banii decât pustnicia, că v'aş arăta eu vouă!

Dracul răspunde:

— Nu te pune în poară [1]), măi omule, cu împăratul iadului; ci mai bine i-aţi bănişorii şi caută-ţi de nevoi.

Apoi lasă banii şi se întoarnă în heleşteu, unde găseşte pe Scaraoschi tare mâhnit pentru pierderea unei comori aşa de mari, cu care ar fi putut dobândi o mulţime de suflete. Prepeleac în acest timp se chitea, cum ar face să vadă banii acasă la dânsul.

— Bun, zise Dănilă. Nici asta nu se ia din drum. Tot mănăstiri să croeşti, dacă vrei să te bage dracii în samă, să-ţi vie cu

[1]) Nu te pune de pricină.

bani de-a gata la picioare şi să te facă putred de bogat.

Pe când se îngrijea el, cum să ducă banii acasă, iacă un alt drac din iaz i se înfăţişează înainte, zicându-i:

— Măi, omule! Stăpânu-meu s'a răsgândit: el vrea mai întâi să ne cercăm puterile, ş'apoi să iei banii.

— Ia acu-i acu, zise Prepeleac în gândul său, oftând. Dar este o vorbă: „tot bogatul mintios şi tânărul frumos".

— Puterile? Ei, cum şi în ce fel?

— Iată cum: dintru'ntâi şi dintru'ntâi, care dintre noi amândoi va lua iapa ta în spate şi va înconjura iazul de trei ori, fără s'o puie jos şi să se răsufle, ai aceluia să fie banii!

Şi cum zice, şi umflă dracul iapa în cârcă şi într'o clipă încunjură iazul de trei ori. Prepeleac, văzând atâta putere din partea dracului, nu-i prea veni la socoteală, dar tot îşi ţinu firea şi zise:

— Măi Michiduţă, doar eu te credeam mai tare decât eşti. Aşa-i că tu ai luat iapa în spate? Insă eu ţi-oiu lua-o numai între picioare.

Şi îndată se şi asvârle pe iapă şi încunjură iazul de trei ori, fără să se răsufle.

Dracul atunci se miră mult de asta şi neavând ce mai zice, iscodi alta.

— Acum să ne întrecem din fugă, zise el.

— Măi, Michiduţă! da cu mine ţi-ai găsit tu că poţi să te întreci din fugă?

— D'apoi cu cine?

— Vină încoace, să-ţi arăt eu cu cine!

Apoi merge împreună cu dracul în nişte porumbrei, unde vede un iepure dormind şi i-l arată.

— Vezi tu colo pe cineva ghemuit jos şi mititel?

— Văd.

— Acela-i copilul meu cel mai mic. Aţine-te. Şi când l-oiu trezi din somn, să te ei după el. Ş'odată şi strigă: u! ta! na! na! na!..

Atunci iepurele sare, şi dracul după el. Fug ei cât fug şi dela o vreme dracul pierde urma iepurelui.

Până acum toţi râdeau de Prepeleac, dar acum a ajuns să râdă el şi de dracul. Pe când Dănilă se ţinea cu mâna de inimă, râzând de prostia dracului, iaca şi acesta se înturna gâfuind.

— Mă! da sprinten şi sprinţăroiu copil mai ai, drept să-ţi spun! Când aproape, aproape să pun mâna pe dânsul, i-am pierdut urma, şi să te duci, duluţă!

— Samănă tatâne-său, sireicanul, zise Dănilă. Ei? mai ai poftă să te întreci şi cu mine?

— Ba mai pune-ţi pofta în cuiu!... Mai bine să ne întrecem din trântă.

— Din trântă? Doar de-ţi e greu de vieaţă. Mă! tot am auzit din bătrâni că dracii nu-s proşti; d'apoi cum văd eu, tu numai nu dai în gropi, de prost ce eşti. Ascultă. Eu am un unchiu bătrân de 999 de ani şi 52 de săptămâni; şi de-l vei putea trânti pe dânsul, atunci să te încerci şi cu mine, dar cred că ţi-a da pe nas!

Zicând acestea, porneşte înainte şi face semn dracului cu mâna, să vie după el. In fundul pădurii, sub nişte stânci, se afla o bizunie [1]) de urşi, peste care dăduse Prepeleac, umblând câte odată, ca pustnic ce se găsea, după vlăstari sălbatici şi după smeură. Ajungând ei aproape, Dănilă zise:

— Iaca lăcaşul unchiului meu. Intră în lăuntru; ai să-l găseşti dormind în cenuşă, cu nasul în tăciuni. De vorbit nu poate vorbi, că măselele şi dinţii i-au căzut mai bine de-o mie de ani...

Dracul, când n'are ce face, ştiţi ce face... Intră înlăuntru şi începe a-şi purta codiţa

[1]) Vizuină, ascunzătoare.

cea bârligată pe la nasul unchiaşului. Atâta i-a trebuit lui moş Ursilă ş'apoi las' pe dânsul! Deodată sare mânios, din bârlog, haţ! dracul subsuoară şi-l trânteşte cu atâta putere, de era bietul drac să-şi dee sufletul şi ochii i-au ieşit afară din cap, cât cepele de mari.

— Na! nu cauţi ş'o găseşti, zise Dănilă, care privea de departe vălmăşagul acesta şi se strica de râs. Dar nu ştiu ce face dracul, că face el ce face şi, cu mare greu, scapă din labele lui moş Ursilă. Dănilă cum vede pe drac scăpat, bun teafăr, se face că-l scoate.

— Ia las, măi omule, las! nu-ţi mai face obraz. Dacă ai ştiut că ai un bunic aşa de grobian [1]) pentru ce m'ai îndemnat să mă lupt cu el?

— Da ce? Nu ţi-a plăcut? Hai şi cu mine!

— Cu tine, şi numai cu tine m'oiu întrece din chiuit; şi care-a chiui mai tare, acela să iee banii.

— Bun!... zise Dănilă, în gând; las' că te-oiu chiui eu!... Măi, Michiduţă!... Ia, chiuie tu întâi, să aud cum chiui.

Atunci dracul se crăceşte c'un picior la asfinţit şi cu unul la răsărit; s'apucă sdra-

[1]) Moşic.

văn cu mânile de torţile ceriului, cască o gură cât o şură şi când chiue odată se cutremură pământul, văile răsună, mările clocotesc şi peştii din ele se sparie; dracii ies afară din iaz câtă frunză şi iarbă! Şi oleacă numai de nu s'a răsipit bolta ceriului. Dănilă însă şedea călare pe burduful cu banii şi ţinându-şi firea, zise:

— Mă! da numai aşa de tare poţi chiui? Eu mai nu te-am auzit. Mai chiuie odată!

Dracul chiuie şi mai grozav.

— Tot nu te-am auzit. Incă odată!

Dracul chiuie şi a treia oară, aşa de tare, de credeai că s'a rupt ceva într'însul.

— Acum nu te-am auzit nici atâta... Aşă-i c'a venit şi rândul meu?

— Mai aşa!

— Mă Michiduţă! când oiu chiui eu, ai să asurzeşti, şi-au să-ţi sară creierii din cap. Inţeles-ai tu? Insă eu îţi priesc bine, dacă-i vrea să mă asculţi.

— In ce fel?

— Ia să-ţi leg ochii şi urechile c'un ştergar, dacă vrei să mai trăieşti.

— Leagă-mi ce ştii şi cu ce ştii, numai să nu mor!

Atunci Dănilă leagă stràns, c'un ştergariu gros, de câlţi, ochii şi urechile dracului, ca la „baba oarba"; apoi ia o dru-

ghineață [1]) groasă de stejar în mână, căci cât era de pusnic Dănilă tot mai mult se bizuia în drughineață decât în sfânta cruce, și pâc! la tâmpla dracului cea dreaptă una!

— A-leu! destul! nu mai chiui.

— Ba nu! stăi! Sarsailă, tu cum ai chiuit de trei ori? — Trosc și la stânga una.

— Va-leu! destul!

— Ba nu-i destul. — Și-i mai trage și'n numele Tatălui, una!

— Auleu! strigă dracul îngrozitor!

Și cu ochii legați, cum era, văicărindu-se grozav și svârcolindu-se ca șerpele, se aruncă în iaz, spunând lui Scaraoschi cele întâmplate, și că nu-i de șuguit cu vrăjitorul acesta!...

Dănilă însă ofta din greu lângă burduful cu banii și se tot frământa cu gândul, ce-i de făcut? Când iaca al treilea drac i se înfățișează înainte, c'un buzdugan strașnic de mare în mână, pe care îl trântește la pământ și zice:

— Măi omule! ia acum să te văd. Cine-a asvârli buzduganul ista mai tare în sus, ai aceluia să fie banii.

— Na! Dănilă — zise el în gândul său — așa-i c'ai sfeclit-o?

---

[1]) Creangă groasă, ciomag.

Dar vorba ceea: „nevoia învaţă pe cărăuş".

— Ian svârle tu întâi, măi dracule!

Atunci dracul ia buzduganul de coadă şi când îl svârle, se suie aşa de tare, de nu se mai vede; şi abia după trei zile şi trei nopţi, căzând jos cu mare strâjnicie, s'a cufundat în fundul pământului, de s'au sguduit temeliile lumii.

— Ian svârle-l şi tu acum, zise dracul îngâmfat.

— L-oiu svârli eu, nu te îngriji; dar scoate-l mai întâi la faţa pământului, cum a fost şi la tine.

Dracul ascultă şi-l scoate.

— Haiti! mai răpede, mai răpede, că n'am timp de aşteptat.

— Mai îngăduieşte puţin, tartarule, că nu te trag copiii de poale.

Dracul îngăduie, căci n'are încotro. Nu trecu mult şi ziua se călători. Ceriul era limpede şi luceferii sclipitori râdeau la stele; iară luna, scoţând capul de după dealuri, se legăna în văzduh, luminând pământul.

— Da nu-l mai svârli, omule?

— Ba am să-l svârl de-acum; dar îţi spun înainte, să te ştergi pe bot despre dânsul.

— De ce?

— Iaca de ce: vezi tu colo în lună niște pete?

— Le văd.

— Acolo-s fraţii mei din ceea lume. Şi, Doamne, mare nevoie mai au de fier pentru potcovit caii. Uită-te bine şi vezi, cum îmi fac semn cu mâna, să le dau buzduganul ista.

— Ş'odată şi pune mâna pe dânsul.

— Stăi, nepriceputule! că buzduganul ista îl avem lăsat moştenire dela strămoşul nostru şi nu-l putem da nici pentru toată lumea.

Şi odată-i şi smunceşte buzduganul din mână şi fuga cu el în iaz, spunând lui Scaraoschi ce era să păţească cu buzduganul. Atunci Scaraoschi, îngrijit şi mânios grozav, chiamă înaintea sa toată drăcimea şi bătu din picior, strigând:

— Acum în clipă să se aleagă unul dintre voi, care să meargă şi să afurisească pe acest proclet[1]) şi vrăjmaş cumplit.

Pe loc şi vine unul înaintea sa, tremurând.

— Să trăiţi, Mârşăvia voastră! Eu mă duc să îndeplinesc nelegiuita voastră poroncă.

---

[1]) Blestemat, afurisit.

— Mergi! şi dacă-i fi meşter şi-i izbuti, să ştii c'am să te fac mai mare.

Atunci dracul porneşte c'o falcă'n ceriu şi cu una în pământ, şi într'o clipă ajunge la pusnicul Dănilă.

— Măi, omule, zise dracul. Tu, cu şmicheriile tale, ai tulburat toată drăcimea; da acuşi am să te vâr şi eu în toate grozile morţii. Hai să ne blăstămăm, şi care dintre noi amândoi a fi mai meşter, acela să ice banii!

Ş'odată şi începe dracul a boscorodi [1]) din gură şi a descânta, că nu ştiu ce face, de-i pocneşte lui Dănilă un ochiu din cap. Săracul Prepeleac! Se vede că i-a fost scris, tot el să răsplătească şi păcatele iepei frăţine-său, ale caprei, ale gânsacului logodit şi ale boilor ucişi în pădure. Pe semne blăstămul gâştelor văduvite l-a ajuns, sărmanul.

Doamne! multe mai are de pătimit un pusnic adevărat, când se depărtează de poftele lumeşti şi se gândeşte la fapte bune!... Prepeleac pusnicul se stricase acum de tot cu dracul... Şi apoi ce este mai gingaş decât ochiul? Dănilă crăpa de durere, dar oricât îl durea de tare, el tot îşi ţinu inima cu dinţii şi zise:

[1]) A murmura.

— Nu mă sparii tu cu de-al de-acestea, demon spurcat ce eşti. Am să te fac să-ţi muşti mânile şi să mă pomeneşti în toată vieaţa ta.

— Dă, dă, nu mai dondăni atâta din gură şi blastămă şi tu acuma să te văd cât eşti de meşter.

— Ai să ei burduvul cu banii în spate şi-ai să mergi la casa mea, căci blăstămurile părinteşti nu-s la mine. Înţeles-ai?

Şi cum zice, încalecă şi Dănilă pe burduv, iară dracu-i umflă în spate şi sboară iute ca gândul, taman la casa lui Dănilă Prepeleac. Copiii şi nevasta lui, când au văzut un bivol sburând pe sus, au rupt-o de fugă, înspăimântaţi. Dănilă însă a început a-i striga pe nume, şi ei, cunoscând glasul lui, s'au oprit.

— Dragii tatii, băieţi! Ia veniţi încoace şi aduceţi cu voi şi blăstămurile părinteşti: ragila [1]) şi pieptenii de pieptănat câlţi!

Băieţii încep a curge toţi, care dincotro, cu blăstămurile părinteşti în mână. Îi venise acum şi lui Dănilă apa la moară.

— Puneţi mâna, copii, pe jupânul ista, şi începeţi a-l blăstăma cum îţi şti şi voi mai bine, ca să-i placă şi dumisale...

---

[1]) Pieptene de tras fuiorul.

Atunci, lasă pe copii, că şi dracul fuge de dânşii. Au tăbărît cu toţii pe dânsul şi l-au schingiuit după placul lui Dănilă. Şi-a început dracul a ţipa cât îi lua gura; şi scăpând cu mare greutate din mânile lor, hârşcâit[1]) şi stâlcit cum era, a lăsat şi bani şi tot şi s'a dus pe urlaţi, după ceilalţi.

Iară Dănilă Prepeleac, nemai fiind supărat de nimene şi scăpând acum deasupra nevoii, a mâncat şi a băut şi s'a desfătat până la adânci bătrâneţe, văzându-şi pe fiii fiilor săi împrejurul mesei sale.

[1]) Sgâriat, sdrobit.

POVESTEA PORCULUI

Ci-că era odată o babă şi-aun moşneag, moşneagul de o sută de ani şi baba de nouăzeci, şi amândoi bătrânii aceştia erau albi ca iarna şi posomoriţi ca vremea cea rea, din pricină că n'aveau copii. Şi Doamne! tare mai erau doriţi să aibă măcar unul, căci cât era ziulica şi noaptea de mare, şedeau singuri-singurei cuc, şi le ţiuiau urechile, de urît ce le era. Şi-apoi pe lângă toate acestea, nici vro scofală mare nu era de dânşii: un bordeiu ca vai de el, nişte ţoale rupte aşternute pe lăiţi, şi atâta era tot. Ba dela o vreme încoace, urîtul îi mânca şi mai tare, căci ţipenie de om nu le deschidea uşa; parcă erau bolnavi de ciumă, sărmanii!

In una din zile, baba oftă din greu şi zise moşneagului:

— Doamne, moşnege, Doamne! De când suntem noi, încă nu ne-a zis nimeni tată şi mamă! Oare nu-i păcat de Dumnezeu că mai trăim noi pe lumea asta? Căci

la casa fără copii, nu cred că mai este vreun Doamne-ajută!

— Apoi dă, măi babă, ce putem noi face înaintea lui Dumnezeu?

— Aşa este, moşnege, văd bine; dar până la una-alta, ştii ce-am gândit eu astă-noapte?

— Ştiu, măi babă, dacă mi-i spune.

— Ia mâine dimineaţă, cum s'a amiji de ziuă, să te scoli şi să apuci încotro-i vedea cu ochii; şi ce ţi-a ieşi înainte, întâiu şi 'n-tâiu, dar a fi om, dar a fi şerpe, dar în sfârşit orce altă jivină a fi, pune-o în traistă şi-o adă acasă; vom creşte-o şi noi cum vom putea, şi acela să fie copilul nostru.

Moşneagul, sătul şi el de-atâta singurătate şi dorit să aibă copii, se scoală a doua zi des-dimineaţă, îşi ia traista în băţ şi face cum i-a zis baba... Porneşte el şi se duce tot înainte pe nişte ponoare, până ce dă peste un bulhac [1]). Şi numai ce iată că vede în bulhac o scroafă cu doisprezece purcei, care şedeau tologiţi în glod şi se păleau la soare. Scroafa cum vede pe moşneag că vine asupra ei, îndată începe a grohăi, o rupe de fugă, şi purceii după dânsa. Numai unul, care era mai ogârjit, mai răpănos şi

[1]) Băltoacă.

mai răpciugos, neputând ieşi din glod, rămase pe loc.

Moşneagul de grabă îl prinde, îl bagă în traistă, aşa plin de glod şi de alte podoabe cum era, şi porneşte cu dânsul spre casă.

— Slavă ţie, Doamne! zise moşneagul, că pot să duc şi babei mele o mângâiere!... Mai ştiu eu?... Poate ori Dumnezeu, ori dracul i-a dat în gând, ieri-noapte, de una ca asta. Şi cum ajunge acasă, zice:

— Iacă, măi băbuşcă, ce odor ţi-am adus eu! Numai să-ţi trăiască! Un băiet ochios, sprâncenat şi frumuşel, de nu se mai poate! Îţi samănă ţie, ruptă bucăţică!... Acum pune de lăutoare şi grijeşte-l cum ştii tu că se grijesc băieţii, că, după cum vezi, îi cam colbăit mititelul!...

— Moşnege, moşnege! zise baba, nu râde: că şi asta-i făptura lui Dumnezeu, ca şi noi... Ba poate... şi mai nevinovat, sărmanul!

Apoi, sprintenă ca o copilă, face degrabă leşie, pregăteşte scăldătoare, şi fiindcă ştia bine treaba moşitului, luă purcelul, îl scăldă, îl trage frumuşel cu untură din opaiţ pe la toate încheieturile, îl strânge de nas şi-l sumuţă, ca să nu se deoache odorul! Apoi îl piaptănă şi-l grijeşte aşa de bine, că, peste câteva zile, îl scoate din boală; şi, cu

tărâţe, cu cojiţe, purcelul începe a se înfiripa şi a creşte văzând cu ochii, de-ţi era mai mare dragul să te uiţi la el... Iară baba nu ştia ce să mai facă de bucurie, că are un băiet aşa de chipos, de hazliu, de gras şi învălit ca un pepene. Să-i fi zis toată lumea că-i urît şi obraznic, ea ţinea una şi bună: că băiet ca băietul ei, nu mai este altul! Numai de un lucru era baba cu inima jignită: că nu putea să le zică: **tată şi mamă.**

Intr'una din zile, moşneagul voieşte a merge la târg să mai cumpere câte ceva.

— Moşnege, zise baba, nu uita să aduci şi nişte roşcove pentru ist băiet, că tare-ar fi dorit mititelul!

— Bine, măi babă. — Dar în gândul său: da mânca-l-ar brânca să-l mănânce, surlă, că mult mă mai înnăduşi cu dânsul! De-am avea pâine şi sare pentru noi, da nu să-l mai îndop şi pe dânsul cu bunătăţi... Când m'aş potrivi eu babei la toate cele, apoi aş lua câmpii! — In sfârşit, moşneagul se duce la târg, târguieşte el ce are de târguit şi, când vine acasă, baba îl întreabă, ca totdeauna:

— Ei, moşnege, ce mai ştii de pe la târg?

— Ce să ştiu, măi babă? Ia nu prea bune veşti: Impăratul vrea să-şi mărite fata.

— Şi asta-i veste rea, moşnege?

— D'apoi îngăduește puțin, măi babă, că nu-i numai atâta: că de ce-am auzit eu, mi s'a suit părul în vârful capului. Și când ți-oiu spune până la sfârșit, cred că ți s'a încrâncina și ție carnea pe tine.

— Dar de ce, moșnege? Vai de mine!

— D'apoi iaca de ce, măi babă, ascultă: Impăratul a dat de știre prin crainicii săi, în toată lumea, că oricine s'a afla să-i facă, dela casa aceluia și până la curțile împărătești, un pod de aur, pardosit cu pietre scumpe, și fel de fel de copaci, pe de-o parte și pe alta, și în copaci să cânte tot felul de păsări, care nu se mai află pe lumea asta, aceluia îi dă fata; ba ci-că-i mai dă și jumătate din împărăția lui. Iară cine s'a bizui să vie ca s'o ceară de nevastă, și n'a izbuti ca să facă podul, așa cum ți-am spus, aceluia pe loc îi și taie capul. Și ci-că, până acum, o mulțime de feciori de crai și de împărați, cine mai știe de pe unde au venit, și niciunul din ei n'a făcut nicio ispravă; și împăratul, după cum s'a hotărît, pe toți i-a tăiat, fără cruțare, de le plânge lumea de milă! Apoi, măi babă, ce zic? bune vești sunt acestea? Ba și împăratul ci-că s'a îmbolnăvit de supărare!...

— Of! moșnege, of! boala împăraților e ca sănătatea noastră! Numai despre feții de

împărat, ce mi-ai spus, mi se rupe inima din mine, că mare jale şi alean or mai fi ducând mamele lor pentru dânşii! Mai bine că al nostru nu poate vorbi, şi nu-l duce capul, ca pe alţii la atâtea iznoave.

— Bune-s şi acestea, măi babă; da bună ar fi şi aceea, când ar avea cineva un fecior, care să facă podul şi să ia pe fata împăratului, că ştiu c'ar încăleca pe nevoie şi, Doamne! mare slavă ar mai dobândi în lume!

Când vorbeau bătrânii, purcelul şedea în culcuş, într'un cotlon sub vatră, cu râtul în sus, şi uitându-se ţintă în ochii lor, asculta ce spun ei şi numai pufnea din când în când. Şi cum sfătuiau bătrânii, ei între ei, despre aceasta, numai iaca se aude sub vatră: „Tată şi mamă! eu îl fac". Baba atunci a ameţit de bucurie; moşneagul însă, gândind că-i ucigă-l crucea, s'a spăriet; şi, uimit, se uită prin bordeiu în toate părţile, să vadă de unde a ieşit acel glas; dar nevăzând pe nimeni, şi-a mai venit în sine. Insă godacul iar a strigat:

— Tată, nu te înfricoşa, că eu sânt!... Ci trezeşte pe mama, şi du-te la împăratul de-i spune, că eu îi fac podul.

Moşneagul atunci zise îngăimat:

— D'apoi, ai să-l poţi face, dragul taţii?

— Despre asta n'ai grijă, tată, că eşti cu mine... Numai du-te şi vesteşte împăratului ce-am spus eu!

Baba atunci, venindu-şi în sine, sărută băiatul şi-i zice:

— Dragul mamei, drag! Nu-ţi pune capul în primejdie! Şi pe noi să ne laşi, tocmai acum, străini, cu inima arsă şi fără niciun sprijin!

— Nu te îngriji, mămucă, de fel; că trăind şi nemurind, ai să vezi cine sunt eu.

Atunci moşneagul, ne mai având ce zice, îşi piaptănă barba frumos, ia toiagul bătrâneţelor în mână, apoi iese din casă şi porneşte spre împărăţie. Şi cum ajunge la târg, se duce cu pieptul deschis drept la palatul împăratului. Un străjer, cum vede pe moşneag că stă pe acolo, îl întreabă:

— Dar ce vrei, moşule?

— Ia am treabă la împăratul; feciorul meu se prinde că i-a face podul.

Străjerul, ştiind porunca, nu mai lungeşte vorba, ci ia moşneagul şi-l duce înaintea împăratului. Impăratul, văzând pe moşneag, îl întrebă:

— Ce voieşti dela mine, moşule?

— Să trăiţi mulţi ani cu bine, luminate şi prea puternice împărate! Fecioru-meu, auzind că aveţi fată de măritat, m'a trimis,

din partea lui, să aduc la cunoştinţa Măriei Voastre, — că el, ci-că, poate să vă facă podul.

— Dacă poate să-l facă, facă-l, moşnege; şi atunci fata şi jumătate din împărăţia mea ale lui să fie. Iară de nu, atunci... poate-i fi auzit ce-au păţit alţii, mai de viţă decât dânsul? Dacă te prinzi aşa, apoi mergi de-ţi adă feciorul încoace. Iară de nu, caută-ţi de drum şi nu umbla cu gărgăuni în cap.

Moşneagul, auzind aceste chiar din gura împăratului, se pleacă până la pământ; apoi iese şi porneşte spre casă, ca să-şi aducă feciorul. Şi cum ajunge acasă, spune fecioru-său ce-a zis împăratul. Purcelul atunci, plin de bucurie, începe a sburda prin bordeiu, dă un ropot pe sub lăiţi, mai răstoarnă câteva oale cu râtul, şi zice:

— Haidem, tătucă, să mă vadă împăratul! Baba atunci începe a se boci şi a zice:

— Se vede că eu nu mai am parte în lumea asta de nimica! Până acum m'am chinuit de l-am crescut şi l-am scos din toată nevoia; şi acum... parcă văd c'am să rămân fără dânsul! Şi tot bocind ea, o apucă leşin de supărare.

Iar moşneagul, de cuvânt, pune cuşma pe cap, o îndeasă pe urechi, îşi ia toiagul în mână, iese din casă şi zice:

— Hai cu tata, băiete, s'aducem noră mâne-ta!

Purcelul atunci, de bucurie, mai dă un ropot pe sub lăiţi, apoi se ia după moşneag şi cât colea, mergea în urma lui, grohăind şi muşluind pe jos, cum e treaba porcului. Abia ajung ei la porţile palatului împărătesc, şi străjerii, cum îl văd, încep a se uita unul la altul şi a bufni de râs.

— Da ce-i acesta, moşule? zise unul din ei.

— D'apoi acesta mi-i feciorul, care se prinde c'a face podul împăratului.

— Doamne, moşule, Doamne! multă minte îţi mai trebue, zise un străjer bătrân; se vede că ţi-ai urît zilele!

— Apoi dă, ceea ce-i scris omului, în frunte-i este pus; şi tot de-o moarte are să moară cineva.

— Dumneta, moşule, cum vedem noi, cauţi pricină, ziua-miaza mare, cu lumânarea, ziseră străjerii.

— D'apoi asta nu vă priveşte pe d-voastră; ia mai bine păziţi-vă gura şi daţi de ştire împăratului c'am venit noi, răspunse moşneagul.

Străjerii atunci se uită lung unul la altul, şi strâng din umere;... apoi unul din ei vesteşte împăratului despre venirea noilor pe-

ţitori, moşneagul cu purcelul său!... Atunci împăratul îi chiamă înaintea sa. Moşneagul, cum intră, se pleacă până la pământ şi stă la uşă, smerit. Iară purcelul calcă înainte pe covoare, grohăind, şi începu a muşlui prin casă.

Atunci împăratul, văzând aşa mare obrăznicie, pe de o parte i-a venit a râde, iară pe de alta se tulbură grozav şi zise:

— Dar bine, moşnege, când ai venit în cela rând, parcă erai în toată mintea; dar acum unde te visezi de umbli cu porci după tine? Şi cine te-a pus la cale să mă iei, tocmai pe mine, în bătaie de joc?

— Ferească Dumnezeu! înălţate împărate, să cuget eu, om bătrân, la una ca asta! D'apoi să avem iertare, Luminarea Voastră, că acesta mi-i flăcăul despre care v'am spus, mai dăunăzi, că m'a trimis la Măria Voastră, dacă vă mai aduceţi aminte.

— Şi el are să-mi facă podul?!

— D'apoi aşa nădăjduim în Dumnezeu, că chiar el, Măria Ta!

— Hai! ia-ţi porcul de-aci şi ieşi afară. Şi dacă până mâne dimineaţă n'a fi podul gata, moşnege, are să-ţi stee capul unde-ţi stau talpele. Înţelesu-m'ai!

— Milostiv este Cel de sus, Măria Voastră! Iară dacă s'a întâmpla, — să nu bă-

nuiți, puternice împărate, — după dorința Luminării Voastre, apoi atunci să ne trimiteți copila acasă. Și zicând aceste, se pleacă după obiceiu, își ia purcelul, iese și pornește spre casă, urmat de câțiva ostași, în paza cărora l-a dat împăratul până a doua zi, ca să vadă ce poate fi una ca asta?... Căci multă vorbă, mult râs și mare nedumerire se mai făcuse la palat și în toate părțile despre o astfel de batjocură nemaipomenită.

Și către sară, ajungând moșneagul și cu purcelul acasă, pe babă o și apucă un tremur, de spaimă, și începu a se văicăra și a zice:

— Vai de mine, moșnege! da ce foc mi-ai adus la casă?! Mie ostași îmi trebuiesc?

— Incă mai ai gură să întrebi? Acestea-s faptele tale: m'am luat după capul tău cel sec; și m'am dus pe coclauri să-ți aduc, sanchi [1]), copil de suflet. Și acum iaca în ce chichion am intrat! Că n'am adus eu ostașii, ci ei m'au adus pe mine. Și capul meu, se vede că până mâne dimineață i-a fost scris, să mai stee unde stă!

Purcelul însă, umbla mușluind prin casă,

[1]) Pe semne, cum s'ar zice...

după mâncare şi nici grijă n'avea de încurcala ce făcuse. Moşnegii s'au ciondănit cât s'au mai ciondănit şi, cât erau de îngrijiţi, despre ziuă au adormit. Iară purcelul atunci s'a suit binişor pe laiţă, a spart o fereastră de bârdăhan, şi suflând odată din nări s'au făcut ca două suluri de foc, dela bordeiul moşneagului, care acum nu mai era bordeiu, şi până la palatul împăratului. Şi podul, cu toate cele poruncite, era acum gata. Iară bordeiul moşneagului se prefăcuse într'un palat mult mai strălucitor decât al împăratului! Şi deodată baba şi moşneagul se trezesc îmbrăcaţi în porfiră împărătească, şi toate bunătăţile de pe lume erau acum în palaturile lor. Iară purcelul sburda şi se tologea numai pe covoare, în toate părţile.

Tot în acea vreme, şi la împărăţie strașnică svoană s'a făcut, şi însuşi împăratul cu sfetnicii săi, văzând această mare minune, grozav s'au spăriet! Şi temându-se împăratul să nu i se întâmple ceva de rău, a făcut sfat şi a găsit cu cale să dee fata după feciorul moşneagului, şi de îndată a şi trimis-o. Căci şi împăratul, cât era de împărat, le dăduse acum toate pe una, şi nici măcar aceea nu era bună: frica!

Nuntă n'a mai făcut, căci cu cine era s'o

facă? Fata împăratului, cum a ajuns la casa mirelui, i-au plăcut palaturile şi socrii. Iar când a dat cu ochii de mire, pe loc a încremenit! dar mai pe urmă, strângând ea din umere, a zis în inima sa:

— Dacă aşa au vrut cu mine părinţii şi Dumnezeu, apoi aşa să rămâe! Şi s'a şi apucat de gospodărie.

Purcelul toată ziua muşluia prin casă, după obiceiul său; iară noaptea, la culcare, lepăda pielea cea de porc, şi rămânea un fecior de împărat foarte frumos! Şi n'a trecut mult, şi nevasta lui s'a deprins cu dânsul, de nu-i mai era acum aşa de urît, ca dintâiu.

La vreo săptămână-două, tânăra împărăteasă, cuprinsă de dor, s'a dus să-şi mai vadă părinţii; iară pe bărbat l-a lăsat acasă, căci nu-i da mâna să iasă cu dânsul... Părinţii, cum au văzut-o, s'au bucurat cu bucurie mare; şi întrebând-o despre gospodărie şi bărbat, ea a spus tot ce ştia. Atunci împăratul a început s'o sfătuiască, zicând:

— Draga tatii! Să nu cumva să te împingă păcatul, să-i faci vreun neajuns, ca să nu păţeşti vreo nenorocire! Căci după cum văd eu, omul acesta, sau ce-a fi el, are mare putere. Şi trebue să fie ceva de neînţeles de mintea noastră, de vreme ce a făcut lucruri peste puterea omenească!

După aceasta, au ieşit amândouă împărătesele în grădină, ca să se plimbe. Şi aici, mama sfătui pe fată să facă cu totul altfel:

— Draga mamei, ce fel de vieaţă ai să mai duci tu, dacă nu poţi ieşi în lume cu bărbatul tău? Eu te sfătuesc aşa: să potriveşti totdeauna să fie foc sdravăn în sobă; şi când a adormi bărbatu-tău, să iei pielea cea de porc şi s'o dai în foc, ca să ardă, şi atunci ai să te mântui de dânsa!

— Că bine zici, mamă; iaca mie nu mi-a venit în cap una ca asta...

Şi cum s'a întors împărăteasa cea tânără acasă, a şi poruncit să-i facă un foc bun în sobă. Şi când dormea bărbatu-său mai bine, ea a luat pielea cea de porc, de unde o punea el, şi a dat-o pe foc! Atunci perii de pe dânsa au început a pârîi şi a sfârîi, prefăcându-se în cioric ars şi apoi în scrum. Şi s'a făcut în casă o duhoare aşa de grozavă, încât bărbatul pe loc s'a trezit înspăimântat, a sărit drept în picioare şi s'a uitat cu jale în sobă! Şi când a văzut această mare nenorocire, a lăcrimat, zicând:

— Alei! femee nepricepută! Ce-ai făcut? De te-a învăţat cineva, rău ţi-a priit; iară de-ai făcut-o din capul tău, rău cap ai avut!

Atunci ea deodată s'a văzut încinsă cu

un cerc sdravăn de fier, peste mijloc. Iar bărbatu-său i-a zis:

— Când voiu pune eu mâna mea cea dreaptă pe mijlocul tău, atunci să pleznească cercul acesta, şi numai atunci să se nască pruncul din tine, pentrucă ai ascultat de sfaturile altora, de ai nenorocit şi căzăturile ieste de bătrâni, m'ai nenorocit şi pe mine şi pe tine deodată! Şi dacă vei avea cândva nevoie de mine, atunci să ştii, că mă chiamă **Făt-Frumos,** şi să mă cauţi la Mănăstirea-de-Tămâie.

Cum a sfârşit de zis aceste, deodată s'a stârnit un vânt năpraznic şi, venind un vârtej înfricoşat, a ridicat pe ginerele împăratului în sus, şi s'a făcut nevăzut. Atunci podul cel minunat îndată s'a stricat şi s'a mistuit, de nu se ştie ce s'a făcut; iară palatul în care şedeau moşnegii şi cu nora, cu toate bogăţiile şi podoabele din el, s'a schimbat iarăşi în sărăcăciosul bordeiu al moşneagului de mai înainte. Atunci bătrânii, văzând astă mare nenorocire şi pe nora lor în aşa hal, au început a o mustra, cu lacrămile în ochi, şi a-i zice cu asprime, să se ducă unde ştie, că ei n'au cu ce s'o ţie.

Ea, văzându-se acum aşa de nenorocită şi horopsită, ce să facă şi încotro s'apuce? să se ducă la părinţi? — se temea de asprimea

tată-său şi de şugubaţa defăimare a oamenilor; să rămâie pe loc? — nu avea cele trebuitoare şi-i era lehamite de mustrările socrilor. In sfârşit, s'a hotărît a se duce în toată lumea să-şi caute bărbatul.

Şi hotărîndu-se astfel, a zis: Doamne-ajută! şi a pornit încotro a văzut cu ochii. Şi a mers ea, a mers tot înainte, prin pustiuri, un an de zile, până ce-a ajuns într'un loc sălbatic şi cu totul necunoscut. Şi aici văzând o căsuţă tupilată şi acoperită cu muşchiu, care mărturisea despre vechimea ei, a bătut la poartă. Atunci se aude dinăuntru un glas subţire de femeie bătrână, zicând:

— Cine-i acolo?

— Eu sunt, un drumeţ rătăcit.

— De eşti om bun, apropie-te de chilioara mea; iară de eşti om rău, departe de pe locurile acestea, că am o căţea cu dinţii de oţel, şi de i-oiu da drumul, te face mii şi fărâme.

— Om bun, măicuţă!

Atunci i se deschide poarta şi drumeaţa intră înăuntru.

— Da ce vânt te-a adus şi cum ai putut răzbate prin aceste locuri, femeie-hăi?! Că pasăre măiastră nu vine pe aici, necum om pământean.

Atunci drumeaţa a oftat din greu şi a zis:

— Ia păcatele mele m'au adus, măicuţă. Caut Mănăstirea-de-Tămâie, şi nu ştiu în care parte a lumii se află!

— Se vede că tot mai ai oleacă de noroc, de-ai nimerit tocmai la mine. Eu sunt sfânta Miercuri, de-i fi auzit de numele meu.

— De nume am auzit, măicuţă, dar că te afli în lumea asta, nici prin cap nu mi-a trecut vreodată.

— Vezi? Tot de noroc să se plângă omul!

Apoi sfânta Miercuri a strigat odată cu glas puternic, şi pe loc s'au adunat toate jivinele din împărăţia sa; şi întrebându-le despre Mânăstirea-de-Tămâie, au răspuns toate deodată, că nici n'au auzit măcar pomenindu-se de numele ei. Sfânta Miercuri, auzind aceasta, s'a arătat cu mare părere de rău; dar neavând nicio putere, a dat drumeţei un corn de prescură şi un păhăruţ de vin, ca să-i fie pentru hrană, la drum: si i-a mai dat încă o furcă de aur, care torcea singură, şi i-a zis cu binişorul:

— Păstreaz'o că ţi-a prinde bine la nevoie.

Apoi a îndreptat-o la soră-sa cea mai mare, la sfânta Vineri.

Şi drumeaţa, pornind, a mers iar un an

de zile, tot prin locuri sălbatice şi necunoscute, până ce cu mare greu ajunse la sfânta Vineri. Şi aici i s'a întâmplat ca şi la sfânta Miercuri; numai că sfânta Vineri i-a mai dat şi ea un corn de prescură, un păhăruţ de vin şi o vârtelniţă de aur, care depăna singură; si a îndreptat-o şi ea, cu multă bunătate şi blândeţă, la soră-sa cea mai mare, la sfânta Duminică.

Şi de-acolea, drumeaţa pornind chiar în acea zi, a mers iarăşi un an de zile, prin nişte pustietăţi şi mai grozave, decât cele de până aici. Şi fiind însărcinată pe al treilea an, cu mare greutate a putut să ajungă şi până la sfânta Duminică. Şi sfânta Duminică a primit-o cu aceeaşi rânduială şi tot aşa de bine, ca şi surorile sale. Şi făcându-i-se milă de această nenorocită şi sdruncinată fiinţă, a strigat şi sfânta Duminică odată din răsputeri, şi îndată s'au adunat toate vietăţile: cele din ape, cele de pe uscat şi cele sburătoare. Şi atunci ea le-a întrebat cu tot dinadinsul, dacă ştie vreuna din ele, în care parte a lumii se află Mănăstirea-de-Tămâie? Şi toate au răspuns ca dintr'o singură gură, că nu li s'a întâmplat să audă măcar vorbindu-se vreodată despre aceasta. Atunci sfânta Duminică a oftat din adâncul

inimii, s'a uitat galiș la nenorocita drumeață și i-a zis:

— Se vede că vreun blăstăm al lui Dumnezeu sau altceva așa trebue să fie, de nu ai parte de ceea ce cauți, fiica mea! Că aici este capătul unei lumi necunoscute încă și de mine; și oricât ai voi tu și oricare altul să mai meargă înainte de aici, este cu neputință!

Și atunci numai iaca un ciocârlan șchiop se vede viind, cât ce putea; și, șovâlc, șovâlc, șovâlc! se înfățoșează înaintea sfintei Duminici. Atunci ea îl întrebă și pe acesta:

— Tu, ciocârlane, nu cumva știi unde se află Mănăstirea-de-Tămâie?

— Da cum să nu știu, stăpână? Că doar pe acolo m'a purtat dorul, de mi-am frânt piciorul.

— Dacă-i așa, apoi acum îndată, ia pe această femeie, du-o numaidecât acolo, cum îi știi tu, și povățuiește-o cum a fi mai bine.

Atunci ciocârlanul, oftând, a răspuns cu smerenie:

— Mă supun cu toată inima la slujba Măriei-Voastre, stăpână; deși este foarte a-nevoie de mers până acolo.

Apoi sfânta Duminică a dat și ea drumeței un corn de prescură și un păhăruț de vin, ca să-i fie pentru hrană până la Mănă-

stirea-de-Tămâie; şi i-a mai dat o tipsie mare de aur, şi o cloşcă tot de aur, bătută cu pietre scumpe, şi cu puii tot de aur, ca să-i prindă bine la nevoie, şi apoi a dat-o pe seama ciocârlanului, care îndată a şi pornit, şovâlcâind [1]).

Şi când ciocârlanul pe jos, când drumeaţa pe sus; când ea pe jos, când el pe sus. Şi când biata drumeaţă nu mai putea nici pe sus, nici pe jos, atunci îndată ciocârlanul o lua pe aripioarele sale şi o ducea. Şi tot aşa mergând ei încă un an de zile, cu mare greutate şi sdruncin, au trecut peste nenumărate ţări şi mări, şi prin codri şi pustietăţi aşa de îngrozitoare, în care fojgăiau bălauri, aspide veninoase, vasiliscul cel cu ochi fărmăcători, vidre câte cu douăzeci şi patru de capete şi altă mulţime nenumărată de gângănii şi jigănii înspăimântătoare, care stăteau cu gurile căscate, numai şi numai să-i înghită; despre a cărora lăcomie, viclenie şi răutate, nu-i cu putinţă să povestească limba omenească!

Şi în sfârşit, după atâta amar de trudă şi primejdii, cu mare ce au izbutit să ajungă la gura unei peşteri. Aici călătoarea s'a suit iarăşi pe aripele ciocârlanului, din care abia

---

[1]) A merge şchiopătând.

mai putea fâlfâi, şi el şi-a dat drumul cu dânsa pe o altă lume, unde era un raiu şi nu altceva!

— Iaca Mănăstirea-de-Tămâie! zice ciocârlanul. Acolea se află Făt-Frumos, pe care-l cauţi tu de atâta amar de vreme. Nu cumva ţi-i cunoscut ceva pe aici?"

Atunci ea, deşi îi fugeau ochii de atâtea strălucire, se uită mai cu băgare de seamă şi îndată cunoaşte podul cel minunat din ceea lume, şi palatul în care trăise ea cu Făt-Frumos aşa de puţin, şi îndată i se umplură ochii de lacrămi de bucurie.

— Mai stăi! şi nu te bucura aşa de grabă; că încă eşti nemernică pe aceste locuri, şi tot n'ai scăpat de primejdii, zise ciocârlanul.

Ii arătă apoi o fântână, unde trebuia să se ducă trei zile de-a rândul; îi spune cu cine are să se întâlnească şi ce să vorbească; o povăţuieşte ce să facă, rând pe rând, cu **furca,** cu **vârtelniţa,** cu **tipsia** şi cu **cloşca cu puii de aur,** dăruite ei de cele trei surori: sfânta Miercuri, sfânta Vineri şi sfânta Duminică.

Apoi, luându-şi ziua bună dela călătoarea încredinţată lui, iute se întoarnă înapoi, sburând neîncetat, de frică să nu-i mai rupă cineva şi celălalt picior. Iară nemernica

drumeaţă lăcrămând, îl petrecea cu ochii în sbor, mergând spre fântâna ce-i arătase el.

Şi cum ajunge la fântână, scoate mai întâiu furca, de unde o avea strânsă, şi apoi se pune jos să odihnească. Nu trece mult şi venind o slujnică să ia apă, cum vede o femeie necunoscută şi furca cea minunată torcând singură fire de aur, de mii de ori mai subţiri ca părul din cap, fuga la stăpână-sa şi-i dă de veste.

Stăpâna acestei slujnice era viespea care înălbise pe dracul, îngrijitoarea dela palatul lui Făt-Frumos; o vrăjitoare straşnică, care închega apa şi care ştia toate drăcăriile de pe lume. Dar numai un lucru nu ştia hârca: gândul omului. Talpa iadului, cum aude despre această minunăţie, trimite slujnica de grabă să-i cheme femeia cea străină la palat; şi cum vine o întrebă:

— Am auzit că ai o furcă de aur, care toarce singură. Nu ţi-e de vânzare, şi cât mi-i cere pe dânsa, femeie hăi?

— Ia să mă laşi să stau într'o noapte în odaia unde doarme împăratul.

— De ce nu? Dă furca încoace şi rămâi aici până la noapte, când s'o înturna împăratul dela vânătoare.

Atunci drumeaţa dă furca şi rămâne. Ştirba-baba-cloanţa, ştiind că împăratul are

obiceiu a bea în toată sara o cupă de lapte dulce, i-a pregătit acum una, ca să doarmă dus până a doua zi dimineaţă. Şi cum a venit împăratul dela vânătoare şi s'a pus în aşternut, hârca i-a şi trimis laptele; şi cum l-a băut împăratul, pe loc a adormit, ca mort. Atunci talpa iadului a chemat pe necunoscuta drumeaţă în odaia împăratului, după cum avusese tocmală, şi a lăsat-o acolo, zicându-i încetişor:

— Şezi aici până despre ziuă, că am să vin atunci tot eu să te iau.

Hârca, nu doar că şoptea şi umbla cătinel ca să n'o audă împăratul, ci avea grijă să n'o audă, din odaia de alăturea, un credincios al împăratului, care în toate zilele umbla cu dânsul la vânat.

Şi cum s'a depărtat băboiul de acolo, nenorocita drumeaţă a îngenunchiat lângă patul soţului ei şi a început a plânge cu amar şi a zice:

— Făt-Frumos! Făt-Frumos! Intinde mâna ta cea dreaptă peste mijlocul meu, ca să plesnească cercul ist afurisit şi să se nască pruncul tău!

Şi sărmana, s'a chinuit aşa până despre ziuă, dar în zadar, căci împăratul parcă era

dus pe ceea lume! Despre ziuă, tălpoiul a venit posomorîtă, a scos pe necunoscuta de acolo și i-a zis cu ciudă, să iasă din ogradă și să meargă unde știe. Și nenorocita ieșind cu nepus în masă și necăjită ca vai de ea, s'a dus iarăși la fântână și a scos acum vârtelnița. Și viind iarăși slujnica la apă, și văzând și această mare minune, fuga la stăpână-sa și-i spune, că femeia cea de ieri are acum o vârtelniță de aur, care deapănă singură, și care-i mult mai minunată decât furca ce i-a dat. Atunci pohoanța de babă o chiamă iarăși la dânsa prin slujnică, pune mâna și pe vârtelniță, tot cu același viclesug, și a doua-zi, des-dimineață, o scoate iarăși din odaia împăratului și din ogradă.

Insă, în această noapte, credinciosul împăratului simțind ce s'a petrecut, și făcându-i-se milă de nenorocita străină, și-a pus în gând să descopere vicleșugul babei. Și cum s'a sculat împăratul și s'a pornit la vânătoare, credinciosul i-a spus cu deamăruntul ce se petrecuse în odaia lui, în cele două nopți din urmă. Și împăratul cum a auzit aceasta, pe loc a tresărit, de parcă i-a dat inima dintr'însul. Apoi a plecat ochii în jos și a început a lăcrima. Și pe când din ochii lui Făt-Frumos se scurgeau șiroaie de lacrămi, la fântâna știută, urgisita și sbu-

ciumata lui soție scoase acum pe tipsie și cloșca cu puii de aur, cea mai de pe urmă a ei nădejde! Și cum sta ea în preajma fântânii, numai ce iaca pe slujnica știută iarăși o aducea Dumnezeu la fântână; și când mai vede și această mare minunăție, nici nu mai așteaptă să iee apă, ci fuga la stăpână-sa și-i spune.

— Doamne, stăpână, Doamne! Ce-am văzut eu! Femeia ceea are acum o tipsie de aur și o cloșcă de aur, cu puii tot de aur, așa de frumoși, de-ți fug ochii pe dânșii.

Băborniță, cum aude aceasta, pe loc trimite s'o cheme, zicând în gândul său:

— După ce umblă ea, nu se mănâncă...

Și cum vine străina, hoanghina pune mâna și pe tablaua cea de aur și pe cloșca de aur cu puii de aur, tot cu același vicleșug.

Dar împăratul, când a venit în astăsară dela vânat, și când i s'a adus laptele, a zis în gândul său.

— Acest lapte nu se mai bea; — și cum a zis, l-a și aruncat pe furiș undeva, și pe loc s'a făcut că doarme dus.

După ce hârca s'a încredințat că împăratul doarme, bizuindu-se ea și acum în puterea băuturii sale, a adus iarăși pe străină în odaia lui, tot cu aceeași rânduială, ca și

în nopţile trecute; şi lăsând-o acolo, s'a depărtat. Atunci sbuciumata drumeaţă, căzând iarăşi în genunchi lângă patul soţului ei, se înneca în lacrămi, spunând iarăşi cuvintele acestea:

— Făt-Frumos! Făt-Frumos! Fie-ţi milă de două suflete nevinovate care se chinuesc de patru ani, cu osânda cea mai cumplită! Şi întinde mâna ta cea dreaptă peste mijlocul meu, să plesnească cercul şi să se nască pruncul tău, că nu mai pot duce această nesuferită sarcină!

Şi când a sfârşit de zis acestea, Făt-Frumos a întins mâna ca prin somn, şi când s'a atins de mijlocul ei, dang! a plesnit cercul, şi ea îndată a născut pruncul, fără a simţi câtuşi de puţin durerile facerii. După aceasta împărăteasa povesteşte soţului său câte a pătimit ea, de când s'a făcut el nevăzut.

Atunci împăratul, chiar în puterea nopţii, se scoală, ridică toată curtea în picioare şi porunceşte să-i aducă pe hârca de babă înaintea sa, dimpreună cu toate odoarele luate cu vicleşug dela împărăteasa lui. Apoi mai porunceşte să-i aducă o iapă sireapă şi un sac plin cu nuci, şi să lege sacul cu nucile şi pe hârcă de coada iepei, şi să-i dee drumul. Şi aşa s'a făcut. Şi când a început iapa a fugi, unde pica nuca, pica şi din

talpa iadului bucăţica; şi când a picat sacul, i-a picat şi hârcii capul.

Hârca aceasta de babă era scroafa cu purceii, din bulhacul peste care v'am spus că dăduse moşneagul, crescătorul lui Făt-Frumos. Ea, prin drăcăriile ei, prefăcuse atunci pe stăpânul său Făt-Frumos în purcelul cel ocârjit, răpciugos şi răpănos, ca chip să-l poată face mai pe urmă, ca să iee vreo fată de-ale ei, din cele unsprezece, ce avea, şi care fugise după dânsa din bulhac. Iaca dar, pentru ce Făt-Frumos a pedepsit-o aşa de grozav. Iară pe credincios cu mari daruri l-au dăruit împăratul şi împărăteasa, şi pe lângă dânşii l-au ţinut până la sfârşitul vieţii lui.

Acum, aduceţi-vă aminte, oameni buni, că Făt-Frumos nu făcuse nuntă, când s'a însurat. Dar acum a făcut şi nunta, şi cumetria totodată, cum nu s'a mai pomenit şi nici nu cred că s'a mai pomeni una ca asta undeva... Şi numai cât a gândit Făt-Frumos, şi îndată au şi fost de faţă părinţii împărătesei lui şi crescătorii săi, baba şi moşneagul, îmbrăcaţi iarăşi în porfiră împărătească, pe care i-a pus în capul mesei. Şi s'a adunat lumea de pe lume la această mare şi bogată nuntă, şi a ţinut veselia trei zile şi trei nopţi şi mai ţine şi astăzi, dacă nu cumva s'a fi sfârşit.

POVESTEA LUI STAN PAȚITUL

Era odată un flăcău stătut, pe care-l chema Stan. Și flăcăul acela din copilăria lui se trezise prin străini, fără să cunoască tată și mamă, și fără nici-o rudă care să-l ocrotească și să-l ajute.

Și ca băiet străin ce se găsea, nemernicind el de colo până colo pe la ușile oamenilor, de unde până unde, s'a oploșit dela o vreme într'un sat mare și frumos.

Și aici, slujind cu credință ba la unul, ba la altul, până la vârsta de treizeci și mai bine de ani, și-a sclipuit puține parale, câteva oi, un car cu boi și o văcușoară cu lapte. Mai pe urmă și-a înjghebat și o căsuță și apoi s'a statornicit în satul acela pentru totdeauna, trăgându-se la casa lui și muncind ca pentru dânsul. Vorba ceea: și piatra prinde mușchiu, dacă șede mult într'un loc.

Și cum s'a văzut flăcăul cu casă și avere bunicică, nu mai sta locului, cum nu stă apa pe pietre, și mai nu-l prindea somnul de

harnic ce era. Dintr'o parte venea cu carul, în alta se ducea şi toate trebile şi le punea la cale singurel. Nu-i vorbă, că de greu, greu îi era; pentrucă în lipsa lui n'avea cine să îngrijească de casă şi de vitişoare, cum trebue. Numai dă! ce să facă bietul om? Cum era să se întindă mai mult, că deabia acum se prinsese şi el cu mânile de vatră; şi câte a tras, până s'a văzut la casa lui, numai unul Dumnezeu ştie. De aceea alerga singur zi şi noapte în toate părţile, cum putea şi muncea în dreapta şi în stânga, că doar-doar a încăleca pe nevoie, şi-apoi atunci — văzând şi făcând.

Toate ca toate, dar urîtul îi venea de hac. In zile de lucru, calea-valea: se lua cu treaba şi uita de urît. Dar în nopţile cele mari, când era câte o givorniţă [1]) cumplită şi se mai întâmpla să fie şi sărbători la mijloc, nu mai ştia ce să facă şi încotro să apuce, vorba cântecului:

De urît mă duc de-acasă,
Şi urîtul nu mă lasă;
De urît să fug în lume,
Urîtul fuge cu mine.

Se vede lucru că aşa e făcut omul, să nu fie singur. De multe ori i-a venit flăcăului în

[1]) vifor.

cap să se însoare, dar când îşi aducea aminte uneori de câte i-au spus că au pătimit unii şi alţii dela femeile lor, se lua pe gânduri şi amâna, din zi în zi şi de Joi până mai de-apoi, această poznaşă trebuşoară şi gingaşă în multe privinţi, după cum o numea el, gândindu-se mereu la multe de toate... Unii zic aşa, că femeia-i sac fără fund. Ce-a mai fi şi asta? Alţii, — că să te ferească Dumnezeu de femeia leneşă, mârşavă şi risipitoare. Alţii — alte năstrușnicii, încât nu ştii ce să crezi şi ce să nu crezi? Numa, nu-i vorbă, că am văzut eu şi destui bărbaţi mult mai ticăiţi şi mai chitcăiţi decât cea mai bicisnică femeie. Şi aşa, trezindu-se el în multe rânduri vorbind singur ca nebunii, sta în cumpene: să se însoare... să nu se însoare?...

Şi, ba s'a însura la toamnă, ba la iarnă, ba la primăvară, ba la vară, ba iar la toamnă, ba vremea trece, flăcăul începe şi el a se trece, mergând tot înainte cu burlăcia şi însurătoarea rămânea baltă. Ş'apoi este o vorbă: că până la 20 de ani se însoară cineva singur: dela 20—25 îl însoară alţii; dela 25—30 îl însoară o babă, iar dela 30 ani înainte numai dracu-i vine de hac.

Tocmai aşa s'a întâmplat şi cu flăcăul acesta, că până la vremea asta nici el dela

sine, nici prietenii, nici babele — câtu-s ele de-a dracului, de prefăcute şi iscoditoare, — tot nu l-au putut face să se însoare.

Stan era om tăcut în felul său, dar şi când da câte-o vorbă dintr'însul, vorba era vorbă, la locul ei, şi nu-l putea răpune te mieri cine.

Mulţi trăgeau nădejdea să-l iee de ginere, dar flăcăul era chitit la capul său şi nu se da cu una, cu două. Şi aşa, dela o vreme şi babele şi prietenii, lehămetindu-se, l-au dat în burduful dracului şi l-au lăsat pe sama lui să facă deacum înainte ce-a şti el cu dânsul, că ei şi-au luat toată nădejdea.

Amu, într'una din zile, flăcăul se scoală de noapte, face mămăligă îmbrânzită şi ce-a mai dat Dumnezeu, pune mâncarea în traistă, înjugă boii la car, zice Doamne-ajută şi se duce la pădure să-şi aducă un car de lemne. Şi ajungând el în pădure, pe când se amijea de ziuă, a tăiet lemne, a încărcat carul sdravăn şi l-a cetluit [1]) bine, şi pân'or mai mânca boii, s'a pus să mănânce şi el ceva. Şi după ce a mâncat cât i-a trebuit, i-a mai rămas o bucăţică de mămăligă îmbrânzită şi, făcând-o boţ, a zis: „Ce s'o mai duc pe-acasă? ia s'o pun ici pe teşitura [2]) asta,

[1]) I-a legat strâns.
[2]) Trunchiu de copac tăiat piezis.

că poate a găsi-o vreo lighioaie ceva, a mânca-o şi ea, şi-a zice bogda-proste". Şi punând mămăliga pe teşitură, înjugă boii, zice iar un Doamne-ajută, şi pe la prânzişor porneşte spre casă. Şi cum a pornit el din pădure, pe loc s'a şi stârnit un vifor cumplit — cu lapoviţă în două — de nu vedeai nici înainte, nici înapoi. Mânia lui Dumnezeu, ce era afară: să nu scoţi câne din casă, dar încă om! Insă dracul nu caută mai bine; la aşa vreme te face să pierzi răbdarea şi, fără să vrei, te vâră în păcat.

In acea zi, Scaraoschi, căpetenia dracilor, vroind a-şi face mendrele cum ştie el, a dat poruncă tuturor slugilor sale, ca să apuce care încotro a vedea cu ochii, şi pretutindene — pe mare şi pe uscat — să vâre vraiba între oameni şi să le facă pacoste.

Atunci dracii s'au împrăştiet iute ca fulgerul în toate părţile. Unul din ei apucă spre păduri, să vadă de n'a putea trebălui ceva şi pe-acolo, doar a face pe vreun om să bârfească împotriva lui Dumnezeu, pe altul să-şi chinuiască boii, altuia să-i rupă vreun capăt sau altceva dela car, altuia să-i schilogească vreun bou, pe alţii să-i facă să se bată până s'or ucide, şi câte alte bazaconii şi năzbâtii de care iscodeşte şi vrăjeşte dracul.

Ce-or fi isprăvit ceilalți draci, nu știm, dar acestui dela pădure nu i-a mers bine în acea zi. S'a pus el, nu-i vorbă luntre și punte, ca să-și vâre codița cea bârligată undeva, dar degeaba i-a fost, că pe unde se ducea, tot în gol umbla.

Și tot mai cercând el ba ici, ba colea, înspre sară numai ce dă de-o pârtie. Atunci se ie tiptil, tiptil pe urma ei și se duce tocmai la locul de unde Stan încărcase lemnele. Și când colo, găsește numai locul; pentrucă flăcăul, după cum am spus, de mult ieșise din pădure și se dusese în treaba lui.

Văzând el dracul că și aici n'a izbutit nimica, crâșca din măsele și crăpa de ciudă, pentrucă era îngrijit cu ce obraz să se înfățoșeze înaintea lui Scaraoschi. Ș'apoi, afară de asta, era buimac de cap și hămesit de foame, de atâta umblat.

Și cum sta el pe gânduri, posomorît și besmetic, numai iaca ce vede pe o teșitură un boț de mămăligă. Atunci bucuria dracului: odat'o și halește și nu zice nimica. Apoi, ne mai având ce face, își ie coada între vine și se întoarce la stăpânu-său, și cum ajunge în iad, Scaraoschi îl întreabă:

— Ei, copile, ce ispravă ai făcut? Câte suflete mi-ai arvonit? Dă-ți solia!

— Ia mai nimica, stăpâne, răspunse dra-

cul ruşinat şi tremurând ca varga de frică; se vede c'am pornit într'un ceas rău. Vremea a fost prea dimpotrivă, cum ştiţi, şi numai un om a venit azi în pădure; dar şi acela a scăpat de mine, căci am dat în urma lui târziu, tocmai când se dusese. Noroc numai c'am găsit pe-o teşitură un boţ de mămăligă de am mâncat, căci îmi gârâiau maţele de foame. Alta nu mai ştiu nimica, Întunecimea Voastră.

— Ei bine, smârdoare urîcioasă ce eşti, de mâncat ai mâncat boţul cel de mămăligă, dar ce-a zis omul acela, când a pus mămăliga pe teşitură, ai tu la ştiinţă?

— Ba de asta nu ştiu nimica, stăpâne.

— Apoi ce păzeşti tu alta, dacă nu ştii nici măcar ceea ce vorbesc muritorii? Să-ţi spun eu dară, deşi n'am fost în pădure ca tine. A zis: „Cine a mânca boţul cel de mămăligă, să zică bogda-proste". Zis-ai tu ceva când ai mâncat-o?

— Ba n'am zis nimica, stăpâne.

— Aşa? în loc să-ţi dai osteneală ca să afli până şi gândul oamenilor, tu nu ştii nici măcar ceea ce vorbesc ei? Mai pot eu să am nădejde în voi?... Ei lasă, că-ţi găsesc eu acuş leacul! Te-i învăţa tu minte de aldă-dată... Hai, porneşte acum, de grabă, la omul acela şi să-l slujeşti taman trei ani de

zile cu credinţă, la ce te-a pune el! Simbrie în bani să nu primeşti dela dânsul, ci să faci tocmală că, după ce ţi-i împlini anii, să ai a lua din casa lui, ce-i vrea tu; şi aceea are să fie de trebuinţă la talpa iadului, că au început a putrezi căpătâiele... Ia să vedem, ţi-a veni în cap ce ai să iei? Hai, gata eşti? Ie-ţi tălpăşiţa!

— Gata stăpâne, iaca pornesc!

Atunci dracul dă o raită pe la talpa iadului, să vadă ce lipseşte, şi apoi iese iute ca scânteia şi se tot duce înainte la slujbă, după porunca lui Scaraoschi. Şi când peaproape de casa lui Stan, dracul s'a prefăcut într'un băiet ca de opt ani, îmbrăcat cu straie nemţeşti, şi umbla sgribulind pe la poartă. Stan era acasă şi chiar atunci luase ceaunul de pe foc, să mestece mămăliga; şi numai iaca ce vede că se răpăd cânii să rupă omul, nu altceva. Şi când se uită mai bine, ce să vadă? Vede un băiet că se acăţăra pe stâlpul porţii, de teama cânilor. Atunci Stan aleargă la poartă, zicând:

— Ţibă! Hormuz; na! Balan; nea! Zurzan; daţi-vă în lături, cotarle!... Da de unde eşti tu, măi ţâcă? şi ce cauţi pe aici, spaima cânilor?

— De unde să fiu, bădică? Ia sânt şi eu

un băiet sărman, din toată lumea, fără tată şi mamă, şi vreu să intru la stăpân.

— Să intri la stăpân?! D'apoi tu nici de păscut gâştele nu eşti bun... Cam de câţi ani îi fi tu?

— Ia poate să am vreo treisprezece ani.

— Ce spui tu, măi?... Apoi dar bine-a zis, cine-a zis, că vrabia-i tot puiu, dar numai dracul o ştie de când îi... Eu de-abia ţi-aş fi dat şepte, mult opt ani. Dar ce, Doamne iartă-mă; pe semne că şi straiele acestea pocite fac să arăţi aşa de sfrijit şi închircit. Am mai văzut dăunăzi umblând pe-aici prin sat un cioflingar de-alde tine, dar acela era oleacă mai chipos şi altfel îmbrăcat:

„Cu-antereu de canavaţă
Ce se ţinea numa'n aţă;
Şi cu nădragi de anglie,
Petece pe ei o mie".

Şi când mergea pe drum, nădragii mergeau alăturea cu drumul; ci-că umbla după strâns pielcele, şi cum trecea pe la poarta mea, deabia l-am scos din gura lui Zurzan; l-a pieptănat de i-au mers petecele. Vorba ceea: „Aş veni deseară la voi, dar mi-e ruşine de câni". Şi acum parcă-l văd cât era de ferfeniţos şi cum îşi culegea boarfele de pe jos. Oleacă de n'ai păţit şi tu ca dânsul. Şi cum te chiamă pe tine?

— Tot Chirică mă chiamă.

— Măi parpalecule, nu cumva eşti botezat de Sfântul Chirică Şchiopu, care ţine dracii de păr?

— Nu-l ştiu pe acela, dar Chirică mă chiamă.

— Apoi despre mine, fie oricine ţi-a fi năaş, dar ştiu c'a nemerit-o bine, de ţi-a pus numele Chirică: pentrucă eşti un fel de vrăbioiu închircit [1]).

— Apoi dă, bade, închircit, vrăbioiu, cum mă vezi, aista sânt. Am văzut eu şi hoituri mari şi nici de-o lume. La treabă se vede omul ce poate. Las' să mă cheme, cum m'a chema; ce ai dumneata de-acolo? — Da pe dumneata cum te chiamă?

— Tot Stan mă chiamă; dar dela o boală ce-am avut, când eram mic, mi-au schimbat numele din Stan în Ipate, şi de-atunci am rămas cu două nume.

— D'apoi ai la ştiinţă, bade, că şi d-ta ai cântec?

Ipate, care dă oca pe spate,
Şi face cu mâna să-i mai aducă una.

— Dar ştii că m'ai plesnit în pălărie, măi Chirică? A dracului băiet! Parcă eşti cel de

[1]) pipernicit.

pe comoară, măi, de știi toate cele. De trup ești mărunțel, nu-i vorbă, dar la fire ești mare. Ia să te vedem dacă mi-i gâci tu cimilitura aceasta:

Lată — peste lată, peste lată — îmbujorată, peste îmbujorată — crăcănată, peste crăcănată — măciulie, peste măciulie — limpezeală, peste limpezeală — gălbeneală și peste gălbeneală — hudulet.

Chirică, începe a zâmbi și zice:

— De-oiu gâci, mi-i da și mie o hrincă dintr'însa?

— D'apoi știu eu ce crezi tu că-i aceea? Gâcește întâi, să vedem.

— Ce să fie, zise Chirică. Ia fața casei, vatra, focul, pirostiile, ciaunul, apa dintr'însul, făina și culeșerul sau melesteul.

— Bun, măi Chirică, ia acum văd și eu că nu ești prost. Hai! cât să-ți dau pe an, ca să te tocmești la mine?

— Apoi eu... nu mă tocmesc cu anul.

— Dar cum te tocmești tu?

— Eu mă tocmesc pe trei ani odată, pentrucă nu-s deprins a umbla cu crașna în spate, din stăpân în stăpân, și vreu să cunosc ceva, când oiu ieși dela dumneta.

— Despre mine, cu atâta mai bine, măi Chirică. Și ce mi-i cere tu pentru trei ani?

— Ce să-ţi cer? Ia să-mi dai de mâncare şi de purtat cât mi-a trebui, iar când mi s'o împlini anii, să am a lua din casa dumitale ce voiu vrea eu.

— Ce fel de vorbă-i asta? Poate că tu îi bărăni atunci să-mi iei sufletul din mine, ori mai ştiu eu ce dracul ţi-a veni în cap să ceri?

— Ba nu, bade Ipate, n'aibi grijă, nu ţi-oiu mai cere vr'un lucru mare până pe-acolo. Şi apoi ce ţi-oiu lua eu din casă, nu-ţi face trebuinţă d-tale.

— Apoi na, zise Ipate. Măsură-i vorba cu îmblăciul [1]). Balan să-ţi aleagă din gură ce spui, dacă nu vorbeşti desluşit.

— Apoi dă, bade Ipate, unde-i vorbă nu-i mânie: mai bine să te tocmeşti întâiu decât pe urmă.

— Apoi ia asta îţi spun şi eu, măi ciotul dracului; desleagă odată calul dela gard, să ştiu eu atunci — de-oiu ajunge cu sănătate — ce-i al tău şi ce-i al meu.

— Ia lasă, bade Ipate, lasă; nu te mai pune dumneta atâta pentru te mieri ce şi mai nimica, că doar n'are să fie un cap de ţară.

— Măi Chirică, ştii una? rămâi la mine,

[1]) Băţ cu care se bat cerealele, cânepa sau fasolea.

şi ne-om împăca noi atunci. Te văd că eşti un băiet isteţ şi mai ştii păcatul? poate şi harnic; sameni a fi ştiind de unde să iei lucrul şi unde să-l pui.

— Despre asta n'aibi grijă, bade, zise Chirică, nu căuta că-s mic, dar trebile care ţi le-oiu face eu, nu le-a face altul, macar să fie cu stea în frunte.

— Mai ştii? Bine-ar fi, măi Chirică, dac'ar fi toate cu lapte câte le spui. Dar tu curat că ai dat peste un stăpân, ca pânea cea bună; numai să avem vorbă dinainte, să nu fii rău de gură, c'apoi mi-i să nu mă scoţi din sărite şi să mă faci câteodată să-mi ies din răbuş afară.

— Nici despre asta nu mă tem că-i bănui, bade Ipate.

— Vra să zică, ne-am înţeles. De-acu vină de-i mânca şi tu ceva. Iaca nişte bulughine [1]) cu mujdeiu [2]) şi cu mămăligă. — Hai, dă-le colb [3]) şi apoi te-apucă de treabă.

Băietul se pune ciobăneşte, într'un genunchiu, îmbucă repede ce îmbucă şi apoi se duce după trebi. Şi aşa era Chirică de liniştit şi de harnic la trebile lui, că parcă era de-acolo, de când l-a făcut mă-sa. Şi Ipate

[1]) Cartofi.
[2]) Usturoiu pisat.
[3]) Mănâncă repede.

se îndemna cu dânsul, uitase acu de urît şi huzurea de bine. Şi din ziua în care s'a tocmit Chirică la Ipate, norocul îi curgea gârlă din toate părţile şi nu mai ştia ce are la casa lui.

Ce garduri streşinite cu spini, de mai nici vântul nu putea răzbate printre ele! Ce şuri şi ocoale pentru boi şi vaci, perdea pentru oi, poieţi pentru păsări, coteţe pentru porci, sâsâiac [1]) pentru păpuşoiu, hambare pentru grâu şi câte alte lucruri de gospodărie, făcute de mâna lui Chirică cât ai bate din palme! Să nu spun minciuni, dar Ipate se îmbogăţise însutit şi înmiit, de când a venit Chirică în slujbă la dânsul. Acum văzuse Ipate ce poate Chirică şi-i era drag ca ochii din cap.

Trecuse vreo doi ani la mijloc, şi în una din zile Chirică zice stăpânului său:

— Stăpâne, să nu bănueşti, da am să zic şi eu o vorbă: de ce nu te însori? Ca mâne, poimâne, te-i trezi că ai îmbătrânit şi nu-ţi rămâne niciun urmaş. După vieaţă este şi moarte. De unde ştii ce se întâmplă, fereasă Dumnezeu! şi-atunci cui rămâne atâta avere?

— Ce vorbeşti tu, măi Chirică? Dacă nu

---

[1]) hambar.

m'am însurat eu, când am fost de însurat; apoi la vremea asta ţi-ai găsit să mă însor? Pe semne vrei să-şi facă dracul râs de mine.. Nu vezi că a trecut soarele de-ameazi; sunt mai bătrân decât tânăr.

— Da ia lasă-mă la pârdalnicul, stăpâne, că-i spărie oamenii cu vorbele dumitale. Nu te mai face aşa de bătrân, că doar nu ţi-i vremea trecută. Eu cred că tocmai acum eşti bun de însurat; pentrucă ai cu ce să-ţi îii nevasta şi copiii. Slavă Domnului! mulţi ar dori să aibă ceea ce ai d-ta.

— Ţi-ai găsit, zise Ipate. Parcă eşti nu ştiu cum, măi Chirică; vorbeşti şi tu la aşa în dodii[1]) câteodată. Am eu sămănături? am eu toate cele trebuincioase pentru casă? Tu crezi că numai aşa se ţine femeia.. Vorba ceea: „Când se 'nsoară, nu-i de moară".

— De asta te plângi, stăpâne?

— D'apoi de care alta, măi Chirică? Nu stii tu că gura înainte de toate şi apoi celelalte?

— Stăpâne, dacă-i numai atâta, apoi las' că te fac eu cu grâu, să ai de unde face pâne şi colaci pentru nuntă, ba şi pentru cumătrie, dacă vrei.

---

[1]) a vorbi fără rost.

— De unde, măi Chirică?

— Vezi dumneta, colo departe niște lanuri frumoase de grâu, care dau în copt?

— Le văd.

— Du-te chiar acum la stăpânul moșiei, și spune-i că te prinzi să-i dai în girezi tot grâul cât îl are sămănat. Și dacă te-a întreba cât să-ți dee pentru această ostenicioasă treabă, spune-i că nu primești bani, ci numai atâta grâu, cu paie cu tot, cât îi putea duce dumneta în spate și cu un băiet al dumitale.

— Cum asta, mă Chirică? Parcă vorbești de pe ceea lume. Crezi tu că vom putea noi singuri secera și strânge atâta amar de grâu, că doar sute și mii de brațe trebue acolo, nu șagă. Și-apoi numai pentru două sarcine de grâu? Ce nebun ai crede tu c'ar fi acela?

— Stăpâne, ca să cunoști cine sunt eu și cât pot, ascultă-mă și du-te la boier de-i spune cum te-am învățat.

Ipate cu un gând să se ducă și cu zece nu. In sfârșit își ie inima în dinți și se duce la curte să vadă ce are să fie. Și cum ajunge, se înfățișează înaintea boierului și zice:

— Să nu vă supărați, cucoane! Nu cumva aveți trebuință de secerători?

— Ba încă mare nevoie am, om bun! Parcă Dumnezeu te-a adus. Căci grâul îi copt, nu mai poate suferi întârziere.

— Apoi, cucoane, mă prind eu să ţi-l secer.

— Cum, singur?

— Asta-i treaba mea, cucoane. F.. mă prind să ţi-l dau în girezi. Nu-i cuvânt gospodăresc?

— Cum văd, te bizueşti în braţe multe.

— Multe, cucoane, puţine cucoane, câte-a da Dumnezeu; numai treaba s'o fac.

— Ş'apoi ce mi-i cere, aşa cu hurta?

— Ce să cer, cucoane, ia când ţi-oiu da grâul în girezi, să am voie a lua numai atâta grâu, cu paie cu tot, cât oiu putea duce în spate eu şi cu un băietan al meu.

— Măi omule, vorbeşti înadins, ori vrei să şugueşti?

— Ba ferească Dumnezeu, cucoane; vorbesc înadins.

Boierul a crezut că Ipate e nebun şi voia să se mântuie de dânsul, zicând:

— Dacă-i aşa, om bun, du-te mâni dimineaţă şi te-apucă de lucru; oiu vede eu ce treabă-i face şi ne-om împăca noi.

— Împăcarea cum ţi-am spus, cucoane.

— Ei, du-te, du-te şi las'să vedem!

Atunci Ipate se întoarnă acasă și Chirică îl întreabă:

— Ei stăpâne, cum a rămas cu boierul?

— Cum să rămâie, măi Chirică! Ia m'am prins hăt și bine să-i dau grâul în girezi, după cum ai zis. Dar m'a luat groaza, când am trecut pe lângă lan și l-am văzut câtu-i de mare. Asta-i o treabă foarte grea și mare lucru să fie, ca s'o putem noi scoate la capăt. Știu eu tare bine că boierul m'a luat de nebun, dar nici cuminte nu sunt, după cât văd eu acu. Dracul știe ce avem să facem!

— N'ai grijă, stăpâne, că doar ești cu mine... zise Chirică.

— Ia mai bine să luăm cele trebuitoare și haidem acolo chiar în astă sară, ca mâne dimineață să ni se facă ziuă pe lan.

Și așa se ieu ei amândoi și se duc. Și cum ajung acolo, cam pe înserate, Ipate zice:

— Vezi tu, măi Chirică? asta nu-i șagă; mi se pare că noi avem să dăm peste dracul!

— Stăpâne, știi ce? Culcă-te și te odihnește și mâne-dimineață vom vorbi amândoi.

Ipate, ca cel cu grija 'n spate, se frământă el cu mintea cât se mai frământă, și

obosit fiind, se lăsă oleacă jos pe iarbă şi adormi dus. Chirică atunci — el ştie ce face şi cum face! că într'o clipă adună toată drăcimea şi o pune la lucru pe câmp. Unii secerau, alţii legau snopi, alţii făceau clăi şi suflau cu nările să se usuce, alţii cărau, alţii durau girezi, — mă rog, claca dracului era, ce să spun mai mult?

Când se trezeşte Ipate, în zori de ziuă, se sparie ce vede! Totul era mântuit. In locul grâului de pe câmp, vede acum o gireadă mare şi două mai mici, aşezate pe culmea dealului, iară pe Chirică nu-l vede nicăiri. Atunci lui Ipate i s'a suit tot părul în vârful capului, de frică, şi a început a căuta pe Chirică în toate părţile. Şi când colo, numai iată că-l văzu dormind pe vârful unei girezi, şi atunci îşi mai veni puţin în fire. Feciorii boiereşti se sculară cu noaptea în cap, cum îi treaba lor, şi veniră pe lanuri, să vadă ce mai este. Şi când văzură ei una ca aceasta, îi cuprinse spaima, şi fuga la boier de-i vestiră. Boierul atunci se scoală iute, se asvârle pe-un cal şi ţine numai o fugă, până pe lanuri. Şi când colo, vede şi el ceea ce nu se mai văzuse şi nu se mai auzise de când lumea şi pământul!

— Ei, cucoane, am mântuit trebuşoara, zise Ipate. Bine că aţi apucat a veni şi dum-

neavoastră, ca să fiţi de faţă când ne-om lua dreptul.

Atunci Chirică, niciuna, nici două, scoate o funie cu care era încins, leagă bine gireada cea mare, cum ştie el, o ia în spate şi pe ici ţi-e drumul. Iară boierul, mai văzând şi aceasta, a încremenit cu mânile subsuori, ultându-se la dânsul cum se ducea. Şi crezând că de-acum şi Ipate are să iee cele două girezi mici, şi-l calicește de tot, crăpa de necaz, dar n'avea încotro. Şi neştiind ce să facă, zise lui Ipate cu binişorul:

— Om bun, na-ţi bani în locul grâului ce mai ai a lua şi lasă-mă în pace. N'am crezut că am afface cu dracul.

— Ferească Dumnezeu, cucoane. Cruce de aur cu noi în casă! [1]) Departe de pe locurile aceste! Ba zău, am muncit de-a dat inima din noi...

— Ia lasă-mă încolo, măi omule; pe semne tu ai să mă înveţi pe mine ce-i plugăria? Că doar nu samăn eu grâu de ieri de-alaltăieri, să nu fi mai avut a face cu secerători. Şi chiar de nu-i fi tu ucigă-l crucea, tot n'aţi umblat cu lucru curat; însă ce am eu cu sufletul vostru? Voi aveţi a da samă. Primeşte bani, cum ţi-am spus, şi

[1]) Expresie cu care se alungă dracul.

mai duceţi-vă şi la altă casă, că eu unul ştiu c'am păţit-o bună.

Ipate, auzind aceasta, părerea lui de bine. Ia bani cu cât se învoeşte şi se duce şi el după Chirică. Şi când ajunse acasă, Chirică treierase, vânturase, măcinase, în sfârşit, pusese toate trebile la cale. Şi Ipate, când a mai văzut şi asta, nu mai ştia ce să zică. Mai că-i venea a crede că şi el are face cu dracul.

— Măi Chirică, d'apoi ştii că şi boierul, câtu-i de boier, a pus-o de mămăligă. Iaca mi-a dat şi bani de am adus acasă.

— Şi aceştia-s buni, stăpâne; pune-i la chimiriu şi taci molcom. Am ştiut eu dinainte că are să ne iasă şi de cheltuială.

A doua zi după asta, Chirică zise lui Ipate:

— Ei, stăpâne, de-acum cred că n'ai ce mai zice: ca mâne, poimâne mi se 'mplinesc anii şi rămâi făr'de mine. Mai înainte calea-valea, erai deprins a trăi singur, dar acu are să-ţi cadă greu, mai ales că ţi s'a 'ngreuiet şi gospodăria. Hai, ce zici, te 'nsori, ori ba?

— Apoi dă, măi Chirică, ştiu eu ce să fac? Parcă tot m'aş însura; când aş da peste o parte bună, aş face poate şi eu pasul ista. Dar tare mă tem, nu cumva să-mi ieu

pe dracul după cap, să-l aduc cu lăutari în casă, şi pe urmă să nu-l pot scoate nici cu o mie de popi; c'apoi atunci lehamite şi de însurat şi de avere şi de tot!

— De asta ţi-i acu în grijă, stăpâne? Dac'a rămas treaba până la atâta, apoi las pe mine că te-oiu face eu să iei un drăguţ de femeie care nu se mai află! Căci eu şed călare în inima lor şi, nu că mă laud, dar ştiu toate măruntaiele dintr'însele. Despre asta nu mi-e ruşine; pot să-ţi aleg una şi noaptea pe întuneric. Pentru altul n'aş face-o, să ştiu că mi-ar da lumea de pe lume, dar pe dumneta vreu numaidecât să te văd om ca toţi oamenii, în rând cu lumea. Nu vezi că cei mai mulţi de teapa dumitale se ţin cu nasul pe sus, numai din pricina asta? Ca şi cum parcă dumneta n'ai fi vrednic să ţii o femeie?

— Măi Chirică, tare mai eşti şi tu nu ştiu cum. Scoţi omul din minţi cu vorbele tale. Bun staroste mi-am găsit. Nu ştiu cine te-a îndreptat la casa mea, că ştiu că eşti berechet bun. Ş'apoi mult stau eu câteodată şi mă gândesc în mintea mea, de unde ai tu atâta putere. Mai că-mi vine să zic şi eu ca boierul cela: nu ştiu, nălucă să fii, om să fii, dracul să fii, dar nici lucru curat nu eşti. Numai, fii ce-i fi, asta nu mă priveşte:

mie unuia ştiu că mi-ai priit bine, n'am ce zice! Ei, ia spune, cum zici tu că mi-i alege femeie?

— Ia în duminica viitoare, stăpâne, să mergem în sat la horă. Eu oiu sta de-o parte cu băieţii, iar dumneta să te prinzi în joc lâng'o fată, care ţi-a plăcea. Eu atunci mi-oiu târîi piciorul pe lângă dumneta, oiu ochi-o bine şi apoi ţi-oiu spune eu ce zace într'însa.

— Da ştii c'ai chitit-o bine, măi Chirică? Tot cu draci eşti tu, bine zic eu.

— Apoi dă, stăpâne, în ziua de azi, dacă nu-i fi şi cu draci oleacă, apoi ci-că te fură sfinţii, şi iar nu-i bine.

In sfârşit, ce spun ei, ce nu mai spun, cum vine duminica, Ipate şi cu Chirică se ieu şi se duc la horă în sat. Chirică, cum îi treaba băieţilor, se acăţăra pe cele garduri şi se hlizea [1]) cu ceilalţi băieţi. Iar Ipate, de cuvânt: se prinde în joc lângă o fată, care chiteşte că i-ar cam veni la socoteală; începe el a o măsura cu ochii de sus până jos şi de jos până sus şi, cum se învârtea hora, ba o strângea pe fată de mână, ba o călca pe picior, ba... cum îi treaba flăcăilor. Şi tropai-tropai, ropai-ropai, i se aprind lui

[1]) chicotea, râdea

Ipate al nostru câlcâele. Chirică era şi el peacolo şi cum se lasă Ipate din joc, spiriduşul dracului îi zice:

— Ei stăpâne, parcă te-ai cam aburit la faţă, nu ştiu cum. Ce zici, aşa-i că-ţi vine la socoteală?

— Apoi dă, nu ştiu cum să mai zic şi eu; pe semne păcatele mi te-au scos înainte, măi Chirică. Eu gândesc s'o pornesc pe treabă; fata-i hazulie şi m'a fărmăcat deacu.

— Ba nu, stăpâne, dacă-i vrea să mă asculţi, eu te sfătuesc să n'o iei pe asta. Şi focu-i hazuliu, dar tare rău te pârjoleşte câteodată. Fetişoara asta, o vezi dumneta cât e de scumpă la râs? Parcă ţi-ar veni a crede că-i de cele cu crucea 'n sân. Dar ia, una de aceste a înălbit odată, numai într'o singură noapte, pe moşu-meu, în fântână.

— Cum asta, măi Chirică?

— Da, ia! nu mai şti şi dumneta cum, stăpâne.

— Ian auzi-l, mai degrabă i-ai putea strâmba fălcile, decât vorba. Măi Chirică, eu gândesc că s'a da după mine şi s'a face şi ea bună.

— I... hî! da cum nu? Eu însă îţi spun prieteneşte, că fetişoara asta are trei coaste

de drac într'însa; şi chiar şi ceą mai bună dintre femei, încă tot mai are una. Să te mai laşi, stăpâne, pân'om da macar peste una de acelea, şi-apoi ţi-oiu mai spune eu ce este de făcut.

— Apoi dă, mă Chirică, tu m'ai tot cihăit [1]) de cap până acum, să mă 'nsor, să mă 'nsor, de mi-ai aprins pofta de însurat, şi apoi acu tot tu o şurubueşti şi-o întorci, cum îţi vine ţie la socoteală.

— Stăpâne, ştii că eu nu-ţi voiesc răul; ascultă-mă, că n'ai să greşeşti.

Ipate auzind aşa, se dă după Chirică şi se întoarnă ei sara acasă, tot cum s'au dus. Insă cum ajunge acasă, parcă nu era acela. Muncea el, nu muncea, dar ştiu că se frământa cu gândurile, şi deabia aştepta să vie duminica viitoare.

Duminica vine, şi ei iară se duc la horă, în alt sat. Chirică, după obiceiul său, se ia cu băieţii, iar Ipate se prinde în joc lângă o fată, care o chiteşte el. Joacă cât joacă şi lângă aceea şi intrând în vorbă cu dânsa, fata bună mehenghe [2]), îi întoarce capul, şi Ipate vede că nu-i de lepădat. Dar Chirică era şi el pe-acolo, şi cum se lasă Ipate din joc, îi zice:

---

[1]) mi-ai tot bătut capul.
[2]) şireată.

— Ei stăpâne, cum văd eu, nici de asta nu te-ai da în lături; așa-i că ți-a căzut cu tronc la inimă?

— Mai așa, măi Chirică!

— Apoi îți spun eu, stăpâne, că nici asta nu-i de noi. O vezi cât e de pășină [1]), dar și asta are două coaste de drac într'însa. Să te mai lași, stăpâne, cum ți-am spus eu.

— Apoi dă, măi Chirică; în ziua de azi, nu știu zău care-a mai fi cu crucea 'n sân, cum cauți tu. Eu gândesc că tot om alege, pân 'om culege.

— Ba nu, stăpâne, las pe mine, că știu eu ce fac.

Ipate iar se lasă după cum zice Chirică, și se întoarnă ei sara acasă, tot cum s'au dus. Dar Ipate acum nici de treabă nu-și mai căuta, nici mâncarea nu se mai prindea de dânsul, nici somnul nu-l fura, era cum e mai rău. Dă, ce să-i zici? dăduse și el în pârpăra însuratului. Ș'apoi știți că este-o vorbă: când îi omul în doi peri, să te ferești de dânsul, c'atunci-i cum îi mai rău. Vorba ceea: „arde focu 'n paie ude". Așa și Ipate, tot sughița, tot ofta din greu și deabia aștepta să vie duminica.

Duminica iar vine și ei acuma se ieu și

---

[1]) smerită.

se duc la joc în alt sat. Şi cum ajung acolo, Ipate se şi prinde în joc lângă un puişor de fată, căreia îi jucau ochii în cap ca la o şerpoaică. Se învăţase şi el şiretul, a le alege aşa pe deasupra, dar numai Chirică, băietul, ştia ce zace în inima lor şi cât le poate calul. Că ce-i mai greu de ales, decât omul? Dar Chirică era şi el pe-acolo. Şi ce-a făcut el, ce-a dres, că fetei şi lui Ipate au început a le sfârâi inima unul după altul. Boldul Satanei se vede că-i înghimpase. Şi cum se lasă Ipate din joc, Chirică îl trage de o parte şi-l întrebă:

— Ei stăpâne, cum ţi se pare?

— Cum să mi se pară, măi Chirică? Ia parcă îmi vine s'o sorb cu ochii, de dragă ce mi-e; dacă n'a mai fi şi asta, apoi nu mă mai însor niciodată, că destul mi-ai tulburat minţile pân'acu.

— Asta-i bună, stăpâne, zise Chirică. Nu-i vorbă că tot are şi ea o coastă de drac: dar trăind şi nemurind, i-om scoate-o noi şi pe-aceea.

Atunci bucuria lui Ipate! Incepe a se ţinea de fată, ca scaiul de oaie. Şi unde nu ţi-o înşfacă pe sus şi se ieu ei ba din tâlcuri, ba din cimilituri, ba din pâcâlit, ba din una, ba din alta, şi de colea până colea, şi-au plăcut unul altuia. Şi Ipate, ne mai având

răbdare, se şi duce la tată-său şi la mă-sa de-o cere. Vorba ceea:

Vin' la mama de mă cere:
De m'a da, de nu m'a da,
Peste noapte mi-i fura.

Părinţii fetei, când aud asta, au de bucurie că le-a picat un om aşa de bun şi o dau cu mânici largi. Peste câteva zile nunta se face şi Ipate îşi ia femeia cu zestre cu tot, o duce acasă la dânsul şi pace bună! Şi aşa trăiau ei de bine şi se iubeau unul pe altul, ca nişte hulubaşi [1]). Şi Ipate, fiind foarte mulţămit de asta, zise într'o zi:

— Doamne, măi Chirică, bun suflet de femeie mai am! Bine mi-am ales-o.

— Bună, stăpâne, nu-i cuvânt, dar ştii că este o vorbă; când nu gândeşti, atunci te trânteşte, las' să vedem. Ia, adă-ţi aminte, ce ţi-am spus odată, că şi asta, cât îi de bună şi blajină, tot are o coastă de drac într'însa, care trebue scoasă numai-decât, dacă ţi-i voia să ai femeie cum trebue şi s'o duci cu dânsa până la adânci bătrâneţe.

— Apoi dă, nu ştiu cine ţi-a mai putea intra şi ţie în voie, măi Chirică. Câte ştii tu, numai dracu cred că poate să-ţi dee de fund.

[1]) porumbei.

Dar nu se împlineşte bine anul şi femeia lui Ipate face un băiet. La vre-o două-trei luni după asta, Ipate se trezeşte într'o zi cu socrul său, că vine şi-l chiamă la nunta unui frate al femeii sale. Chirică, simţind toate, cum îi dracul, trage pe stăpânul său la o parte şi-i zice:

— Stăpâne, lasă să se ducă numai nevasta dumitale cu copilul, iar dumneta spune că de-i avea vreme să te duci mai pe urmă, bine-de-bine, iară de nu, să te ierte. Şi după asta, ţi-oiu mai spune eu ce-i de făcut.

Ipate, deprins a asculta pe Chirică, zice socrului său:

— Tată, eu n'oiu putea merge, că după cum vezi, am tare multe trebi pe capul meu şi numai cu un argăţel ce-l am, deabia le pot dovedi. Nevasta mea însă poate să meargă şi de m'a ierta vremea să pot veni şi eu mai pe urmă bine-de-bine, iară de nu, te rog să mă ierţi!

Socru-său atunci ne mai având ce zice, ia pe nevasta lui Ipate cu copil cu tot şi se cam mai duce. In ziua de uncrop [1]), Chirică zice lui Ipate:

---

[1] Ziua când ies oamenii dela nuntă, dela masa cea mare, şi merg cu toată nunta la crâşmă, unde beau rachiu.

— Stăpâne, ia acum a venit vremea, ca să scoatem coasta cea de drac din femeia dumitale. Hai, încalecă iute pe cal și te du la nuntă. Dar să știi dela mine ce ai să faci când vei ajunge acolo: alături cu casa socru-tău este o căsuță tupilată, în care șede un tălpoiu de babă, meșteșugoasă la trebile sale, cum îi sîredelul dracului. Du-te de trage în gazdă la dânsa și fă-te că ești un drumeț străin. Pune-te apoi pe lângă ea luntre și punte și juruește-i cerul și pământul, ca să-ți smomească pe nevasta dumitale și să ți-o aducă acolo. Și atunci să vezi ce pot babele și cât îi de credincioasă femeia.

— Să... ra! măi Chirică, ce spui tu? parcă despre asta mi-aș pune capul la mijloc.

— Ba nu fii așa de darnic, stăpâne. Mai bine cruță-ți capul, că poate ți-a mai trebui.

— Dar oare nu m'or cunoaște, măi Chirică?

— N'aibi grijă, stăpâne, poți să te duci și pe la nuntă, că am făcut eu ce știu eu și nimeni n'are să te cunoască.

Ipate, voind să se încredințeze și despre asta, ascultă pe Chirică și se duce. Și cum ajunge în sat, trage în gazdă la babă, o ia cam pe departe și-i spune ca să-i aducă de

sară pe nevasta lui Stan din satul cutare, la dânsul.

Baba, când aude asta, pune mâna la gură, clatină din cap şi zice:

— Doamne, om bun, cum crezi dumneta că aş face eu una ca asta, mai ales că femeia are bărbat bun, frumos şi bogat, şi nu-i de-acele de care gândeşti dumneata?

Atunci Ipate scoate plosca dela oblânc, dă babei vreo câteva gâturi de rachiu şi apoi îi mai întinde şi o pungă toşcă de bani, zicând:

— Mătuşă, de mi-i face acest bine, atunci să ştii că ai să ai şi mai mult dela mine. Fii bine încredinţată, că n'are să ne ştie nici pământul.

Baba deodată stă pe gânduri; parcă n'ar fi prea voit nici treaba s'o facă, dar nici punga s'o lese. In sfârşit, mai şede ea pe gânduri cât mai şede, apoi ia punga şi zice:

— Om bun, mânca-te-ar puricii să te mănânce!... Eu ştiu ce vra să zică durerea de inimă, bat-o pârdalnica s'o bată!... Nu ştiu zău, cum a sta şi asta; îmi plesneşte obrazul de ruşine, când gândesc cum să mă înfăţoşez înaintea femeii celeia cu vorbe de-acestea... Mă duc şi eu într'un noroc să vedem, şi de-oiu putea face ceva, bine-de-bine, iară de nu, mi-i crede şi dumneta, că

știi cum se fac de greu trebile acestea și rar le scoatem în capăt.

— Crede și dumneta mătușă, că de-i face pe treabă, n'are să-ți fie degeaba.

Atunci baba zice:

— Să vedem; întrebarea n'are greș. Mai știi de unde sare iepurele? Mai ales că bărbatu-său nu este aici.

Apoi, cam în spre sară, lasă pe drumeț singur în casă, și se duce alăturea la nuntă, și cum ajunge, trage pe nevasta lui Ipate de o parte, îi spune codoșca câte și mai multe, ș'o face pe femeie să se alunece cu mintea.

— Mătușă, zice nevasta, d'apoi oare cum om face noi, ca să fie mai bine?

— Acesta nu-i vreun lucru pân'pe-acolo, copilă hăi, zise baba. Ia, du-te în casă, trezește-ți copilul din somn și el atunci are să înceapă a plânge; pe urmă pișcă-l tot cât-oleacă și el are să înceapă a țipa. Și atunci tatu-tău, cum îi el supărăcios, are să zică dela o vreme să iei băietu și să-l dai — ia, încolo, la baba cea de-alăturea. Tu, cum îi auzi asta, să iei băietu cu albie cu tot și să vii cu dânsul la mine. Și apoi atunci...

Femeia lui Ipate ascultă de babă, face cum i-a zis ea, și pe înserate și vine la dânsa cu copilul în brațe; și cum intră în casă, începe a se chicoti și a spune dela nuntă

multe şi mărunte, fără să cunoască pe bărbatu-său.

Atunci Ipate le dă de băut, până le ameţeşte pe amândouă, apoi îşi fură copilul din covăţică, după cum îl învăţase Chirică, şi fuge cu dânsul acasă. Chirică, cum îl vede viind, îi iese înainte de pe la poartă, şi zice:

— Ei, stăpâne, minciuni ţi-am spus eu, ori ba?

— Ba nu, măi Chirică; acum văd eu ce poate femeia. De-acum nu mai trăiesc niciun ceas cu dânsa; am s'o dau dracului de pomană, soiu rău ce este ea!

— Ba nu, stăpâne, să nu faci una ca asta, că femeia dumitale e una dintre cele mai bune femei. Da ştiu eu cine-i de vină aici. Las'o întâiu să vie acasă, să-i scoatem costiţa ceea, care ţi-am spus eu, şi atunci îi vedea dumneta ce lucru de femeie are să iasă dintr'însa.

Acum, să ne întoarcem iar din urmă.

Femeia lui Ipate şi cu baba, când se trezesc din ameţală, nici tu drumeţ, nici tu copil, nici tu nimica! Atunci odată încep ele a se boci înnăduşit şi a se bate cu pumnii peste cap, însă fără niciun folos! Mai iscodeşte ea hârca pe ici, pe colea, să vadă n'a

putea afla ceva despre copil, dar copilul parcă intrase în pământ.

— Ei, ei! Acu-i acu. Vai de mine, nevastă hăi, zise baba; ce păcat mi-am găsit cu tine! Dracul ştie ce să fac!

Şi cum sta baba împietrită, dracul îi şi dă în gând una:

— Nevastă-hăi! alta nu-i de făcut, decât să înşomoltăcim motanul ista al meu cu nişte petece, să-l punem în albiuţă şi apoi să dăm foc casei pe dinlăuntru, iar noi să ieşim afară. Şi când s'a aprinde mai tare, noi să începem a ne boci în gura mare şi a striga: foc! foc! Şi pân'or sări oamenii dela nuntă, până nu ştiu ce, casa are să se topească. Şi când or găsi motanul scrum, au să creadă că a ars copilul, şi poate s'o tămăduim.

— Că bine zici dumneta, mătuşă; asta s'o facem.

— S'o facem, s'o facem. Dar eu ce fac tocmai acum la bătrâneţe, fără leac de adăpost?

— Nu te îngriji de asta, mătuşă dragă, că am să te ieu cu mine şi-i trăi pe lângă noi, ca banul cel bun. Bărbatu-meu e cum îi pânea cea bună şi te-om avea curat ca pe-o mamă.

Atunci baba se înduplecă, căci n'are încotro, dau ele foc casei, şi până când sar

oamenii, până nu ştiu ce, şi casă şi motan şi tot se făcuse scrum. Iară ele plângeau de udau pământul.

— Vai de noi şi de noi, copilaşul nostru, cum au ars!

Oamenii, văzându-le sbuciumându-se aşa, au început care dincotro să le mângâie. Şi a doua zi tatăl femeii lui Ipate trimite pe un argat al său cu carul cu boi, să ducă şi pe babă şi pe fiică-sa la bărbatu-său acasă, arătându-se cu mare părere de rău pentru astă cumplită nenorocire. Pe drum femeia lui Ipate zice babei:

— Mătuşică, vâră-te ici în sacul acesta şi, când vom ajunge acasă, întâiu am să spun bărbatu-meu că aici sunt nişte buci [1]) dela mămuca, pentru făcut saci. Şi aceasta numai până s'o duce dela noi un ticălos de argat care-l avem, că chiar azi i se împlineşte.

Baba ascultă şi se vâră în sac. Şi cum ajung acasă şi trag carul în ogradă, nevasta lui Ipate lasă toate cele în car şi se duce de-adreptul în casă plângând să găsească pe bărbatu-său şi să-i spună cele întâmplate. Insă, când colo, nici Ipate, nici Chirică nu erau acasă. Atunci femeia lui Ipate

---

[1]) câlţi scărmănaţi în pieptene.

şi cu argatul tătâne-său tăbârcesc sacul, cum pot, îl pun într'o căsoaie, pe cuptior, după horn, şi apoi ea dă drumul argatului să se ducă înapoi. Şi cum porneşte acesta, Ipate şi pică în loc. Femeia lui, cum îl vede, începe a boci şi a zice:

— Vai de mine şi de mine, bărbate, ce-am păţit!... Copilaşul nostru nu mai este! Şi-i spune toată întâmplarea, după cum se înţelesese cu baba. Ipate atunci îi zice:

— Lasă, măi femeie, că de-om trăi, vom fi noi harnici să mai facem copii. Dă, cu cine să te sfădeşti! pe semne aşa a fost să fie dela Dumnezeu!

Şi cum vorbeau ei, numai iaca intră şi Chirică pe uşă, cu un ciocan, c'o daltă şi c'o pereche de cleşti în mână. Femeia lui Ipate, cum îl vede, începe a i se tângui şi lui. Dar Chirică după ce-o ascultă, zice:

— O crezi, stăpâne, ce spune? Nu te mai uita în gura ei. Ia mai bine s'o cinătuim [1]). Pune-o jos şi să-i scoatem costiţa ceea.

Atunci Ipate odată mi ţi-o înşfacă de cozi, o trânteşte la pământ şi o ţine bine. Iară Chirică începe a-i număra coastele din stânga, zicând: una, două, trei; şi când la a patra, pune dalta, trânteşte cu ciocanul, o

[1]) s'o facem curată.

apucă cu cleştele şi-o dă afară. Apoi aşează pielea la loc, pune el ce pune la rană şi pe loc se tămăduieşte. După aceasta zice:

— Stăpâne, ia, de-acum ai femeie cumsecade; numai s'o cam ţii din frâu, şi să-i rătezi unghiile din când în când, ca nu cumva să-ţi pună coarne.

Şi-odată se duce Chirică la casa de-alături şi aduce copilul. Femeia lui Ipate, când a mai văzut şi asta, numai i s'a încleştat gura şi a îngheţat de frică.

Atunci Chirică sărută mâna lui Ipate şi zice:

— Ei, stăpâne, iaca chiar azi mi s'au împlinit anii de slujbă. Rămâi de-acu sănătos, că eu mă duc de unde am venit. Dar să ştii dela mine şi să spui şi altora, că te-a slujit un drac, trei ani de zile, numai pentru un boţ de mămăligă de pe teşitura din pădure şi pentru un putregaiu de căpătâiu, ce îmi trebueşte sub talpa iadului.

Şi atunci odată şi înşfacă Chirică sacul cel de după horn cu babă cu tot şi se face nevăzut. Femeia lui Ipate începe atunci a ţipa grozav şi a zice:

— Aleargă după dânsul, bărbate, şi nu-l lăsa! Câlţii dela mămuca mi i-a luat... Din ce să mai facem noi saci?

Ipate însă nu avea acum grijile aceste,

El era mâhnit pentru pierderea lui Chirică, care era bunătate de băiet, şi nu ştia unde l-ar găsi, ca să-i mulţămească pentru atâtea binefaceri ce primise dela dânsul.

Dar Chirică era acum tocmai în iad şi se desfăta în sânul lui Scaraoschi, iară codoşca de babă gemea sub talpa iadului şi numai motanul ei cel din ceea lume îi plângea de milă, pentrucă l-a cocolit aşa de bine.

Şi iaca aşa, oameni buni, s'a izbăvit Ipate şi de dracul şi de babă, trăind în pace cu nevasta şi cu copiii săi.

Şi după aceea, când îi spunea cumva cineva câte ceva de pe undeva, care era cam aşa şi nu aşa, Ipate flutura din cap şi zicea:

— Ia păziţi-vă mai bine treaba, şi nu-mi tot spuneţi cai verzi pe pereţi, că eu sânt Stan Păţitul.

POVESTEA LUI HARAP ALB

Amu ci-că era odată într'o ţară un craiu, care avea trei feciori. Şi craiul acela mai avea un frate mai mare, care era împărat într'o altă ţară mai depărtată. Şi împăratul, fratele craiului, se numea Verde împărat; şi împăratul Verde nu avea feciori, ci numai fete. Mulţi ani trecuse la mijloc, de când aceşti fraţi nu mai avusese prilej a se întâlni amândoi. Iară verii, adică feciorii craiului şi fetele împăratului, nu se văzuse niciodată, de când erau ei. Şi aşa veni împrejurarea, de nici împăratul Verde nu cunoştea nepoţii săi, nici craiul nepoatele sale; pentrucă ţara, în care împărăţea fratele cel mai mare era tocmai la o margine a pământului, şi crăiia istuilalt la altă margine. Şi apoi, pe vremile acele, mai toate ţările erau bântuite de războaie grozave, drumurile pe apă şi pe uscat erau puţin cunoscute şi foarte încurcate, şi de aceea nu se putea călători aşa de uşor şi fără primejdii, ca în ziua de astăzi. Şi cine apuca a se duce pe atunci

într'o parte a lumii, adeseori dus rămânea până la moarte.

Dar ia să nu ne depărtăm cu vorba şi să încep a depăna firul poveştii.

Amu ci-că împăratul acela, aproape de bătrâneţe, căzând la zăcare, a scris o carte frăţine-său craiului să-i trimită grabnic pe cel mai vrednic dintre nepoţii săi, ca să-l lase împărat în locul său, după moartea sa. Craiul, primind cartea, îndată chemă tustrei feciorii înaintea sa şi le zise:

— Iaca ce-mi scrie frate-meu şi moşul vostru. Care dintre voi se simte destoinic a împărăţi peste o ţară aşa de mare şi bogată ca aceea, are voie din partea mea să se ducă, ca să împlinească voinţa cea mai de pe urmă a moşului vostru.

Atunci feciorul cel mai mare ia îndrăsneală şi zice:

— Tată, eu cred că mie mi se cuvine această cinste, pentrucă sânt cel mai mare dintre fraţi; de aceea te rog să-mi dai bani de cheltuială, straie de primineală, arme şi cal de călărie, ca să şi pornesc, fără zăbavă.

— Bine, dragul tatii, dacă te bizueşti că-i putea răzbate până acolo şi crezi că eşti în stare a cârmui şi pe alţii, alege-ţi un cal din herghelie, care-i vrea tu, ie-ţi bani, cât ţi-or trebui, haine care ţi-or plăcea, arme care-i

crede că-ţi vin la socoteală şi mergi cu bine, fătul meu.

Atunci feciorul craiului îşi ie cele trebuitoare, sărută mâna tătâne-său, primind carte dela dânsul către împăratul, zice rămas bun fraţilor săi şi apoi încalecă şi porneşte cu bucurie spre împărăţie.

Craiul însă, vrând să-l ispitească, tace molcom şi, pe înserate, se îmbracă pe ascuns într'o piele de urs, apoi încalecă pe cal, iese înaintea fecioru-său pe altă cale şi se bagă sub un pod. Şi când să treacă fiu-său pe acolo, numai iaca la capătul podului îl şi întâmpină un urs mormăind. Atunci calul fiului de craiu începe a sări în două picioare, sforăind şi cât pe ce să izbească pe stăpânu-său. Şi fiul craiului, ne mai putând struni calul şi neîndrăsnind a mai merge înainte, se întoarnă ruşinat înapoi la tatu-său. Până să ajungă el, craiul pe de altă parte şi ajunsese acasă, dăduse drumul calului, îndosise pielea cea de urs şi aştepta acum să vie fecioru-său. Şi numai iaca îl vede viind răpede, dar nu aşa după cum se dusese.

— Da ce-ai uitat, dragul tatii, de te-ai întors înapoi? zise craiul cu mirare. Aista nu-i semn bun, după cât ştiu eu.

— De uitat, n'am uitat nimica, tată, dar ia, prin dreptul unui pod, mi-a ieşit înainte

un urs grozav, care m'a vârît în toţi sparieţii. Şi cu mare ce [1]) scăpând din labele lui, am găsit cu cale să mă întorc la d-ta acasă, decât să fiu pradă fiarelor sălbatice. Şi deacum înainte ducă-se din partea mea cine ştie, că mie unuia nu-mi trebue nici împărăţie, nici nimica; doar n'am a trăi cât lumea, ca să moştenesc pământul.

— Despre aceasta bine ai chitit-o, dragul tatii. Se vede lucrul că nici tu nu eşti de împărat, nici împărăţia pentru tine; şi decât să încurci numai aşa lumea, mai bine să şezi deoparte cum zici, căci din mila Domnului, „lac de-ar fi, broaşte sânt destule". Numai aş vrea să ştiu, cum rămâne cu moşu-tău? Aşa-i că ne-am încurcat în slăbăciune?

— Tată, zise atunci feciorul cel mijlociu, să mă duc eu, dacă vrei.

— Ai toată voia dela mine, fătul meu, dar mare lucru să fie, de nu ţi s'or tăia şi ţie cărările. Mai ştii păcatul, poate să-ţi iasă înainte vrun iepure, ceva... şi popâc! m'oiu trezi cu tine acasă, ca şi cu frate-tău, ş'apoi atunci ruşinea ta n'a fi proastă. Dar dă, cearcă şi tu, să vezi cum ţi-a sluji norocul. Vorba ceea: „fiecare pentru sine, croitor de

[1]) Şi foarte greu. Anevoie.

pâne". De-i izbuti, bine de tine, iară de nu, au mai păţit şi alţi voinici ca tine...

Atunci feciorul cel mijlociu, pregătindu-şi cele trebuitoare şi primind şi el carte din mâna tată-său către împăratul, îşi ie ziua bună dela fraţi şi a doua zi porneşte şi el. Şi merge şi merge, până ce înnoptează bine. Şi când prin dreptul podului numai iaca şi ursul: mor! mor! mor! — Calul fiului de craiu începe atunci a sforăi, a sări în două picioare şi a da înapoi. Şi fiul craiului, văzând că nu-i lucru de şagă [1]), se lasă şi el de împărăţie, şi cu ruşinea lui se întoarse la tată-său acasă. Craiul, cum îl vede, zice:

— Ei, dragul tatii, aşa-i că s'a împlinit vorba ceea: „apără-mă de găini, că de câni nu mă tem".

— Ce fel de vorbă-i asta, tată, zise fiusău ruşinat; la d-ta urşii se chiamă găini?

— Ba ia acum cred eu frăţine-meu, că aşa urs oştirea întreagă este în stare să o sdruncine... Încă nu mă mier cum am scăpat cu vieaţă; lehamite [2]) şi de împărăţie şi de tot, că doar, slava Domnului, am ce mânca la casa d-tale.

— Ce mânca văd eu bine că ai, despre

[1]) De glumă.
[2]) Lipsă, mă lepăd.

asta nu e vorbă, fătul meu, zise craiul posomorît, dar ia spuneţi-mi, ruşinea unde-o puneţi? Din trei feciori, câţi are tata, niciunul să nu fie bun de nimica! Apoi drept să vă spun, că atunci de geaba mai stricaţi mâncarea, dragii mei... Să umblaţi numai aşa frunza frăsinelului toată vieaţa voastră şi să vă lăudaţi că sunteţi feciori de craiu, asta nu miroasă a nas de om... Cum văd eu, frate-meu se poate culca pe-o ureche din partea voastră; la Sfântul Aşteaptă s'a împlini dorinţa lui. Halal de nepoţi ce are! Vorba ceea:

La plăcinte,
înainte
Şi la războiu
înapoi.

Fiul craiului cel mai mic, făcându-se atunci roş cum îi gotca [1]), iese afară în grădină şi începe a plânge în inima sa, lovit fiind în adâncul sufletului de apăsătoarele cuvinte ale părintelui său.

Şi cum sta el pe gânduri şi nu se dumerea ce să facă pentru a scăpa de ruşine, numai iaca se trezeşte dinaintea lui cu o babă gârbovă de bătrâneţe, care umbla după milostenie.

[1]) Găină sălbatecă, cu pene roşii,

— Da ce stai aşa pe gânduri, luminate crăişor, zise baba; alungă mâhnirea din inima ta, căci norocul îţi râde din toate părţile şi nu ai de ce fi supărat. Ia mai bine mileueşte baba cu ceva.

— Ia lasă-mă 'ncolo, mătuşă, nu mă supăra, zise fiul craiului; acum am altele la capul meu.

— Fecior de craiu, vedea-te-aş împărat! Spune-i babei ce te chinueşte; că, de unde ştii, poate să-ţi ajute şi ea ceva.

— Mătuşă, ştii ce? Una-i una şi două-s mai multe; lasă-mă 'n pace, că nu-mi văd lumea înaintea ochilor de năcaz.

— Luminate crăişor, să nu bănuieşti, dar nu te iuţi aşa de tare, că nu ştii de unde-ţi poate veni ajutor.

— Ce vorbeşti în dodii [1]), mătuşă? Tocmai dela una ca dumneta ţi-ai găsit să aştept eu ajutor?

— Poate ţi-i deşanţ [2]) de una ca aceasta? zise baba. Hei, luminate crăişor! Celde-sus varsă darul său şi peste cei neputincioşi; se vede că aşa place Sfinţiei Sale. Nu căuta că mă vezi gârbovă şi stremţuroasă; dar, prin puterea ce-mi este dată, ştiu dinainte ceea ce au de gând să izvodească puter-

[1]) Intr'aiurea.
[2]) Mirare.

nicii pământului și adeseori râd cu hohot de nepriceperea și slăbiciunea lor. Așa-i că nu-ți vine a crede, dar să te ferească Dumnezeu de ispită! Căci multe au văzut ochii mei, de atâta amar de veacuri câte port pe umerele acestea. Of! crăișorule, crede-mă că să aibi tu puterea mea, ai vântura țările și mările, pământul l-ai da de-a-dura, lumea aceasta ai purta-o uite așa, pe degete, și toate ar fi după gândul tău. Dar uită ce vorbește gârbova și neputincioasa! Iartă-mă, Doamne, că nu știu ce mi-a ieșit din gură! Luminate crăișor, milueşte baba cu ceva!

Fiul craiului, fărmăcat de vorbele babei, scoate atunci un ban și zice:

— Ține, mătușă, dela mine mai puțin și dela Dumnezeu mult.

— De unde dai, milostivul Dumnezeu să-ți deie, zise baba, și mult să te înzilească, [1]) luminate crăișor, că mare norocire te așteaptă. Puțin mai este și ai să ajungi împărat, care n'a mai stat altul pe fața pământului, așa de iubit, de slăvit și de puternic. — Acum, luminate crăișor, ca să vezi cât poate să-ți ajute milostenia, stai liniștit, uită-te drept în ochii mei și ascultă cu luare

---

[1]) Să-ți dea zile.

aminte ce ţi-oiu spune: du-te la tată-tău şi cere să-ţi dee calul, armele şi hainele cu care a fost el mire, şi atunci ai să te poţi duce unde n'au putut merge fraţii tăi, pentrucă ţie a fost scris de sus să-ţi fie dată această cinste. Tată-tău s'a împotrivi şi n'a vrea să te lase, dar tu stăruieşte pe lângă dânsul cu rugăminte, că ai să-l înduplecl. Hainele despre care am vorbit sânt vechi şi ponosite şi armele ruginite, iară calul ai să-l poţi alege punând în mijlocul hergheliei o tavă plină cu jăratic; şi care dintre cai a veni la jăratic să mănânce, acela are să te ducă la împărăţie şi are să te scape din multe primejdii. Ţine minte ce-ţi spun eu, că poate să ne mai întâlnim la vrun capăt de lume; căci deal cu deal se ajunge, dar încă om cu om!

Şi pe când vorbea baba aceste, o vede învăluită într'un hobot [1]) alb rădicându-se în văzduh, apoi înălţându-se tot mai sus, şi după aceea n'o mai zări de fel. Atunci o înfiorare cuprinde pe fiul craiului, rămânând uimit de spaimă şi mirare; dar pe urmă venindu-i inima la loc şi plin de încredere în sine că va izbuti la ceea ce gândea, se înfăţoşează înaintea tatălui său, zicând:

[1]) Văl.

— Dă-mi voie ca să mă duc şi eu pe urma fraţilor mei; nu de altă, dar ca să-mi încerc norocul. Şi ori oiu putea izbuti ori nu, dar îţi făgăduiesc dinainte că, odată pornit din casa d-tale, înapoi nu m'oiu mai întoarce, să ştiu de bine că m'oiu întâlni şi cu moartea în cale.

— Lucru negândit, dragul tatii, să aud aşa vorbe tocmai din gura ta, zise craiul. Fraţii tăi au dovedit că nu au inimă într'înşii şi din partea lor mi-am luat toată nădejdea. Doar tu să fii mai viteaz, dar parcă tot nu-mi vine a crede. Insă, dacă vrei şi vrei numai decât să te duci, eu nu te opresc, dar mi-i nu cumva să te întâlneşti cu scârba în drum şi să dai şi tu cinstea pe ruşine, c'apoi atunci curat îţi spun că nu mai ai ce căuta la casa mea.

— Apoi dă, tată, omul e dator să încerce. Am să pornesc şi eu într'un noroc, şi cum a da Dumnezeu. Numai te rog, dă-mi calul, armele şi hainele cu care ai fost dumneta mire, ca să mă pot duce.

Craiul, auzind acestea, parcă nu i-a prea venit la socoteală şi încreţind din sprâncene, a zis:

— Hei, hei! dragul tatii, cu vorba aceasta mi-ai adus aminte de cântecul cela:

Voinic tânăr, cal bătrân,
Greu se 'ngădue la drum.

D'apoi calul meu de pe atunci, cine mai ştie unde i-or fi putrezind ciolanele! Că doar nu era să trăiască un veac de om. Cine ţi-a vârît în cap şi una ca aceasta, acela încă-i unul... Ori, vorba ceea: pe semne umbli după cai morţi, să le iei potcoavele.

— Tată, atâta cer şi eu dela d-ta. Acum ori c'a fi trăind calul, ori că n'a fi trăind, aceasta mă priveşte pe mine; numai vreau să ştiu dacă mi-l dai ori ba.

— Din partea mea dat să-ţi fie, dragul tatii, dar mi-i de-a mirarea, de unde ai să-l iei, dacă n'are fiinţă pe lume.

— Despre aceasta nu mă plâng eu, tată, bine că mi l-ai dat! De unde-a fi, de unde n'a fi, dacă l-oiu găsi, al meu să fie.

Şi atunci odată se sue în pod şi coboară de acolo un căpăstru, un frâu, un biciu şi o şea, toate colbăite, [1]) sfarogite [2]) şi vechi ca pământul. Apoi mai scoate dintr'un gherghiriu [3]) nişte straie [4]) foarte vechi, un arc, nişte săgeţi, un paloş şi un buzdugan, toate

[1]) Prăfuite.
[2]) Uscate foarte tare.
[3]) Un fel de dulap.
[4]) Haine, vestminte.

pline de rugină şi se apucă să le îngrijească bine şi le pune de o parte. Pe urmă umple o tavă cu jăratic, se duce cu dânsa la herghelie şi o pune jos între cai. Şi atunci numai iaca ce iese din mijlocul hergheliei o răpciugă de cal grebănos [1]), dupuros [2]) şi slab de-i numărai coastele; şi venind de-a-dreptul la tavă, apucă o gură de jăratic. Fiul craiului îi trage atunci cu frâul în cap, zicând:

— Ghijoagă [3]) urîcioasă ce eşti, din toţi caii tocmai tu te-ai găsit să mănânci jăratic? De te-a împinge păcatul să mai vii odată, vai de steaua ta are să fie.

Apoi începe a purta caii încolo şi încoace şi numai iaca slăbătura cea de cal iar se răpede şi apucă o gură de jăratic. Fiul craiului îi mai trage şi atunci un frâu în cap, cât ce poate şi apoi iar începe a purta caii de colo până colo, să vadă nu cumva a veni alt cal să mănânce jăratic. Şi numai iaca şi a treia oară tot gloaba cea de cal vine şi începe a mânca la jăratic, de n'a mai rămas. Atunci fiul craiului, mânios, îi mai trage un frâu, iar cât ce poate, apoi îl prinde în căpăstru şi, puindu-i frâul în cap, zice în gândul său:

---

[1]) Ghebos, cocoşat.
[2]) Cu părul mare ici, colea.
[3]) Rablă, căzătură.

— Să-l iau, ori să-i dau drumul; mă tem că m'oiu face de râs. Decât cu aşa cal, mai bine pedestru [1]).

Şi cum sta el în cumpene să-l iee, să nu-l iee, calul se şi scutură de trei ori şi îndată rămâne cu părul lins-prelins şi tânăr ca un tretin [2]), de nu era alt mânzoc mai frumos în toată herghelia. Şi apoi uitându-se ţintă în ochii fiului de craiu, zice:

— Sui pe mine, stăpâne, şi ţine-te bine.

Fiul craiului, punându-i zăbala în gură, încalecă şi atunci calul odată sboară cu dânsul până la nouri şi apoi se lasă în jos ca o săgeată. După aceea mai sboară încă odată până la lună şi iar se lasă în jos mai iute decât fulgerul. Şi unde nu mai sboară şi a treia oară până la soare şi, când se lasă jos, întreabă:

— Ei, stăpâne, cum ţi se pare? Gândit-ai vrodată că ai să ajungi:

Soarele
Cu picioarele,
Luna
Cu mâna
Şi prin nouri să cauţi cununa?...

— Cum să mi se pară, dragul meu to-

[1]) Drumar pe jos.
[2]) Cal de trei ani.

varăş? Ia m'ai băgat în toate grozile morţii, căci, cuprins de ameţală, nu mai ştiam unde mă găsesc şi cât pe ce erai să mă prăpădeşti.

— Ia aşa am ameţit şi eu, stăpâne, când mi-ai dat cu frâul în cap, să mă prăpădeşti, şi cu asta am vrut să-mi răstorc cele trei lovituri. Vorba ceea: una pentru alta. Acum cred că mă cunoşti şi de urît şi de frumos, şi de bătrân şi de tânăr, şi de slab şi de puternic: de aceea mă fac iar cum m'ai văzut în herghelie şi de-acum înainte sânt gata să te întovărăşesc ori unde mi-i porunci, stăpâne. Numai să-mi spui dinainte cum să te duc, ca vântul ori ca gândul?

— De mi-i duce ca gândul, tu mi-i prăpădi, iar de mi-i duce ca vântul, tu mi-i folosi, căluţul meu, zise fiul craiului.

— Bine, stăpâne. Acum sui pe mine fără grijă şi hai să te duc unde vrei.

Fiul craiului, încălecând, îl netezeşte pe coamă şi zice:

— Hai, căluţul meu!

Atunci calul sboară lin ca vântul şi când vântul a aburit, iaca şi ei la craiul în ogradă au sosit.

— Bun sosit la noi, voinice, zise craiul, cam cu jumătate de gură. Dar aista cal ţi l-ai ales?...

— Apoi dă, tată, cum a da târgul şi norocul; am de trecut prin multe locuri şi nu vreu să mă iee oamenii la ochi. M'oiu duce şi eu cât călare, cât pe jos, cum oiu putea. Şi zicând aceste pune tarniţa [1]) pe cal, aninâ armele la oblânc, îşi ie merinde şi bani de ajuns, schimburi în desagi şi o ploscă plină cu apă. Apoi sărută mâna tată-său, primind carte dela dânsul către împăratul, zice rămas bun fraţilor săi şi a treia zi către sară porneşte şi el, mergând în pasul calului. Şi merge el şi merge până ce înnoptează bine. Şi când prin dreptul podului, numai iaca îi iesă şi lui ursul înainte, mornăind înfricoşat. Calul atunci dă năvală asupra ursului şi fiul craiului rădicând buzduganul să dee, numai iată ce aude un glas de om zicând:

— Dragul tatii, nu da, că eu sânt.

Atunci fiul craiului descalecă şi tată-său, cuprinzându-l în braţe, îl sărută şi-i zise:

— Fătul meu, bun tovarăş ţi-ai ales; de te-a învăţat cineva, bine ţi-a priit, iară de-ai făcut-o din capul tău, bun cap ai avut. Mergi de acum tot înainte, că tu eşti vrednic de împărat. Numai ţine minte sfatul ce-ţi dau: în călătoria ta ai să ai trebuinţă şi de răi şi de buni, dar să te fereşti de omul

[1]) Şea de lemn.

roş, iară mai ales de cel spân, cât îi putea; să n'ai de-a-face cu dânşii, căci sânt foarte şugubeţi [1]). Şi la toată întâmplarea calul, tovarăşul tău, te-a mai sfătui şi el ce ai să faci, că de multe primejdii m'a scăpat şi pe mine în tinereţele mele! N'aţi acum şi pielea asta de urs, că ţi-a prinde bine vreodată.

Apoi desmierdând calul, îi mai sărută de câteva ori pe amândoi şi le zice:

— Mergeţi în pace, dragii mei. Deacum înainte, Dumnezeu ştie când ne-om mai vedea.

Fiul craiului atunci încalecă şi calul, scuturându-se, mai arată-se odată tânăr cum îi plăcea craiului, apoi face o săritură înapoi şi una înainte şi:

Se cam mai duc la 'mpărăţie,
Dumnezeu să ne ţie,
Ca cuvântul din poveste,
Inainte mult mai este.

Şi merg ei o zi şi merg două şi merg patruzeci şi nouă, până ce dela o vreme le intră calea în codru şi atunci numai iacă ce le iesă înainte un om spân şi zice cu îndrăsneală fiului de craiu:

---

[1]) Glumeţi (aici: buclucaşi).

— Bun întâlnişul, voinice! Nu ai trebuinţă de slugă la drum? Prin locurile iestea e cam greu de călătorit singur; nu cumva să-ţi iasă vreo dihanie ceva înainte şi să-ţi scurteze cărările. Eu cunosc bine pe aici şi poate mai încolo să ai nevoie de unul ca mine.

— Poate să am, poate să n'am, zise fiul craiului, uitându-se ţintă în ochii spânului, dar acum deodată mă las în voia întâmplării.

Şi apoi dând pinteni calului, porneşte. Mai merge el înainte prin codru cât merge şi, la o strâmtoare, numai iaca ce spânul iar îi iesă înainte, prefăcut în alte straie şi zice cu glas subţiratic şi necunoscut:

— Bună cale, drumeţule.

— Bună să-ţi fie inima, cum ţi-i cătătura, zise fiul craiului.

— Cât despre inima mea, s'o dea Dumnezeu oricui, zise spânul, oftând... Numai ce folos? Omul bun n'are noroc; asta-i ştiută. Rogu-te să nu-ţi fie cu supărare, drumeţule, dar fiindcă a venit vorba de-aşa, îţi spun ca la un frate, că din cruda copilărie spujesc prin străini, şi, încaltea nu mi-ar fi ciudă, când n'aş vrea să mă dau la treabă, căci cu munca m'am trezit. Dar aşa, muncesc, muncesc şi nu s'alege nimica de mine;

pentrucă tot de stăpâni calici mi-am avut parte. Şi vorba ceea: la calic slujeşti, calic rămâi. Când aş da odată peste un stăpân cum gândesc eu, n'aş şti ce să-i fac să nu-l smintesc. Nu cumva ai trebuinţă de slugă, voinice? Cum te văd, sameni a avea său la rărunchi [1]). De ce te scumpeşti pentru nimica toată şi nu-ţi iei o slugă vrednică, ca să-ţi fie mână de ajutor la drum? Locurile acestea sânt şugubeţe; de unde ştii cum vine întâmplarea, şi, Doamne fereşte, să nu-ţi cadă greu singur.

— Acum, deodată, încă tot nu, zise fiul craiului cu mâna pe buzdugan, m'oiu sluji şi eu singur, cum oiu putea.

Şi dând iar pinteni calului, porneşte mai repede. Şi mergând el tot înainte prin codri întunecoşi, dela un loc se închide calea şi începe a i se încurca cărările, încât nu se mai pricepe fiul craiului acum, încotro să apuce şi pe unde să meargă.

— Ptiu, drace, iaca în ce încurcătură am intrat. Asta-i mai rău decât poftim la masă, zise el. Nici tu sat, nici tu târg, nici tu nimica. De ce mergi înainte numai peste pustietăţi dai: parcă a pierit sămânţa omenească de pe faţa pământului. Imi pare rău

[1]) Pari chiabur, înstărit.

că n'am luat măcar spânul cel de-al doilea cu mine. Dacă s'a aruncat în partea mâne-sa, ce-i vinovat el? Tata aşa a zis, însă, la mare nevoie, ce-i de făcut? Vorba ceea: rău-i cu rău, dar e mai rău făr' de rău Şi tot horhăind [1]) el când pe o cărare, când pe un drum părăsit, numai iaca ce iar îi iese spânul înainte, îmbrăcat altfel şi călare pe un cal frumos, şi prefăcându-şi glasul, începe a căina pe fiul craiului, zicând:

— Sărmane omule, rău drum ai apucat. Se vede că eşti străin şi nu cunoşti locurile pe aici. Ai avut mare noroc de mine, de n'ai apucat a coborî priporul ista, că erai prăpădit. Ia colo de vale, în înfundătura ceea, un taur grozav la mulţi bezmetici le-a curmat zilele. Şi eu, mai dăunăzi, cât mă vezi de voinic, de abia am scăpat de dânsul, ca prin urechile acului. Intoarce-te înapoi, ori dacă ai de dus înainte, ie-ţi în ajutor pe cineva. Chiar şi eu m'aş tocmi la dumneta, dacă ţi-a fi cu plăcere.

— Aşa ar trebui să urmez, om bun, zise fiul craiului, dar ţi-oiu spune drept: tata mi-a dat în grijă, când am pornit de-acasă, ca să mă feresc de omul roş, iară mai ales de cel spân, cât oiu putea; să n'am de-a-face

[1]) Umblând în neştire, rătăcind.

cu dânșii nici în clin, nici în mânecă; și dacă n'ai fi spân, bucuros te-aș tocmi.

— Hei, hei, călătorule, dacă ți-i vorba de-așa, ai să-ți rupi ciochinele [1]) umblând și tot n'ai să găsești slugă, cum cauți dumneta, că pe aici sânt numai oameni spâni. Ș'apoi, când este la adicălea, te-aș întreba ca ce fel de zăticneală [2]) ai putea să întâmpini din pricina asta? Pe semne că n'ai auzit vorba ceea că, de păr și de coate goale nu se plânge nimene. Și când nu sânt ochi negri, săruți și albaștri! Așa și dumneta: mulțămește lui Dumnezeu că m'ai găsit și tocmește-mă. Și dacă-i apuca a te deprinde cu mine, știu bine că n'am să pot scăpa ușor de dumneta, căci așa sânt eu în felul meu, știu una și bună: să-mi slujesc stăpânul cu dreptate. Hai, nu mai sta la îndoială, că mă tem să nu ne-apuce noaptea pe aici. Și când ai avea încaltea un cal bun, calea-valea, dar cu smârțogul [3]) ista îți duc vergile [4]).

— Apoi dă, spânule, nu știu cum să fac, zise fiul craiului. Din copilăria mea sânt deprins a asculta de tată și tocmindu-te pe

[1]) A se osteni degeaba.
[2]) Piedică, nemulțumire.
[3]) Mârțoagă.
[4]) A-i fi frică să nu i se întâmple ceva rău.

tine, parcă-mi vine nu ştiu cum. Dar fiindcă mi-au mai ieşit până acum înainte încă doi spâni şi cu tine al treilea, apoi mai îmi vine a crede că aiasta-i ţara spânilor, şi n'am încotro; mort copt, trebue să te iau cu mine, dacă zici că ştii bine locurile pe aici. Şi din două vorbe fiul craiului îl tocmeşte şi după aceea pornesc împreună să iasă la drum, pe unde arată spânul. Şi mergând ei o bucată bună, spânul se preface că-i e sete şi cere plosca cu apă dela stăpânu-său. Fiul craiului i-o dă şi spânul cum o pune la gură, pe loc o şi ia oţerîndu-se, [1]) şi varsă toată apa dintr'însa. Fiul craiului zise atunci supărat:

— Dar bine, spânule, de ce te apuci? Nu vezi că pe-aici e mare lipsă de apă? Şi pe arşiţa asta o să ne uscăm de sete.

— Să avem iertare, stăpâne! Apa era bâhlită [2]) şi ne-am fi putut bolnăvi. Cât despre apă bună, nu vă îngrijiţi; acuşi avem să dăm peste o fântână cu apă dulce şi rece ca ghiaţa. Acolo vom poposi puţin, oiu clătări plosca bine ş'oiu umple-o cu apă proaspătă, ca să avem la drum, căci mai încolo nu prea sânt fântâni, şi din partea apei mi se pare că i-om duce dorul.

[1]) Strâmbându-se de neplăcere.
[2]) Stătută şi cu miros.

Şi cârnind pe-o cărare, mai merg ei oleacă înainte, până ce ajung într'o poiană, şi numai iaca ce dau de-o fântână cu ghizdelele de stejar şi cu un capac deschis în lături. Fântâna era adâncă şi nu avea nici roată nici cumpănă, ci numai o scară de coborît până la apă.

— Ei, ei! spânule, acum să te văd cât eşti de vrednic, zise fiul craiului. Spânul atunci zâmbeşte puţin şi, coborîndu-se în fântână, umple întâi plosca şi-o pune la şold. Apoi, mai stând acolo în fund pe scară, aproape de faţa apei zice:

— Ei! da ce răcoare aici,

Chima-râului
Pe malul pârâului!

Imi vine să nu mai ies afară. Dumnezeu să uşureze păcatele celui cu fântâna, că bun lucru a mai făcut. Pe arşiţele ieste o răcoreală ca asta mult plăteşte!

Mai şede el acolo puţin şi apoi iese afară, zicând:

— Doamne, stăpâne, nu ştii cât mă simţesc de uşor, parcă îmi vine să sbor, nu altceva. Ia vără-te şi dumneta oleacă, să vezi cum ai să te răcoreşti: aşa are să-ţi vie de îndemână după asta, de are să ţi se pară că eşti uşor cum îi pana...

Fiul craiului, boboc în felul său la trebi de aiestea, se potriveşte spânului şi se bagă în fântână, fără să-i trăsnească prin minte ce i se poate întâmpla. Şi cum sta el acolo de se răcorea, spânul face tranc! capacul pe gura fântânii, apoi se suie de-asupra lui şi zice cu glas răutăcios:

— Alelei! fecior de om viclean, ce te găseşti, tocmai de ceea ce te-ai păzit, n'ai scăpat. Ei, bine mi te-am căptuşit! Acum să-mi spui tu cine eşti, de unde vii, şi încotro te duci, că de nu acolo îţi putrezesc ciolanele!

Fiul craiului ce era să facă? Îi spune toate cu de-amănuntul, căci dă, care om nu ţine la vieaţă înainte de toate?

— Bine; atâta am vrut să aflu din gura ta, puiu de viperă ce mi-ai fost, zice atunci spânul; numai caută să fie aşa, că de te-oiu prinde cu oca mică [1]), greu are să-ţi cadă. Chiar acum aş putea să te omor în voia cea bună, dar mi-i milă de tinereţele tale... Dacă vrei să mai vezi soarele cu ochii şi să mai calci pe iarba verde, atunci jură-mi-te pe ascuţişul paloşului tău, că mi-i da ascultare şi supunere întru toate, chiar şi'n foc de ţi-aş zice să te arunci. Şi de azi înainte, eu să fiu în locul tău nepotul împăratului de-

[1]) Cu şarlatanie, cu minciună.

spre care mi-ai vorbit, iară tu sluga mea; şi atâta vreme să ai a mă sluji, până când îi muri şi iar îi învia. Şi oriunde vei merge cu mine, nu cumva să bleşteşti [1]) din gură către cineva, despre ceea ce a urmat între noi, că te-am şters de pe faţa pământului. Iţi place aşa să mai trăieşti, bine de bine! iară de nu, spune-mi verde în ochi, ca să ştiu ce leac trebue să-ţi fac...

Fiul craiului, văzându-se prins în cleşte şi fără nicio putere, îi jură credinţă şi supunere întru toate, lăsându-se în ştirea lui Dumnezeu, cum a vrea el să facă. Atunci spânul pune mâna pe cartea, pe banii şi pe armele fiului de craiu şi le ia la sine, apoi îl scoate din fântână şi-i dă paloşul să-l sărute, ca semn de pecetluirea jurământului, zicând:

— De-acum înainte să ştii că te chiamă **Harap Alb;** aista ţi-i numele şi altul nu.

După aceasta încalecă fiecare pe calul său şi pornesc, spânul înainte ca stăpân, Harap Alb în urmă, ca slugă, mergând spre împărăţie. Dumnezeu să ne ţie, ca cuvântul din poveste, înainte mult mai este.

Şi merg ei şi merg cale lungă să le-ajungă, trecând peste nouă mări, peste nouă

[1]) **Palavrageşti, îngâima, îndruga.**

ţări şi peste nouă ape mari, şi într'o târzie vreme ajung la împărăţie.

Şi cum ajung, spânul se înfăţoşează înaintea împăratului, cu cartea din partea craiului. Şi Impăratul Verde cetind cartea, sare de bucurie că i-a venit nepotul, şi pe dată îl face cunoscut curţii şi fetelor sale, care îl primesc cu toată cinstea cuvenită unui fiu de craiu şi moştenitor al împăratului

Atunci spânul, văzând că i s'au prins minciunile de bune, chiamă la sine pe Harap Alb şi-i zice cu asprime:

— Tu şezi la grajd, nedesţipit, şi să îngrijeşti de calul meu ca de ochii din cap, că de-oiu veni pe-acolo şi n'oiu găsi trebile făcute pe plac, vai de pielea ta are să fie. Dar până atunci na-ţi o palmă, ca să ţii minte ce ţi-am spus. Băgat-ai în cap vorbele mele?

— Da, stăpâne, zise Harap Alb, lăsând ochii în jos... Şi ieşind, porneşte la grajd.

Cu asta a voit spânul să-şi arate arama şi să facă pe Harap Alb ca să-i iee şi mai mult frica.

Fetele împăratului, întâmplându-se de faţă când a lovit spânul pe Harap Alb, li s'au făcut milă de dânsul şi au zis spânului cu binişorul:

— Vere, nu faci bine ceea ce faci. Dacă

este că a lăsat Dumnezeu să fim mai mari peste alţii, ar trebui să avem milă pentru dânşii, că şi ei, sărmanii, sânt oameni!

— Hei, dragele mele vere, zise spânul cu viclenia lui obişnuită; d-voastră încă nu ştiţi ce-i pe lume. Dacă dobitoacele n'ar fi fost înfrânate, dedemult ar fi sfâşiet pe om şi trebue să ştiţi că şi între oameni, cea mai mare parte sânt dobitoace, care trebuesc ţinuţi din frâu, dacă ţi-i voia să faci treabă cu dânşii.

Ei apoi... zi că nu-i lumea de-apoi. Să te ferească Dumnezeu, când prinde mămăliga coajă [1]). — Vorba ceea:

Dă-mi, Doamne, ce n'am avut,
Să mă mier ce m'a găsit.

Fetele atunci au luat altă vorbă, dar din inima lor nu s'a şters purtarea necuviincioasă a spânului, cu toate îndreptările şi înrudirea lui, pentrucă bunătatea nu are de-a face cu răutatea. Vorba ceea:

Viţa de vie, tot învie,
Iar viţa de boz tot răgoz.

Şi din ceasul acela au început a vorbi ele în de ele, că spânul de fel nu samănă în par-

[1]) Când ajunge mojicul stăpân.

tea lor, nici la chip, nici la bunătate; şi că Harap Alb, sluga lui, are o înfăţişare mult mai plăcută şi samănă a fi mult mai omenos. Pe semne inima le spunea, că spânul nu le este văr şi de aceea nu-l puteau mistui. Aşa îl urîse ele de tare acum, că dacă ar fi fost în banii lor [1]), s'ar fi lepădat de spân ca de Ucigă-l Crucea. Dar nu aveau ce se face de împăratul, ca să nu-i aducă supărare.

Amu, într'una din zile, cum şedea spânul la ospăţ împreună cu moşu-său, cu verele sale şi cu alţii, câţi se întâmplase, li s'au adus mai la urmă în masă şi nişte sălăţi foarte minunate. Atunci împăratul zise spânului:

— Nepoate, mai mâncat-ai sălăţi de acestea de când eşti?

— Ba nu, moşule, zice spânul; tocmai eram să vă întreb de unde le aveţi, că tare-s bune!... O haraba [2]) întreagă aş fi în stare să mănânc şi parcă tot nu m'aş sătura.

— Te crede moşul, nepoate, dar când ai şti tu cu ce greutate se capătă! Pentrucă numai în grădina ursului, dacă-ai fi auzit

[1]) După voia lor; de le-ar fi stat în putere.
[2]) Car mare.

de dânsa, se află sălăţi de aceste, şi mai rar om ca să poată lua dintr'însele şi să scape cu vieaţă. Intre toţi oamenii din împărăţia mea numai un pădurariu se bizueşte la treaba asta. Şi acela, el ştie ce face, ce drege, de-mi aduce din când în când, aşa câte puţine, de poftă.

Spânul voind să piardă acum pe Harap Alb cu orice preţ, zise împăratului:

— Doamne, moşule, de nu mi-a aduce sluga mea sălăţi de aceste şi din piatră seacă, mare lucru să fie.

— Ce vorbeşti, nepoate, zise împăratul; unul ca dânsul, şi încă necunoscător de locurile aceste, cum crezi că ar putea face această slujbă? Doar de ţi-i greu de vieaţa lui.

— Ia las', moşule, nu-i duce grija! pun rămăşag că are să-mi aducă sălăţi întocmai ca aceste şi încă multe, că ştiu eu ce poate el.

Ş'odată chiamă spânul pe Harap Alb şi-i zice răstit:

— Acum de grabă să te duci cum îi şti tu şi să-mi aduci sălăţi de aceste din grădina ursului. Hai ieşi răpede şi porneşte, că nu-i vreme de pierdut. Dar nu cumva să faci de altfel, că nici în borta şoarecelui nu eşti scăpat de mine.

Harap Alb iese mâhnit, se duce în grajd şi începe a-şi netezi calul pe coamă, zicând:

— Ei, căluţul meu, când ai şti tu în ce năcaz am intrat! Sfânt să fie rostul [1]) tătâne-meu, că bine m'a învăţat! Aşă-i că dacă n'am ţinut samă de vorbele lui, am ajuns slugă la dârloagă [2]) şi acum, vrând nevrând, trebue să ascult, că mi-i capul în primejdie.

— Stăpâne, zise atunci calul, de acum înainte ori cu capul de piatră, ori cu piatra de cap, tot atâta-i; fii odată bărbat şi nu-ţi face voie rea. Incalecă pe mine şi hai! Ştiu eu unde te-oiu duce şi mare-i Dumnezeu, ne-a scăpa el şi din aceasta!

Harap Alb, mai prinzând oleacă de inimă, încălecă şi se lăsă în voia calului, unde a vrea el să-l ducă.

Atunci calul porneşte la pas, până ce iese mai încolo, ca să nu-i vadă nimene. Apoi îşi arată puterile sale, zicând:

— Stăpâne, ţine-te bine pe mine că:

Am să sbor lin ca vântul
Să cutreerăm pământul.

Mare-i Dumnezeu şi meşter îi dracul.

[1]) Rostirea, ceea ce a spus.
[2]) Mârţoagă. Aci cu înţelesul de om de rând.

Helbet! Vom putea veni de hac și spânului celuia; nu-i e vremea trecută.

Și odată sboară calul lui Harap Alb până la nouri, apoi o ia de-a-curmezișul pământului:

Pe deasupra codrilor,
Peste vârful munților,
Peste apa mărilor.

Și după aceea se lasă încet-încet, într'un ostrov [1]) mândru din mijlocul unei mări, lângă o căsuță singuratică, pe care era crescut niște mușchiu pletos, de o podină [2]) de gros, moale ca mătasa și verde ca buratecul.

Atunci Harap Alb descalecă și, spre mai mare mirarea lui, numai iaca-l întâmpină în pragul ușii cerșitoarea căreia îi dăduse el un ban de pomană, înainte de pornirea lui de acasă.

— Ei, Harap Alb, așa-i că ai venit la vorbele mele, că deal cu deal se ajunge, dar încă om cu om? Află acum că eu sunt sfânta Duminică și știu ce nevoie te-a adus pe la mine. Stăpânul vrea să-ți răpue capul cu orice chip și de aceea te-a trimes să-i

---

[1]) Insulă.
[2]) Claie de fân.

aduci sălăţi din grădina ursului; dar i-or da ele odată pe nas... Rămâi aici în astă-noapte, ca să văd ce-i de făcut.

Harap Alb rămâne bucuros, mulţămind sfintei Duminici pentru buna găzduire şi îngrijirea ce are de el.

— Fii încredinţat că nu eu, ci puterea milosteniei şi inima ta cea bună te ajută, Harap Alb, zice sfânta Duminică, ieşind şi lăsându-l în pace să se liniştească.

Şi cum iese sfânta Duminică afară, odată şi porneşte desculţă prin rouă, de culege o poală de somnoroasă, pe care o fierbe la un loc cu o vadră de lapte dulce şi cu una de miere şi apoi ia mursa [1]) aceea şi iute se duce şi o toarnă în fântâna din grădina ursului, care fântână era plină de apă până în gură. Şi mai stând sfânta Duminică oleacă în preajma fântânii, numai iaca ce vede că vine ursul, cu o falcă în ceriu şi cu una în pământ, mornăind înfricoşat. Şi cum ajunge la fântână, începe a bea lacom apă şi a-şi linge buzele de dulceaţa şi bunătatea ei. Şi mai stă din băut şi iar începe a mornăi; şi iar mai bea câte un răstimp şi iar mornăieşte, până ce dela o vreme încep a-l slăbi puterile şi cuprins de ameţală, pe loc cade

[1]) Zeama dulce.

jos şi adoarme mort, de puteai să tai lemne pe dânsul.

Atunci sfânta Duminică, văzându-l aşa, într'o clipă se duce şi deşteptând pe Harap Alb, chiar în miezul nopţii, îi zice:

— Imbracă-te iute în pielea cea de urs, care o ai dela tată-tău, apucă pe ici tot înainte, şi cum îi ajunge în răscrucile drumului, ai să şi dai de grădina ursului. Atunci sai răpede înlăuntru, de-ţi ia sălăţi într'ales şi câte-i vrea de multe, căci pe urs l-am pus eu la cale. Dar la toată întâmplarea, de-i vedea şi-i vedea că s'a trezit şi năvăleşte la tine, svârle-i pielea de urs şi apoi fugi încoace spre mine, cât îi putea.

Harap Alb face cum îi zice sfânta Duminică. Şi cum ajunge în grădină, odată începe a smulge la sălăţi într'ales şi leagă o sarcină mare, mare, cât pe ce să n'o poată râdica în spinare. Şi când să iasă cu dânsa din grădină, iaca ursul se trezeşte şi după dânsul, Gavrile! Harap Alb, dacă vede reaua, i-aruncă pielea cea de urs şi apoi fuge cât ce poate cu sarcina în spate, tot înainte la sfânta Duminică, scăpând cu obraz curat.

După aceasta, Harap Alb, muiţămind sfintei Duminici pentru binele ce i-a făcut, îi sărută mâna, apoi îşi ia sălăţile şi încăle-

când porneşte spre împărăţie, Dumnezeu să ne ţie, ca cuvântul din poveste, înainte mult mai este.

Şi mergând tot cum s'a dus, dela o vreme ajunge la împărăţie şi dă sălăţile in mâna spânului.

Impăratul şi fetele sale văzând aceasta, le-a fost de-a mirarea. Atunci spânul zice îngâmfat:

— Ei, moşule, ce mai zici?

— Ce să zic, nepoate? Ia când aş avea eu o slugă ca aceasta, nu i-aş trece pe dinainte.

— D'apoi de ce mi l-a dat tata de-acasă? numai de vrednicia lui zise spânul, căci altfel nu-l mai luam după mine, ca să-mi încurce zilele.

La vreo câteva zile după aceasta, împăratul arată spânului nişte pietre scumpe, zicând:

— Nepoate, mai văzut-ai pietre nestimate aşa de mari şi de frumoase ca acestea, de când eşti?

— Am văzut eu, moşule, felurite pietre scumpe, dar ca aceste, drept să-ţi spun, n'am văzut. Oare pe unde se pot găsi aşa pietre?

— Ia pe unde să se găsească, nepoate! Ia în pădurea Cerbului. Şi cerbul acela este

bătut tot cu pietre scumpe, mult mai mari şi mai frumoase decât aceste. Mai întâi ci-că are una în frunte, de străluceşte ca un soare. Dar nu se poate apropia nimeni de cerb; căci este solomonit [1]) şi niciun fel de armă nu-l prinde; însă el, pe care l-a zări, nu mai scapă cu vieaţă. De aceea fuge lumea de dânsul de-şi scoate ochii; şi nu numai atâta, dar chiar când se uită la cineva, fie om sau orice dihanie a fi, pe loc rămâne moartă. Şi ci-că o mulţime de oameni şi de sălbătăciuni zac fără suflare în pădurea lui, numai din astă pricină. Se vede că este solomonit, întors dela ţâţă sau dracul mai ştie ce are de-i aşa de primejdios. Dar cu toate aceste trebue să ştii, nepoate, că unii oameni îs mai a dracului decât dracul; nu se astâmpără nici în ruptul capului; măcar că au păţit multe, tot cearcă prin pădurea lui, să vadă nu l-or putea găbui [2]) cumva? Şi care din ei are îndrăsneala mare şi noroc şi mai mare, umblând pe acolo, găseşte din întâmplare câte o piatră de aceste, picată de pe cerb, când se scutură el la şepte ani odată, şi apoi acelui om nu-i trebue altă negustorie mai bună. Aduce piatra la mine

[1]) Vrăjit, fermecat.
[2]) Prinde.

şi o plătesc cât nu face; ba încă sunt bucuros că o pot căpăta. Şi află, nepoate, că asemine pietre fac podoaba împărăţiei, şi de aceea s'a dus vestea despre ele în toată lumea. Mulţi împăraţi şi crai înadins vin să le vadă şi li-i de-a mirarea de unde le am.

— Doamne, moşule, zise atunci spânul, să nu te superi, dar nu ştiu ce fel de oameni fricoşi aveţi pe aici. Eu pun rămăşag pe ce vrei, că sluga mea are să-mi aducă pielea cerbului aceluia, cu cap cu tot, aşa împodobit cum este.

Şi-odată chiamă spânul pe Harap Alb şi-i zice:

— Du-te în pădurea cerbului, cum îi şti tu, şi măcar fă pe dracul în patru sau orice-i face, dar numaidecât să-mi aduci pielea cerbului cu cap cu tot, aşa bătute cu pietre scumpe, cum se găsesc. Şi doar te-a împinge păcatul să clinteşti vreo piatră din locul său, iară mai ales acea mare din fruntea cerbului, c'apoi atâta ţi-i leacul. Hai, porneşte iute, că nu-i vreme de pierdut.

Harap Alb vede el bine unde merge treaba, că doar nu era din butuci; dar neavând încotro, iese mâhnit, se duce iar în grajd la cal şi netezindu-l pe coamă, îi zice:

— Dragul meu căluţ, la grea belea m'a vârît iar spânul. De-oiu mai scăpa şi din

asta cu vieaţă, apoi tot mai am zile de trăit. Dar nu ştiu, zău, la cât mi-a sta norocul.

— Nu-i nimica, stăpâne, zise calul. Capul de-ar fi sănătos, că belelele curg gârlă. Poate ai primit poroncă să jupeşti piatra morii şi să aduci pielea la împărăţie?

— Ba nu, căluţul meu; alta şi mai înfricoşată, zise Harap Alb.

— Vorbă să fie, stăpâne, că tocmala-i gata, zise calul. Nu te teme, ştiu eu, năzdrăvănii de ale spânului; şi să fi vrut, dedemult i-aş fi făcut pe obraz, dar lasă-l să-şi mai joace calul. Ce gândeşti? Şi unii ca aceştia sânt trebuitori pe lume câteodată, pentrucă fac pe oameni să prindă la minte... Zi şi d-ta că ai avut să tragi un păcat strămoşesc. Vorba ceea: „părinţii mănâncă aguridă şi fiilor li se strepezesc dinţii". Hai, nu mai sta la gânduri; încalecă pe mine şi pune-ţi nădejdea în Dumnezeu, că mare-i puterea lui; nu ne-a lăsa el să suferim îndelung. Cum vrei? Ce-i e scris omului, în frunte-i e pus! Dar mare-i Cel-de-sus! S'or sfârşi ele şi aceste dela o vreme.

Harap Alb atunci încalecă şi calul porneşte la pas, până ce iese mai încolo departe, ca să nu-i iee lumea la ochi. Şi apoi încordându-se şi scuturându-se odată voinicește, iară-şi arată puterile sale, zicând:

— Ţine-te zdravăn, stăpâne, că iar am să sbor:

In înaltul ceriului,
Văzduhul pământului:
Pe de-asupra codrilor,
Peste vârful munţilor,
Prin ceaţa măgurilor,
Spre noianul mărilor,
La crăiasa zânelor.
Minunea minunilor
Din ostrovul florilor.

Şi zicând aceste, odată şi sboară cu Harap Alb.

In înaltul ceriului,
Văzduhul pământului;

şi o ie de-a-curmeziş:

Dela nouri, către soare,
Printre lună şi luceferi,
Stele mândre lucitoare,

şi apoi se lasă lin ca vântul:

In ostrovul florilor,
La crăiasa zânelor,
Minunea minunilor.

Şi când vântul au aburit, iaca şi ei la sfânta Duminică iar au sosit. Sfânta Duminică era acasă şi, cum a văzut pe Harap

Alb poposind la uşa ei, pe loc l-a întâmpinat cu blândeţe:

— Ei, Harap Alb, aşă-i că iar te-a ajuns nevoia de mine?

— Aşa este, măicuţă, răspunse Harap Alb, cufundat în gânduri şi galbăn la faţă, de parcă-i luase pânza de pe obraz [1]). Spânul vrea să-mi răpuie capul cu orice preţ. Şi de-aş muri mai de grabă, să scap odată de sbucium; decât aşa vieaţă, mai bine moarte de o mie de ori.

— Vai de mine şi de mine, Harap Alb, zise sfânta Duminică, parcă nu te-aş fi crezut aşa slab de înger, dar după cât văd, eşti mai fricos decât o femeie. Hai, nu mai sta ca o găină plouată. Rămâi la mine în astă noapte şi ţi-oiu da eu vrun ajutor. Mare-i Dumnezeu! N'a mai fi el după gândul spânului. Insă mai rabdă şi tu, fătul meu, că mult ai avut de răbdat şi puţin mai ai. Pânacum ţi-a fost mai greu, dar deacum înainte tot aşa are să-ţi fie, până ce-i ieşi din slujba spânului, dela care ai să tragi încă multe năcazuri, dar ai să scapi din toate cu capul teafăr, pentrucă norocul te ajută.

— Poate aşa să fie, măicuţă, zise Harap

---

[1]) De parcă era mort.

Alb, dar prea multe s'au îngrămădit deodată pe capul meu.

— Câte a dat Dumnezeu, Harap Alb, zise sfânta Duminică; aşa a trebuit să se întâmple şi n'ai cui bănui, pentrucă nu-i după cum gândeşte omul, ci-i după cum vrea Domnul. Când vei ajunge şi tu odată mare şi tare, îi căuta să judeci lucrurile de-a fir-a-păr şi vei crede celor asupriţi şi năcăjiţi; pentrucă ştii acum cum e năcazul. Dar până atunci mai rabdă, Harap Alb, căci cu răbdarea îi frigi pielea...

Harap Alb, nemai având ce zice, mulţămeşte lui Dumnezeu şi de bine şi de rău, şi sfintei Duminici pentru buna găzduire şi ajutorul făgăduit.

— Ia, acum mai vii de-acasă, fătul meu. Zică cine-a zice şi cum a vre să zică, dar când este să dai peste păcat, dacă-i înainte te sileşti să-l ajungi, iar dacă-i în urmă stai şi-l aşteptă. Mă rog, ce mai la deal la vale? aşa e lumea asta, şi de-ai face, ce-ai face, rămâne cum este ea; nu poţi s'o întorci cu umărul, măcar să te pui în ruptul capului. Dar ia să lăsăm toate la o parte, şi până la una-alta, hai să vedem ce-i de făcut cu cerbul, că spânul te-a fi aşteptând cu nerăbdare. Şi dă! stăpân nu-i? Trebue să-l asculţi.

Vorba ceea: „leagă calul unde zice stăpânul".

Şi odată scoate sfânta Duminică obrăzarul [1]) şi sabia lui Statu-Palmă-Barbă-Cot, de unde le avea, şi dându-le lui Harap Alb, zice:

— Ţine aceste, că au să-ţi fie de mare trebuinţă, unde mergem. Şi chiar haidem, cu ajutorul Domnului, să isprăvim odată şi trebuşoara asta.

Şi pe la cântatul cocoşilor, se ie sfânta Duminică împreună cu Harap Alb şi se duc în pădurea Cerbului. Şi cum ajung în pădure, sapă o groapă adâncă de un stat de om, lângă un izvor, unde în fiecare zi, pe la amiază, venea cerbul să bea apă, apoi se culca acolo pe loc şi dormea cât un beiu [2]), până ce asfinţea soarele. Şi după aceea, sculându-se, o lua în porneală şi nu mai da pe la izvor, iar până a doua zi pe la amiază.

— Ei, ei! acum groapa este gata, zise sfânta Duminică. Tu, Harap Alb, rămâi aici într'însa toată ziua şi iaca ce ai de făcut: pune-ţi obrăzarul cum se pune iară sabia să n'o slăbeşti din mână; şi de-amiază, când a veni cerbul aici la izvor să bee apă,

[1]) Masca.
[2]) Guvernator (turc).

şi s'a culca ş'a adormi cu ochii deschişi, cum i-i feliuşagul [1]), tu, îndată ce li-i auzi horăind, să ieşi încetişor şi să potriveşti aşa, ca să-i sbori capul dintr'o singură lovitură de sabie, şi apoi răpede să te arunci în groapă şi să şezi acolo într'însa până după asfinţitul soarelui. Capul cerbului are să te strige până atunci mereu pe nume, ca să te vadă, dar nu cumva să te îndupleci de rugămintea lui şi să te iţeşti [2]) la dânsul, că are un ochiu otrăvit şi când l-a pironi spre tine, nu mai trăieşti. Insă cum a asfinţi soarele, să ştii că a murit cerbul. Şi atunci să ieşi fără frică, să-i jupuieşti pielea, iară capul să-l iei aşa întreg, cum se găseşte, şi apoi să vii pe la mine.

Şi aşa sfânta Duminică se ie şi se întoarnă singură acasă, iar Harap Alb rămâne de pândă în groapă. Şi când pe la amiazi, numai iaca ce aude Harap Alb un muget înnăduşit: cerbul venea boncăluind şi ajungând la izvor, odată şi începe a bea hâlpav [3]) la apă rece; apoi mai boncălueşte [4]) şi iar mai be, câte un răstimp şi iar mai boncălueşte şi iar mai be, până ce nu

[1]) Felul, obiceiul.
[2]) Să te arăţi pe furiş.
[3]) Lacom.
[4]) Mugeşte, rage.

mai poate. După aceea începe a-şi arunca ţărnă după cap, ca buhaiul [1]), şi apoi scurmând de trei ori cu piciorul în pământ se tologeşte jos pe pajişte, acolo pe loc; mai rumegă şi pe urmă se aşterne pe somn şi unde nu începe a mâna porcii la jir [2]).

Harap Alb, cum îl aude horăind, iese afară încetişor şi când îl croieşte odată cu sabia pe la mijlocul gâtului, îi şi sboară capul cât colo dela trup, şi apoi Harap Alb se aruncă fără sine în groapă, după cum îl povăţuise sfânta Duminică. Atunci sângele cerbului odată a şi început a curge gâlgâind şi a se răspândi în toate părţile, îndreptându-se şi naboind [3]) în groapă peste Harap Alb, de cât pe ce era să-l înnece. Iară capul cerbului, svârcolindu-se dureros, striga cu jale, zicând:

— Harap Alb, Harap Alb! De nume ţi-am auzit, dar de văzut nu te-am văzut. Ieşi numai oleacă, să te văd încaltea, vrednic eşti de comoara ce ţi-o las, şi apoi să moriu cu plăcere, dragul meu.

Dar Harap Alb tăcea molcum şi de abia îşi putea desclesta picioarele din sângele

---

[1]) A sforăi.
[2]) Taurul.
[3]) Năvălind.

închegat, care era mai-mai să umple groapa.

In sfârşit, mai strigă el, capul cerbului, cât mai strigă, însă Harap Alb nici nu răspunse, nici nu se arătă şi dela o vreme se face tăcere. Şi aşa, după asfinţitul soarelui, Harap Alb iese din groapă, jupeşte pielea cerbului cu băgare de seamă, să nu sminteascâ vreo piatră din locul ei, apoi ie capul întreg aşa cum se găsea şi se duce la sfânta Duminică.

— Ei, Harap Alb, zise sfânta Duminică, aşa-i că am scos-o la capăt şi asta?

— Aşa; cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu aî Sfinţiei-voastre, răspunse Harap Alb, am izbutit, máicuţă, să facem şi acum pe cheful spânului, rămânere-aş păgubaş de dânsul să rămân şi să-l văd când mi-oiu vedea ceafa; atunci şi nici atunci, că tare mi-i negru înaintea ochilor.

— Lasă-l, Harap Alb, în plata lui Dumnezeu, că ş'a da el spânul peste om vrodată; pentrucă nu-i nicio faptă fără plată, zise sfânta Duminică. Mergi de i le du şi acestea, că i-or rămânea ele de cap odată.

Atunci Harap Alb, mulţămind sfintei Duminici, îi sărută mâna, apoi încalecă pe cal şi porneşte tot cum a venit, mergând spre împărăţie, Dumnezeu să ne ţie, ca cuvântul

din poveste, înainte mult mai este... Şi pe unde trecea, lumea din toate părţile îl înghesuia, pentrucă piatra cea mare din capul cerbului strălucea, de se părea că Harap Alb soarele cu el îl ducea.

Mulţi crai şi împăraţi ieşeau înaintea lui Harap Alb, şi care dincotro îl ruga, unul să-i dee bănărit, cât a cere el; altul să-i dee fata şi împărăţia întreagă pentru asemenea odoare; dar Harap Alb ca de foc se ferea, şi urmându-şi calea înainte, la stăpânul său le ducea.

Şi într'una din seri, cum şedea spânul împreună cu moşu-său şi cu verele sale, sus, într'un foişor, numai iaca ce zăresc în depărtare un sul de raze scânteietoare, care venea în spre dânşii; şi de ce se apropia, de ce lumina mai tare, de le fura vederile. Şi deodată toată suflarea s'a pus în mişcare; lumea de pe lume fiind în mare nedumerire, alerga să vadă ce minune poate să fie? — Şi când colo cine era? — Harap Alb, care venea în pasul calului, aducând cu sine pielea şi capul cerbului, pe care le-a şi dat în mâna spânului.

La vederea acestei minunăţii, toţi au rămas încremeniţi şi uitându-se unii la alţii nu ştiau ce să zică. Pentrucă în adevăr era şi lucra de mirare!

Dar spânul, cu viclenia sa obişnuită, nu-şi pierde cumpătul şi luând vorbă, zice împăratului:

— Ei, moşule, ce mai zici? Adeveritu-s'au vorbele mele?

— Ce să mai zic, nepoate, răspunse împăratul uimit. Ia să am eu o slugă aşa de vrednică şi credincioasă ca Harap Alb, aş pune-o la masă cu mine, că mult preţuieşte omul acesta.

— Ba să-şi puie pofta 'n cuiu, răspunse spânul cu glas răutăcios. Asta n'aş face-o eu, de-ar mai fi el pe cât este; doar nu-i frate cu mama, să-l pun în capul cinstei. Eu ştiu, moşule, că sluga-i slugă şi stăpânu-i stăpân; s'a mântuit vorba. Na, na, na! d'apoi pentru vrednicia lui mi l-a dat tata, căci altfel de ce l-aş fi mai luat cu mine? Hei, hei! nu ştiţi dumnevoastră ce poam'a dracului e Harap Alb aista. Până l-am dat la brazdă, mi-am stupit sufletul cu dânsul. Numai eu îi vin de hac. Vorba ceea: frica păzeşte bostănăria. Alt stăpân în locul meu nu mai face brânză cu Harap Alb, cât îi lumea şi pământul. Ce te potriveşti, moşule? Cum văd eu, d-ta prea intri în voia supuşilor. De aceea nu-ţi dau cerbii pietre scumpe şi urşii sălăţi. Mie unuia ştiu că nu-mi suflă nimene în borş; când văd că mâţa

face mărăzuri[1]) ţ'o strâng de coadă, de mănâncă şi mere pădureţe, căci n'are încotro... Dacă ţi-a ajuta Dumnezeu să mă rânduieşti mai de grabă în locul dumitale, îi vedè moşule dragă, ce prefacere are să iè împărăţia; n'or mai şedea lucrurile tot aşa moarte, cum sânt. Pentrucă ştii vorba ceea: omul sfinţeşte locul... Fost-ai şi d-ta la tinereţe, nu zic, dar acum îţi cred; dă, bătrâneţe nu-s? Cum n'or sta trebile baltă!

In sfârşit spânului îi mergea gura ca pupăza, de-a ameţit pe împăratul, încât a uitat şi de Harap Alb şi de cerb şi de tot.

Fetele împăratului însă priveau la verişor, cum priveşte cânele pe mâţă şi le era drag ca sarea 'n ochi, pentrucă le spunea inima, ce fel de om fără de lege este spânul. Dar cum erau să iasă ele cu vorba înaintea tatălui lor? Spânul n'avea de cine... Vorba ceea: găsise un sat fără câni şi se plimba fără băţ, că altă ce pot să zic?

La vro câteva zile după asta, împăratul făcu un ospăţ foarte mare în cinstea nepotu-său, la care ospăţ au fost poftiţi cei mai strălucіţi oaspeţi: împăraţi, crai, voievozi, căpitanii oştirilor, mai marii oraşelor şi alte feţe cinstite.

---

[1]) Mofturi.

In ziua de ospăţ, fetele împăratului s'au pus cu rugăminte pe lângă spân, să dee voie lui Harap Alb, ca să slujească şi el la masă. Spânul, neputându-le strica hatârul, chiamă pe Harap Alb de faţă cu dânsele şi-i învoi aceasta, însă cu tocmală ca în tot timpul ospăţului să stee numai la spatele stăpânusău, şi nici măcar să-şi râdice ochii la ceilalţi meseni „că de l-oiu vedea obrăznicindu-se cumva, acolo pe loc îi şi tai capul".

— Auzit-ai ce am spus, slugă netrebnică? zise spânul arătând lui Harap Alb tăiuşul paloşului, pe care jurase credinţă şi supunere spânului la ieşirea din fântână.

— Da, stăpâne, răspunse Harap Alb cu umilinţă; sânt gata la poronca Luminării Voastre.

Fetele împăratului au mulţămit spânului şi pentru atâta.

Amu, tocmai pe când era temeiul mesei şi oaspeţii, tot gustând vinul de bun, începuse a se chiurchiului [1]) câte oleacă, numai iaca o pasere măiastră se vede bătând la fereastră şi zicând cu glas muieratic:

— Mâncaţi, beţi şi vă veseliţi, dar de fata Impăratului Roş nici nu vă gândiţi!

Atunci deodată tuturor mesenilor pe loc

[1]) Imbăta, chercheli.

li s'a stricat cheful şi au început a vorbi, care ce ştia şi cum îi ducea capul: unii spuneau că Impăratul Roş, având inimă haină nu se mai satură de a vărsa sânge omenesc; alţii spuneau că fata lui este o farmazoană [1]) cumplită şi că din pricina ei se fac atâtea jertfe; alţii întăreau spusele celorlalţi, zicând că chiar ea ar fi venit în chip de pasere de a bătut acum la fereastră, ca să nu lese şi aici lumea în pace. Alţii ziceau că oricum ar fi, dar paserea aceasta nu-i lucru curat şi că trebue să fie un trimis de undeva, numai pentru a iscodi [2]) casele oamenilor. Alţii, mai fricoşi, îşi stupeau în sân, menind-o ca să se întoarcă pe capul aceluia care a trimis-o. In sfârşit unii, spuneau într'un fel, alţi în altfel şi multe se ziceau pe sama fetei împăratului Roş, dar nu se ştia care din toate acele vorbe este cea adevărată.

Spânul, după ce-i ascultă pe toţi cu luare-aminte, clătină din cap şi zise:

— Rău e când ai aface tot cu oameni care se tem de umbra lor. D-voastră, cinstiţi oaspeţi, se vede că paşteţi boboci, de nu vă pricepeţi al cui fapt e acesta.

---

[1]) Vrăjitoare.
[2]) Spiona.

Şi atunci spânul răpede îşi aţinteşte privirile asupra lui Harap Alb şi nu ştiu cum îl prinde zâmbind.

— Aşa... slugă vicleană, ce-mi eşti? Vrasă-zică tu ai ştiinţă de asta şi nu mi-ai spus? Acum degrabă să-mi aduci pe fata Impăratului Roş, de unde ştii şi cum îi şti tu. Hai, porneşte! Şi nu cumva să faci de altfel, că te-ai dus de pe faţa pământului.

Atunci Harap Alb, ieşind plin de mâhnire, se duce în grajd la cal şi netezindu-l pe coamă şi sărutându-l, zice:

— Dragul meu tovarăş, la grea nevoie m'a băgat iar spânul. Amu a scornit alta: ci-că să-i aduc pe fata împăratului Roş, de unde oiu şti. Asta-i curat vorba ceea:

Poftim pungă la masă,
Dacă ţi-ai adus de-acasă.

Se vede că mi s'a apropiet funia de par [1]). Cine ştie ce mi s'a mai întâmpla! Cu spânul tot am dus-o, cum am dus-o, câneşte, până acum. Dar cu omul roş nu ştiu zău la cât mi-a sta capul. Ş'apoi unde s'o fi găsind acel împărat Roş şi fata lui, care ci-că este o farmazoană cumplită, numai

[1]) S'a sfârşit cu zilele mele.

cel de pe comoară o fi știind [1]). Parcă dracul vrăjește, de n'apuc a scăpa de una și dau peste alta. Se vede că m'a născut mama într'un ceas rău, sau nu știu cum să mai zic, ca să nu greșesc înaintea lui Dumnezeu. Mă pricep eu tare bine, ce-ar trebui să fac, ca să se curme odată toate aceste. Dar m'am deprins a târî după mine o vieață ticăloasă. Vorba ceea: să nu dea Dumnezeu omului, cât poate el suferi.

— Stăpâne, zise atunci calul, nechezând cu înfocare; nu te mai olicăi [2]) atâta. După vreme rea, a fi el vrodată și senin. Dac'ar sta cineva să-și facă samă de toate cele, cum chitești [3]) dumneta, apoi atunci ar trebui să vezi tot oameni morți pe toate cărările... Nu fii așa de nerăbdător! De unde știi că nu s'or schimba lucrurile în bine și pentru d-ta? Omul e dator să se lupte cât a putea cu valurile vieții, căci știi că este o vorbă: nu aduce anul, ce aduce ceasul. Când sânt zile și noroc, treci prin apă și prin foc și din toate scăpi nevătămat. Vorba cântecului:

Fă-mă, mamă, cu noroc.
Și macar m'aruncă'n foc.

[1]) Dracul.
[2]) Văita.
[3]) Cugeți, gândești.

Las' pe mine, stăpâne, că ştiu eu pe unde te-oiu duce la împăratul Roş: pentrucă m'au mai purtat odată păcatele pe acolo, cu tată-tău, în tinereţele lui. Hai, încalecă pe mine şi ţine-te bine, că acum am să-mi arăt puterile chiar de aici de pe loc, în ciuda spânului, ca să-i punem venin la inimă.

Harap Alb atunci încalecă şi calul, nechezând odată puternic, sboară cu dânsul:

In înaltul ceriului,
Văzduhul pământului.

şi o iè de-a-curmeziş:

Dela nouri către soare,
Printre lună şi luceferi,
Stele mândre lucitoare.

Şi apoi dela o vreme începe a se lăsa lin ca vântul şi luând de-a-lungul pământului, merg spre împărăţie, Dumnezeu să ne ţie, ca cuvântul din poveste, înainte mult mai este.

Dar ia să vedem ce se mai petrece la masă, după ducerea lui Harap Alb?

— Hei, hei! zise spânul în sine, tremurând de ciudă: nu te-am ştiut eu că-mi eşti de aceştia, că de mult îţi făceam felul!... Dar trăind şi nemurind, te-oiu sluji eu, măi badeo!... Paloşul ista are să-ţi ştie de ştire...

Ei, vedeți, moșule și cinstiți meseni, cum hrănești pe dracul, fără ca să știi cu cine ai de-a-face? Dacă nu-s și eu un puișor de om în felul meu, dar tot m'a tras pe șfoară! Bine-a zis, cine-a zis, că unde-i cetatea mai tare, acolo bate dracul războiu mai puternic.

In sfârșit împăratul, fetele sale și toți oaspeții rămaseră încremeniți. Spânul, bodrogănind din gură, nu știa cum să-și ascundă ura, iară Harap Alb, îngrijit de ce i s'ar mai putea întâmpla în urmă, mergea tot înainte prin locuri pustii și cu greu de străbătut.

Și când să treacă un pod peste o apă mare, iaca o nuntă de furnici trecea și ea tocmai atunci podul. Ce să facă Harap Alb? Stă el oleacă și se sfătuiește cu gândul: „să trec peste dânsele, omor o mulțime, să dau prin apă, mă tem că m'oiu înneca cu cal cu tot. Dar tot mai bine să dau prin apă, cum a da Dumnezeu, decât să curm vieața atâtor gâzulițe nevinovate". Și zicând Doamne-ajută, se aruncă cu calul în apă, o trece înnot dincolo la cela mal fără primejdie și apoi își ie drumul înainte. Și cum mergea el, numai iaca i se înfățoșează o furnică sburătoare, zicând:

— Harap Alb, fiindcă ești așa de bun de ți-a fost milă de vieața noastră, când tre-

ceam pe pod şi nu ne-ai stricat veselia, vreau să-ţi fac şi eu un bine: n'aţi aripa asta şi, când îi avea vrodată nevoie de mine, să dai foc aripei şi atunci eu, împreună cu tot neamul meu, avem să-ţi venim întru ajutor.

Harap Alb, strângând aripa cu îngrijire, mulţămeşte furnicii pentru ajutorul făgăduit şi apoi porneşte tot înainte.

Şi mai merge el cât merge, şi numai iaca ce aude o bâzâitură înnăduşită [1]). Se uită el în dreapta, nu vede nimica; se uită în stânga, nici atâta; şi când se uită în sus, ce să vadă? Un roiu de albine se învârteau în sbor pe deasupra capului său şi umblau bezmetice de colo până colo, neavând loc unde să se aşeze. Harap Alb, văzându-le aşa, i se face milă de dânsele, şi luându-şi pălăria din cap o pune pe iarbă la pământ, cu gura 'n sus, şi apoi el se dă într'o parte. Atunci bucuria albinelor; se lasă jos cu toatele şi se adună ciotcă [2]) în pălărie. Harap Alb, aflându-se cu părere de bine despre asta, aleargă în dreapta şi în stânga şi nu se lasă până ce nu găseşte un buştihan [3])

---

[1]) Innăbuşită.
[2]) Grămadă.
[3]) Buştean.

putregăios, îl scobeşte cu ce poate şi-i face urdiliş [1]), după aceea aşază nişte ţepuşi într'însul, îl freacă pe dinlăuntrul cu cătuşnică [2]); cu sulcină [3]); cu mătăciune [4]); cu poala sântă-Măriei şi alte buruiene mirositoare şi prielnice albinelor, şi apoi, luându-l pe umăr, se duce la roiu, răstoarnă albinele frumuşel din pălărie în buştihan, îl întoarce binişor cu gura în jos, îi pune deasupra nişte căptălani [5]), ca să nu răzbată soarele şi ploaia înlăuntru şi apoi, lăsându-l acolo pe câmp între flori, îşi caută de drum.

Şi cum mergea el, mulţămit în sine pentru această facere de bine, numai iaca i se înfăţoşază înainte crăiasa albinelor, zicându-i:

— Harap Alb, pentrucă eşti aşa de bun şi te-ai ostenit de ne-ai făcut adăpost, vreu să-ţi fac şi eu bine în viaţa mea: n'aţi aripa asta şi, când îi avea vreodată nevoie de mine, aprinde-o şi eu îndată am să-ţi vin întru ajutor.

---

[1]) Locul de intrare a albinelor în ştiubeiu.
[2]) O plantă cu care se curăţă ştiubeiele înainte de a se aşeza albinele în ele.
[3]) Plantă.
[4]) Plantă mirositoare, plăcută albinelor.
[5]) O plantă medicală cu frunze mari, ce creşte pe marginea râurilor.

Harap Alb, luând aripa cu bucurie, o strânge cu îngrijire; apoi, mulţămind crăiesei, pentru ajutorul făgăduit, porneşte, urmându-şi calea tot înainte.

Mai merge el cât merge şi, când la poalele unui codru, numai iaca ce vede o dihanie de om, care se pârpălea pe lângă un foc de douăzeci şi patru de stânjeni de lemne şi tot atunci striga cât îi lua gura, că moare de frig. Ş'apoi afară de aceasta, omul acela era ceva de spăriet: avea nişte urechi clăpăuge [1]) şi nişte buzoaie groase şi debălăzate [2]). Şi când sufla cu dânsele, cea de deasupra se răsfrângea în sus peste scăfârlia [3]) capului, iar cea dedesubt atârna în jos, de-i acoperea pântecele. Şi ori pe ce se oprea suflarea lui, se punea promoroaca mai groasă de-o palmă. Nu era chip să te apropii de dânsul, că aşa tremura de tare, de parcă-l sghihuia [4]) dracul. Şi dacă ar fi tremurat numai el, ce ţi-ar fi fost? Dar toată suflarea şi făptura de prinprejur îi ţineau hangul [5]): vântul gemea ca un nebun, copacii din pădure se văicăreau, pietrele ţi-

[1]) Mari şi blegi.
[2]) Groase şi răsfrânte.
[3]) Teasta.
[4]) Il sgâlţâia.
[5]) Tovărăşie.

pau, vreascurile ţiuiau şi chiar lemnele de pe foc pocneau de ger. Iară veveriţele, găvozdite [1]) una peste alta în scorburi de copaci, suflau în unghii şi plângeau în pumni, blăstămându-şi ceasul în care s'au născut. Mă rog, foc de ger era; ce să vă spun mai mult? Harap Alb, numai o ţâră [2]) cât a stat de s'a uitat, a făcut ţurţuri la gură şi, neputându-şi stăpâni râsul, zise cu mirare:

— Multe mai vede omul acesta cât trăieşte! Măi tartorule, nu mânca haram [3]) şi spune drept, tu eşti Gerilă? Aşa-i că taci? Tu trebue să fii: pentrucă şi focul înghiaţă lângă tine, de arzuliu ce eşti.

— Râzi tu, râzi, Harap Alb, zise atunci Gerilă tremurând, dar unde mergi, fără de mine n'ai să poţi face nimica.

— Hai şi tu cu mine, dacă vrei, zise Harap Alb; de abia te-i mai încălzi mergând la drum, căci nu e bine, când stai locului.

Gerilă atunci se ie cu Harap Alb şi pornesc împreună. Şi mergând ei o bucată înainte, Harap Alb vede altă drăcărie şi mai mare: o namilă de om mânca brazdele de pe urma a 24 de pluguri şi tot atunci striga în gura mare că crapă de foame.

---

[1]) Ingrămădite.
[2]) Un pic, oleacă, puţin.
[3]) Nu spune minciuni.

— Ei apoi, să nu bufneşti de râs? zise Harap Alb. Măi, măi, măi! că multe-ţi mai văd ochii. Pe semne c'aista-i Flămânzilă, foametea, sac fără fund, sau cine mai ştie ce pricopseală a fi, de nu-l mai poate sătura nici pământul.

— Râzi tu, râzi Harap Alb, zice atunci Flămânzilă, dar unde mergeţi voi, fără de mine n'aveţi să puteţi face nicio ispravă.

— Dacă-i aşa, hai şi tu cu noi, zise Harap Alb, că doară n'am a te duce în spinare.

Flămânzilă atunci se iè după Harap Alb şi pornesc tustrei înainte. Şi mai mergând ei o postată [1]), numai iaca Harap Alb vede altă minunăţie şi mai mare: o arătare de om băuse apa dela 24 de iazuri şi o gârlă, pe care umblau numai 500 de mori, şi tot atunci striga în gura mare că se usucă de sete.

— Măi! da al dracului onânie [2]) de om e şi acesta, zise Harap Alb. Grozav burdăhan şi nesăţios gâtlej, de nu pot să-i potolească setea nici izvoarele pământului; mare ghiol [3]) de apă trebue să fie în maţele lui!

---

[1]) O bucată de drum.
[2]) Jivină, spurcăciune.
[3]) Lac, baltă.

Se vede că acesta-i prăpădenia apelor, vestitul Setilă, fiul secetei, născut în zodia raţelor şi împodobit cu darul suptului.

— Râzi tu, râzi, Harap Alb, zise atunci Setilă, căruia începu a-i ţâşni apa pe nări şi pe urechi, ca pe nişte lăptoace [1]) de mori; dar unde vă duceţi voi, fără mine degeaba vă duceţi.

— Hai şi tu cu noi, dacă vrei, zise Harap Alb. De abia nu te-i mai linciuri [2]) atâta în cele ape; îi scăpa de blăstămul broaştelor şi-i da răgaz morilor să umble, că destul ţi-ai făcut mendrele [3]) până acum. Ce, Doamne iartă-mă! îi face broaşte în pântece de atâta apă.

Setilă atunci se ie după Harap Alb şi pornesc tuspatru înainte. Şi mai mergând ei o bucată, numai iaca ce vede Harap Alb altă minunăţie şi mai minunată: o schimonositură de om avea în frunte numai un ochiu, mare cât o sită, şi când îl deschidea, nu vedea nimica; da chior peste ce apuca. Iară când îl ţinea închis, dar fie zi, dar fie noapte, spunea că vede cu dânsul şi în măruntaele pământului.

---

[1]) Scocuri.
[2]) Scălda, bălăci.
[3]) Poftele, chefurile.

— Iaca, începu el a răcni ca un smintit: toate lucrurile mi se arată găurite ca sitişca şi străvezii ca apa cea limpede; deasupra capului meu văd o mulţime nenumărată de văzute şi nevăzute; văd iarba cum creşte din pământ; văd cum se răstogoleşte soarele după deal, luna şi stelele cufundate în mare, copacii cu vârful în jos, vitele cu picioarele în sus şi oamenii umblând cu capul între umere; văd în sfârşit ceea ce n'aş mai dori să vadă nimene, pentru a-şi osteni vederea, văd nişte guri căscate, uitându-se la mine şi nu-mi pot da seama, de ce vă miraţi aşa, miraţi-vă de... frumuseţe-vă.

Harap Alb atunci se bate cu mâna peste gură şi zice:

— Doamne fereşte de omul nebun, că tare-i de jălit, sărmanul! Pe de o parte-ţi vine a râde şi pe de alta îţi vine a-l plânge. Dar se vede că aşa l-a lăsat Dumnezeu. Poate că acesta-i vestitul Ochilă, frate cu Orbilă, văr primar cu Chiorâlă, nepot de soră lui Pândilă, din sat dela Cnitilă, peste drum de Nimerilă; ori din târg dela Să-l-caţi, megieş cu Căutaţi şi de urmă nu-i mai daţi. Mă rog, unu-i Ochilă pe faţa pământului, care vede toate şi pe toţi, altfel de cum vede lumea cealaltă, numai pe sine nu se vede cât e de frumuşel. Parcă-i un boţ-

chilimboţ-boţit [1]) în frunte cu un ochiu, numai să nu-i fie de deochiu!

— Râzi tu, râzi, Harap Alb, zice atunci Ochilă, uitându-se închiorchioşat [2]), dar unde te duci, fără mine rău are să-ţi cadă. Fata împăratului Roş nu se capătă aşa de lesne, cum crezi tu. Din gardul Oancei ţi-a da-o împăratul, dacă n'oiu fi şi eu pe acolo.

— Hai şi tu cu noi, dacă vrei, zise Harap Alb, că doar n'avem să te ducem de mână, ca pe un orb.

Ochilă atunci se iè după Harap Alb, şi pornesc tuscinci înainte. Şi mai mergând ei o bucată, numai iaca ce vede Harap Alb altă bâzdâganie [3]) şi mai şi: o pocitanie de om umbla cu arcul după vânat paseri. Ş'apoi chitiţi că numai în arc se încheia tot meşteşugul şi puterea omului aceluia? Ţi-ai găsit! Avea un meşteşug mai drăcos şi o putere mai pe sus, decât îşi poate dracul închipui: când voia, aşa se lăţea de tare, de cuprindea pământul în braţe. Şi altădată aşa se deşira şi se lungea de grozav, de ajungea cu mâna la lună, la stele, la soare şi cât voia de sus. Şi dacă se întâmpla să nu nimerească paserile cu săgeata, ele tot

---

[1]) Ceva fără nicio formă.
[2]) Strâmb şi încruntat
[3]) Năsdrăvănie, pocitanie.

nu scăpau de dânsul; ţi le prindea cu mâna din sbor, le răsucea gâtul cu ciudă şi apoi le mânca aşa crude, cu pene cu tot. Chiar atunci avea un vrav de paseri dinainte şi ospăta dintr'însele cu lăcomie, ca un vultan [1]) hămisit [2]).

Harap Alb, cuprins de mirare zise:

— Dar oare pe acesta cum mama dracului l-a fi mai chemând?

— Zi-i pe nume să ţi-l spun, răspunse atunci Ochilă, zâmbind pe sub musteţe.

— Dar te mai duce capul, ca să-l botezi? Să-i zici Păsărilă... nu greşeşti; să-i zici Lăţilă... nici atâta; să-i zici Lungilă, mi se pare că e mai potrivit cu năravul şi apucăturile lui, zise Harap Alb, înduioşat de mila bietelor paseri. Se vede că acesta-i vestitul Păsări-Lăţi-Lungilă, fiul săgetătorului şi nepotul arcaşului, brâul pământului şi scara ceriului, ciuma sburătoarelor şi spaima oamenilor, că altfel nu te pricepi cum să-i mai zici.

— Râzi tu de mine, râzi, Harap Alb, zise atunci Păsări-Lăţi-Lungilă, dar mai bine ar fi să râzi de tine, căci nu ştii ce păcat te paşte. Chiteşti că fata împăratului Roş nu-

---

[1]) Vultur.
[2]) Istovit de flămând.

mai aşa se capătă? Poate n'ai ştiinţă ce vidmă [1]) de fată e aceea: când vrea, se face pasere măiastră, îşi arată coada, şi ie-i urma dacă poţi. De n'a fi şi unul ca mine peacolo, de geaba vă mai bateţi picioarele ducându-vă.

— Hai şi tu cu noi, dacă vrei, zise atunci Harap Alb: de abia mi-i lua pe Gerilă de ţuluc [2]) şi li-i purta cu nasul pe la soare, doar s'a încălzi cătuşi decât şi n'a mai clănţăni atâta din măsele, ca un cocostârc de cei bătrâniciosi, că parcă mă strânge în spate când îl văd aşa.

Păsări-Lăţi-Lungilă se ie atunci după Harap Alb şi pornesc ei tusşese înainte. Şi pe unde treceau, pârjol [3]), făceau; Gerilă potopea pădurile prin ardere; Flămânzilă mânca lut şi pământ amestecat cu humă [4]), şi tot striga că moare de foame; Setilă sorbea apa de prin bălţi şi iazuri, de se sbăteau peştii pe uscat şi ţipa şerpele în gura broaştei, de secetă mare ce era pe acolo; Ochilă vedea toate cele, ca dracul, şi numai îngheţai ce da dintr'însul:

---

[1]) Drac.
[2]) Moţ, smoc de păr.
[3]) Prăpăd.
[4]) Pământ argilos.

Că e laie,
Că-i bălaie;
Că e ciută,
Că-i cornută.

Mă rog, nebunii de-a lui:

Câte 'n lună şi în stele,
De-ţi venea să fugi de ele,
Sau să râzi ca un nebun;
Credeţi-mă ce vă spun.

In sfârşit, Păsări-Lăţi-Lungilă ademenea sburătoarele, —. şi jumulite, nejumulite, ţi le păpa pe rudă, pe sămânţă, de nu se mai stăvea [1]) nimene cu păseri pe lângă casă, de răul lui.

Numai Harap Alb nu aducea nicio supărare. Insă, ca tovarăş, era părtaş la toate, şi la pagubă şi la câştig şi prietenos cu fiecare, pentrucă avea nevoie de dânşii în călătoria sa la împăratul Roş, care ci-că era un om pâclisit [2]) şi răutăcios la culme; nu avea milă de om, nici cât de un câne. Dar vorba ceea: la unul fără suflet, trebue unul fără de lege. Şi gândesc eu că din cinci nespălaţi, câţi merg cu Harap Alb, i-a veni el vreunul de hac; ş'a mai da împăratul Roş şi peste oameni, nu tot peste butuci, ca până

[1]) Statornicea, rămânea.
[2]) Indrăcit.

atunci. Dar iar mă întorc şi zic: mai ştii cum vine vremea?

Lumea asta e pe dos
Toate merg cu capu 'n jos;
Puţini suie, mulţi coboară,
Unul macină la moară.

Ş'apoi acel unul are atunci în mână şi pânea şi cuţitul şi taie de unde vrea şi cât îi place, tu te uiţi şi n'ai ce-i face. Vorba ceea: cine poate, oase roade; cine nu, nici carne moale. Aşa şi cu Harap Alb şi cu ai săi; poate-or izbuti să iee fata împăratului Roş, poate nu: dar acum deodată ei se tot duc înainte, şi mai la urmă cum le-a fi norocul. Ce-mi pasă mie? Eu sânt dator să spun povestea şi vă rog s'ascultaţi:

Amu Harap Alb şi cu ai săi mai merg ei cât merg şi într'o târzie vreme ajung la împărăţie, Dumnezeu să ne ţie, ca cuvântul din poveste, înainte mult mai este. Şi cum ajung, odată intră buluc [1]) în ogradă tusşese; Harap Alb înainte şi ceilalţi în urmă, care de care mai chipos şi mai îmbrăcat, de se târâiau aţele şi curgeau oghelele [2]) după dânşii, parcă era oastea lui Papuc Hogea Hogegarul.

[1]) Grămadă.
[2]) Sdrenţele.

Şi-atunci Harap Alb se înfăţoşează înaintea împăratului Roş spunându-i de unde, cum, cine şi pentru ce anume au venit. Împărătului i-a fost de-a mirarea, văzând că nişte golani au asemenea îndrăsneală, de vin cu neruşinare să-i ceară fata, fie din partea oricui ar fi. Dar nevoind a le strica inima, nu le spunea nici da, nici ba, ci le dă răspuns, ca să rămâie peste noapte acolo, şi până mâni-dimineaţă s'a mai gândi el ce trebue să facă. Şi pe de altă parte împăratul odată chiamă în taină pe un credincios al său, şi-i dă poruncă să-i culce în casa cea de aramă înfocată, ca să doarmă pentru veşnicie, după cum păţise şi alţi peţitori, poate mai ceva decât aceştia.

Atunci credinciosul împăratului se duce răpede şi dă foc casei celei de aramă pe dedesubt, cu 24 de stânjeni de lemne, de se face casa roşă cum e jăraticul. Apoi, cum înserează, vine şi poftеşte pe oaspeţi la culcare. Gerilă atunci, năzdrăvan cum era el, chiamă pe tovarăşii săi de-o-parte şi le zice încetişor:

— Măi, nu cumva să vă împingă Mititelul [1]) să intraţi înaintea mea, unde ne-a duce omul ţapului celui roş, că nu mai aiun-

[1]) Aghiuţă.

geţi să vedeţi ziua de mâne. Doar unu-i împăratul Roş, vestit prin meleagurile [1]) aceste pentru bunatatea lui cea nepomenita şi milostivirea lui cea neauzită. îl ştiu eu cât e de prutor [2]) şi de darnic la spatele altora. Numai de nu i-ar muri mulţi înainte; să trăiască trei zile cu cea de alaltăieri. D'apoi fetişoara lui... a zis dracul şi s'a făcut bucăţică ruptă tată-său în picioare, ba încă şi mai şi... Vorba ceea: capra sare masa, şi iada sare casa. Dar las' că şi-au găsit ei omul... De nu le-oiu veni eu de hac în astă noapte, nici mama dracului nu le mai vine.

— Aşa gândesc şi eu, zise Flămânzilă; ş'a pus el împăratul Roş boii în cârd cu dracul, dar are să-i scoată fără coarne.

— Ba mi se pare, c'a da el şi teleagă [3]) şi plug şi otic [4]) şi tot, numai să scape de noi, zise Ochilă.

— Ia ascultaţi, măi! zise Gerilă: vorba lungă, sărăcia omului. Mai bine haidem la culcare, că ne aşteaptă omul împăratului cu masa întinsă, făcliile aprinse şi cu braţele deschise. Hai! ascuţiţi-vă dinţii, şi porniţi după mine.

---

[1]) Ţinuturile.
[2]) Care primeşte, care face bine altuia.
[3]) Trăsurică.
[4]) Fierul plugului.

Şi-odată pornesc ei, teleap, teleap, teleap! Şi cum ajung în dreptul uşii, se opresc puţin. Atunci Gerilă suflă de trei ori cu buzişoarele sale cele iscusite şi casa rămâne nici fierbinte, nici rece, cum e mai bine de dormit într'însa. Apoi intră cu toţii înlăuntru, se tologeşte care unde apucă, şi... tac mă chiamă. Iară credinciosul împăratului, încuind uşa pedinafară, cu răpegiune, le zice cu răutate.

— Las' că v'am găsit eu ac de cojoc. De acum dormiţi, dormirea-ţi somnul cel de veci, că v'am aşternut eu bine. Vă veţi face scrum, până mâne-dimineaţă.

Apoi îi lasă acolo şi el se duce în treaba lui. Dar Harap Alb şi cu ai săi nici nu bindiseau [1]) de asta; ei cum au dat de căldură, pe loc li s'au muiat ciolanele şi au început a se întinde şi a se hârjoni [2]), în ciuda fetei împăratului Roş. Ba încă Gerilă se întindea de căldură de-i treceau genunchele de gură. Şi hojma [3]) morocănea pe ceilalţi zicând:

— Numai din pricina voastră am răcit casa, căci pentru mine era numai bună, cum era. Dar aşa păţeşti, dacă te iei cu nişte

---

[1]) Nu se sinchiseau, nu le păsa.
[2]) A glumi.
[3]) Mereu, într'una.

bicisnici. Las'că va mai păli el berechetul acesta de altădată. Ştii că are haz şi asta! Voi să vă lăfăiţi şi să huzuriţi de căldură, iară eu să crăp de frig. Buuună treabă! Să-mi dau eu liniştea mea pentru hatârul nu ştiu cui! Acuşi vă târnâesc prin casă, pe rudă, pe sămânţă; încaltea să nu s'aleagă nimica nici de somnul meu, dar nici de al vostru.

— Ia tacă-ţi gura, măi Gerilă, ziseră ceilalţi. Acuşi se face ziuă şi tu nu mai stinchieşti cu braşoave de ale tale. A dracului lighioaie mai eşti! Destul acum, că ne-ai făcut capul călindar. Cine-a mai dori să facă tovărăşie cu tine, aibă-şi partea şi poarte-ţi portul, că pe noi ştiu că ne-ai ameţit. Are cineva cap să se liniştească de răul tău? Ia auzi-l-ăi; parcă-i o moară hodorogită. Numai gura lui se aude în toate părţile. Hojma tolocăneşte [1]) pentru nimica toată, curat ca un nebun. Tu, măi, eşti bun de trăit numai în pădure cu lupii şi cu urşii, dar nu în case împărăteşti şi între nişte oameni cum se cade.

— Ia ascultaţi măi! dar, de când aţi pus voi stăpânire pe mine? zise Gerilă. Apoi nu mă faceţi din cal măgar, că vă veţi găsi

---

[1]) Vorbeşte vrute şi nevrute, trăncăneşte.

mantaua cu mine. Eu îs bun, cât îs bun, dar şi când m'o scoate cineva din răbdare apoi nu-i trebue nici ţigan de laie împotriva mea.

— Zău, nu şugueşti, măi Buzilă? Da amarnic mai eşti la vieaţă; când te mânii, faci sânge 'n baligă, zise Flămânzilă. Tare-mi eşti drag! Te-aş vârî în sân, dar nu încapi de urechi... Ia mai bine ogoieşte-te [1]) oleacă, şi mai strânge-ţi buzişoarele acasă; nu de altă, dar să nu-ţi pară rău mai pe urmă, că doar nu eşti numai tu în casa asta.

— Ei apoi vorba ceea! fă bine, să-ţi auzi rău, zise Gerilă. Dacă nu v'am lăsat să intraţi înaintea mea, aşa mi se cade: ba încă şi mai rău decât aşa. Cine-a face de altădată ca mine, ca mine să păţească.

— Ai dreptate, măi Gerilă, numai nu te cauţi zise Ochilă. Dar cu prujituri [2]) de-a tale, ia acuşi se duce noaptea şi vai de odihna noastră. Măcar tu să fi acela, ce-ai zice când ţi-ar strica cineva somnul? Ba încă ai dat peste nişte oameni ai lui Dumnezeu, dar să fi fost cu alţii, hei! mâncai păpara până acum.

— Dar nu mai tăceţi, măi? Că la acuşi

---

[1]) Linişteşte-te.
[2]) Mofturi, palavre, minciuni.

trec cu picioarele prin pereţi şi ies afară cu acoperământul în cap, zise Lăţi-Lungilă. Pare că nu faceţi a bine, de nu vă mai astâmpără dracul nici la vremea asta. Măi Buzilă, mi se pare că tu eşti toată pricina gâlcevei dintre noi.

— Ba bine că nu, zise Ochilă. Are el noroc de ce are, dar ştiu eu ce i-ar trebui.

— Ia să-i faci chica topor, spinarea dobă şi pântecele cobză, zise Setilă, căci altmintrelea nici nu e chip s'o scoţi la capăt cu buclucaşul acesta.

Gerilă, văzând că toţi îi stau împotrivă, se mânie atunci şi unde nu trânteşte o brumă pe pereţi, de trei palme de groasă, de au început a clănţăni şi ceilalţi de frig, de sărea cămeşa de pe dânşii.

— Na! încaltea, v'am făcut şi eu pe obraz. De-acum înainte spuneţi ce vă place, că nu mi-a fi ciudă, zise Gerilă, râzând cu hohot. Ei, apoi ci-că să nu te strici de râs!... De Harap Alb, nu zic, dar voi mangosiţilor şi farfasiţilor [1]) de câte ori îţi fi dormit în stroh [2]) şi pe târnomată [3]) să am eu acuma atâţia bani în pungă, nu mi-ar mai trebui altă! Oare nu cumva v'aţi face şi voi nişte

---

[1]) Netrebnicilor şi mofturoşilor.
[2]) Paie.
[3]) Toriște (ce rămâne dela mâncarea vitelor).

feciori de ghindă, fătaţi în tindă, că sânteţi obraze subţiri?

— Iar cauţi sămânţă de vorbă, mă Buzilă? ziseră ceilalţi. Al dracului să fii cu tot neamul tău, în vecii vecilor amin!

— De asta şi eu mă anin şi mă închin la cinstita faţa voastră, ca la un codru verde, cu un poloboc de vin şi cu unul de pelin, zise Gerilă. Şi hai de-acum să dormim, mai acuşi să ne trezim, într'un gând să ne unim, pe Harap Alb să-l slujim şi tot prieteni să fim; căci cu vrajbă şi urgie, raiul n'o să-l dobândim.

In sfârşit, ce or mai fi dondănit ei, şi cât or fi mai dondănit, că numai iaca se face ziuă!... Şi atunci credinciosul împăratului, crezând că s'a curăţit de oaspeţi, vine cu gândul să mature scrumul afară, după rânduială. Şi când ajunge mai aproape, ce să vadă? Casa cea de aramă, infocată aşa de straşnic de cu sară, era acum toată numai un sloiu de ghiaţă, şi nu se mai cunoşteau pe dinafară nici uşă, nici uşori, nici gratii, nici obloane la ferești, nici nimica; iar înlăuntru se auzea un tărăboi grozav; toţi bocăneau la uşă, cât ce puteau şi strigau, cât le lua gura, zicând:

— Nu ştiu ce fel de împărat e acesta, de ne lasă fără scânteie de foc, în vatră, să

degerăm aicea. Aşa sărăcie de lemne, nu s'a văzut nici la bordeiul cel mai sărăcăcios. Vai de noi şi de noi, că ne-a îngheţat limba în gură şi măduva în ciolane de frig...

Credinciosul împăratului auzind aceste, pe de o parte l-a cuprins spaima, iară pe de alta s'a îndrăcit de ciudă. Şi dă el să deschidă uşa, nu poate; dă s'o desprindă, nici atâta. Pe urmă, ce să facă? Aleargă şi vesteşte împăratului despre cele întâmplate.

Atunci vine împăratul cu o mulţime de oameni, cu cazmale ascuţite şi cu cazane pline de uncrop [1]). Şi unii tăiau ghiaţa cu cazmalele, alţii aruncau cu uncrop pe la ţâţânile uşii şi în borta cheii şi, după multă trudă, cu mare ce [2]) hălăduesc [3]) de deschid uşa şi scot pe oaspeţi afară. Şi când colo, ce să vezi? Toţi erau cu părul, cu barba şi cu musteţele pline de promoroacă, de nu-i cunoşteai, oameni sânt, draci sânt, ori alte arătări. Şi aşa tremurau de tare, de le dârdâiau dinţii în gură. Iară mai ales pe Gerilă, parcă-l sghihuiau [4]) toţi dracii; pozne făcea cu buzişoarele sale, încât s'a îngrozit şi împăratul Roş, când l-a văzut aşa de frumuşel.

---

[1]) Apă clocotită.
[2]) Cu mare ce: foarte greu.
[3]) Isbutesc.
[4]) Scuturau.

Atunci Harap Alb, ieşind dintre dânşii, se înfăţoşează cuviincios înaintea împăratului, zicând:

— Prea înălţate împărate! Luminarea sa, nepotul prea puternicului Verde împărat, m'a fi aşteptând cu nerăbdare... De-acum înainte cred că mi-ţi da fata, ca să vă lăsăm în pace şi să ne ducem în treaba noastră.

— Bine, voinice, zise împăratul uitându-se la dânşii, cam acru oarecum: a veni ea şi vremea aceea... Dar acum deodată, ia să ospătaţi ceva, ca să nu ziceţi că aţi ieşit din casa mea ca dela o casă pustie.

— Parcă v'a ieşit un sfânt din gură, luminate împărate, zise atunci Flămânzilă, că ne chiorăesc maţele de foame.

— Poate ni-ţi da şi ceva udeală, Măria Ta, zise Setilă, că ne sfârâie gâtlejul de sete.

— Ia lăsaţi măi, zise Ochilă, clipocind mereu din gene, că Luminarea Sa ştie ce ne trebue.

— Aşa cred şi eu, zise Păsărilă; doar d'a putere-a-hi am căzut la casă împărătească; şi nu vă temeţi, că are Înălţimea Sa atâta purtare de grijă, ca să nu fim chinuiţi cu frig, cu foame şi cu sete.

— Mai rămâne îndoială despre asta? zise Gerilă, tremurând cumplit. Dar n'aveţi ştiinţă că Înălţimea Sa este tata flămânzilor

și al însetaților? Și tocmai de asta mă bucur și eu, că de abia m'oiu mai încălzi oleacă, bând sângele Domnului.

— Ei, tacă-vă gura de-acum, zise Flămânzilă. Destul e o măciucă la un car de oale. Nu tot cetărați [1]) pe Măria Sa, că om e dumnealui... Pentru niște sărăcuți ca noi e greu de făcut trebi de acestea. Dar la o împărăție, ca cum te-ar pișca un purice, nu se mai bagă în samă.

— Din partea mea, mâncarea-i numai o zăbavă [2]); băuturica mai este ce este, zise Setilă; și aș ruga pe Luminarea Sa, că dacă are de gând a ne ospăta, după cum s'a hotărît, apoi să ne îndesească mai mult cu udeală, pentrucă acolo stă toată puterea și îndrăsneala. Vorba ceea: dă-i cu cinstea, să piară rușinea. Dar mi se pare, că ne-am prea întins cu vorba și Luminarea Sa nu știe cum să ne mai intre în voie.

— Acum de ne-ar da odată, ce ne-ar da, zise Flămânzilă, căci mă roade la inimă, de foame ce mi-e.

— Ia mai îngăduiți oleacă, măi! zise Ochilă, că doar nu v'au mas [3]) șoarecii în

---

[1]) Nu-i bate-ți capul.
[2]) Pierdere de vreme.
[3]) Stat, adăpostit.

pântece. Acuşi s'or aduce bucatele şi vinul, şi numai de-aţi avea pântece unde să le puneţi.

— Indată vi s'a aduce şi de mâncare şi de băutură, zise împăratul, numai de-aţi putea dovedi, cât vă voiu da eu; că de nu-ţi fi mâncători şi băutori buni, v'aţi găsit beleaua cu mine... nu vă pară lucru de şagă.

— De ne-ar da Dumnezeu tot atâta supărare. Luminarea Voastră, zise atunci Flămânzilă, ţinându-se cu mâinile de pântece.

— Şi Inălţimii Voastre gând bun şi mână slobodă, ca să ne daţi cât se poate mai multă mâncare şi băuturică, zise Setilă, căruia îi lăsa gura apă; că din mâncare şi băutură las' dacă ne-a întrece cineva; numai la treabă nu ne prea punem cu toţi nebunii.

Impăratul tăcea la toate aceste, îi asculta cu desgust şi numai înghiţea noduri. Dar în gândul său:

— Bine, bine; cercaţi voi marea cu degetul, dar ia să vedem cum îţi da de fund? Vă vor ieşi ele toate aceste pe nas.

După aceea îi lasă şi se duce în casă.

In sfârşit, nu trece mult la mijloc şi numai iaca li se aduc 12 harabale cu pâne, 12 ialoviţe [1]) fripte şi 12 buţi pline cu vin de cel

[1]) Vaci mari şi grase.

hrănit, de care cum bei câte oleacă, pe loc ți se taie picioarele, îți steclesc [1]) ochii în cap, ți se încleie limba în gură, și începi a bolborisi turcește, fără să știi bechiu [2]) măcar. Flămânzilă și Setilă ziseră atunci celorlați:

— Măi, mâncați voi întâi și beți cât veți putea, dar nu cumva să vă puneți mintea cu toată mâncarea și băutura, c'apoi al vostru e dracul!

Atunci Harap Alb, Gerilă, Ochilă și Păsări-Lăți-Lungilă se pun ei de ospătează și beau, cât le trebue. Dar ce are face? Parcă nici nu se cunoștea, de unde au mâncat și au băut, că doar mâncare și băutură era acolo, nu șagă: dă! — ca la o împărăție...

— Hai, ia dați-vă deoparte, măi păcătoșilor, că numai ați crâmpoțit [3]) mâncarea, ziseră atunci Flămânzilă și Setilă, care așteptau cu neastâmpăr, fiind rupți în coș [4]) de foame și de sete.

Și atunci, unde nu începe Flămânzilă a cărăbăni deodată în gură câte o haraba de pâne și câte o ialoviță întreagă, și răpede mi ți le-a înfulicat și le-a forfăcat, de parcă

---

[1]) Sticlesc, scântee.
[2]) Boabă, de fel.
[3]) A rupe în bucăți.
[4]) Coșul trupului.

n'au mai fost. Iară Setilă, dând fundurile afară la câte o bute, horp! ţi-o sugea dintr'o singură sorbitură; şi răpede-răpede, mi ţi le-a supt pe toate de-a-rândul, de n'a mai rămas nici măcar picătură de vin pe doage.

După aceea, Flămânzilă a început a striga în gura mare, că moare de foame şi a svârli cu ciolane în oamenii împărăteşti, care erau acolo de faţă.

Iar Setilă striga şi el, cât ce putea, că crapă de sete şi asvârlea cu doage şi cu funduri de poloboc în toate părţile, ca un nebun.

Împăratul atunci, auzind vuiet tocmai din casă, iese afară şi când vede aceste, îşi pune mâinile în cap de necaz.

— Măi, măi, măi! aceştia-s curat sărăcie trimisă dela Dumnezeu pe capul meu! zise împăratul în sine, plin de amărăciune. Mi se pare că ia acum mi-am dat şi eu peste oameni.

Harap Alb iese atunci din mijlocul celorlalţi şi iar se înfăţoşează înaintea împăratului, zicând:

— Să trăiţi, luminate împărate! De acum cred că mi-aţi da fata ca să vă lăsăm în pace şi să ne ducem în treaba noastră, căci nepotul împăratului Verde ne-a fi aşteptând cu nerăbdare.

— A veni ea şi vremea aceea, voinice, zise împăratul cam cu jumătate de gură. Dar ia mai aveţi puţină răbdare, căci fata nu-i de cele de pe drumuri, s'o luaţi numai aşa cum s'ar întâmpla. Ia să mai vedem, cam cum ar veni trebuşoara asta? Nu-i vorbă, de mâncat aţi mâncat şi de băut aţi băut fiecare cât şeptesprezece, însă de acum înainte mai aveţi şi ceva treabă de făcut: iaca vă dau o merţă [1]) de sămânţă de mac amestecată cu una de nisip mărunţel, şi până mâne-dimineaţă să-mi alegeţi macul de o parte, fir cu fir, şi nisipul de altă parte. Nu cumva să găsesc vreun fir de mac printre nisip sau vreunul de nisip printre mac, căci atunci am stricat pacea. Şi dacă-ţi putea scoate la capăt trebuşoara asta, atunci oiu mai vedea eu... Iară de nu, — veţi plăti cu capul obrăznicia ce a-ţi întrebuinţat faţă de mine, ca să prindă şi alţi la minte, văzând de patima [2]) voastră.

Şi apoi, ducându-se împăratul în treaba lui, i-a lăsat să-şi bată capul, cum vor şti.

Atunci Harap Alb şi cu ai săi au început a strânge din umere, nepricepându-se ce-i de făcut.

---

[1]) Zece baniţe.
[2]) Ce veţi păţi, îndura.

— Ei apoi, şagă vă pare? Cu chiţibuşuri [1]) de aceste să ne zăbăvim noi? Pâclişit [2]) om e împăratul Roş, se vede el — zise atunci Ochilă. Eu, nu-i vorbă, măcar că e aşa de întuneric, deosebesc tare bine firele de mac din cele de nisip, dar numai iuţală şi gură de furnică ar trebui să aibi, ca să poţi apuca, alege şi culege nişte flecuşteţe ca aceste, în aşa scurtă vreme. Bine-a zis, cine-a zis, ca să te fereşti de omul roş, căci e liştai [3]) dracul în picioare, acum văd eu.

Harap Alb îşi aduce atunci aminte de aripa cea de furnică, o scoate de unde o avea strânsă, apoi scapără şi-i dă foc cu o bucăţică de iască aprinsă. Şi atunci minune mare! numai iaca au şi început a curge furnicile cu droaia, câtă pulbere şi spuză, câtă frunză şi iarbă: unele pe sub pământ, altele pe deasupra pământului şi altele în sbor, de nu se mai curmau viind. Şi într'un buc [4]) au şi ales nisipul de o parte şi macul de altă parte. Să fi dat mii de mii de lei, nu găseai fir de mac printre nisip sau fir de nisip printre mac. Şi apoi, în zori de ziuă, când somnul e mai dulce, de doarme şi pă-

[1]) Fleacuri, nimicuri.
[2]) Inchis la inimă, avar.
[3]) Aidoma.
[4]) Clipă.

mântul sub om, o mulțime de furnici de cele mărunțele au străbătut înlăuntrul palatului și au început a pișca din somn pe împăratul, de-l frigeau, nu altceva. Și văzându-se el cuprins de așa usturime, s'a sculat cu nepus în masă, căci nu mai era chip să doarmă, cum dormea alte dăți, până pe la amiază, nesupărat de nimeni. Și cum s'a sculat, a și început a căuta cu deamăruntul prin așternut, să vadă ce poate să fie? Dar a găsit nimica toată, căci furnicile parcă intrase în pământ; s'au mistuit, de nu se știe ce s'a mai făcut.

— A dracului treabă! Uite, ce blândă [1]) mi-a ieșit pe trup. Să fi fost nimica... parcă nu-mi vine a crede. Insă mai știu eu?... Ori părerea mă înșală ori s'a strica vremea, zise împăratul; din două una trebue să fie numaidecât. Dar până una-alta, ia să mă duc să văd, ales-au nisipul din mac acei nespălați, care-mi rod urechile să le dau fata?

Și când se duce împăratul și vede cum se împlinise de bine poronca lui, se umple de bucurie... Și ne mai având ce pricină să le mai caute, rămâne pe gânduri.

Atunci Harap Alb iar iese din mijlocul

[1]) Pată roșie.

celorlalţi şi se înfăţoşează înaintea împăratului, zicând:

— Prea înălţate împărate, de-acum cred că mi-ţi da fata, ca să vă lăsăm în pace şi să ne ducem de unde am venit.

— A veni ea şi vremea aceea, voinice, zise împăratul, îngânând vorba printre dinţi, dar până atunci mai este încă treabă; iaca ce aveţi de făcut: fata mea are să se culce deseară, unde se culcă totdeauna, iar voi să mi-o străjuiţi toată noaptea. Şi dacă mâne dimineaţa s'a afla tot acolo, atunci poate să ţi-o dau; iară de nu, ce-i păţi, cu mine nu-i împărţi... Înţeles-aţi?

— Să trăiţi, luminate împărate, răspunse Harap Alb, numai de n'ar fi mai multă întârziere; căci stăpânul mă aşteaptă şi grozavă urgie poate să cadă pe capul meu, din astă pricină.

— Stăpânu-tău, ca stăpânu-tău; ce ţi-a face el, asta-i deosebit de başca [1]), zise împăratul, uitându-se chiorâş la dânşii. Ieie-vă măcar şi pielea de pe cap, ce am eu de acolo? Insă pe mine căutaţi să nu mă sminţiţi: fata şi ochii din cap, căci atâta vi-i leacul; v'aţi dus pe copcă, cu toată şmichiria voastră.

---

[1]) Deosebit, altceva.

După aceasta, împăratul îi lăsă încurcați și se duce la ale sale.

— Aici încă trebue să fie un drac la mijloc, zise Gerilă clătinând din cap.

— Ba încă de cei bătrâni, săgeata de noapte și dracul cel de amiază-zi, răspunse Ochilă. Dar nu și-a juca el mendrele îndelung, așa cred eu.

In sfârșit durai-vurai, sara vine, fata se culcă și Harap Alb se pune de strajă chiar la ușa ei, iară ceilalți se înșiră tot câte unul-unul până la poartă, după poroncă.

Și când pe aproape de miezul nopții, fata împăratului se preface într'o păsărică și sboară nevăzută printre cinci străji. Dar când ajunge pe la străjerul Ochilă, el sireicanul [1]) mi ți-o vede și dă de știre lui Păsărilă, zicând:

— Măi, fetișoara împăratului ne-a tras butucul [2]). A dracului sgâtie [3]) de fată: s'a prefăcut în păsărică, a sburat ca săgeata pe lângă ceilalți și ei habar n'au despre asta. Ei, apoi? Lasă-te în sama lor, dacă vrei să rămâi făr' de cap. De-acum numai noi o putem găsi și aduce la urma ei. Taci molcum

---

[1]) Sireacul.
[2]) Ne-a păcălit.
[3]) Vicleană.

şi haidem după dânsa. Ea ţi-oiu arăta-o, pe unde se ascunde, iar tu să mi-o prinzi, cum ţi-i meşteşugul, şi să-i strâmbi gâtul oleacă, să se înveţe ea de altădată a mai purta lumea pe degete.

Şi atunci odată şi pornesc ei după dânsa, şi nu merg tocmai mult şi Ochilă zice:

— Măi Păsărilă, iacătă-o, ia! colo, în dosul pământului, tupilată supt umbra iepurelui; pune mâna pe dânsa şi n'o lăsa.

Păsărilă atunci se lăţeşte, cât ce poate, începe a bojbăi prin toate buruienele şi, când să pună mâna pe dânsa, sbrr! pe vârful unui munte, şi se ascunde după o stâncă.

— Iacătă-oi, măi colo, în vârful muntelui, după stânca ceea, zise Ochilă.

Păsărilă atunci se înalţă puţin şi începe a cotrobăi pe după stânci; şi când să pună mâna pe dânsa, sbrr... şi de acolo, şi se duce de se ascunde tocmai după lună.

— Măi Păsărilă, iacătă-oi, ia! colo după lună, zise Ochilă; căci nu pot eu s'o ajung, să-i dau o scărmănătură bună.

Atunci Păsărilă se deşiră odată şi se înalţă până la lună. Apoi cuprinzând luna în braţe, găbueşte [1]) păsărica, mi ţi-o înşfacă de coadă şi, cât pe ce să-i sucească gâtul.

[1]) Dibueşte, prinde.

Ea atunci se preface în fată şi strigă înspăimântată:

— Dăruieşte-mi vieaţa, Păsărilă, că te-oiu dărui şi eu cu milă şi cu daruri împărăteşti, aşa să trăieşti!

— Ba că chiar că erai să ne dăruieşti cu milă şi cu daruri împărăteşti, dacă nu te vedeam când ai paşlit-o [1]), farmazoană [2]) ce eşti! zise Ochilă. Ştiu că am tras o durdură [3]) bună, căutându-te. Ia, mai bine hai la culcuş, că se face ziuă acuş. Ş'apoi ce-a mai fi, a mai fi.

Şi odată mi ţi-o înşfacă ei, unul de-o mână şi altul de cealaltă şi hai, hai!... hai, hai! în zori de ziuă ajung la palat şi trecând cu dânsa printre străji, o silesc să intre în odaia ei, tot cum a ieşit.

— Ei, Harap Alb, zise atunci Ochilă, dacă nu eram eu şi cu Păsărilă, ce făceaţi voi acum? Iaca aşa, tot omul are un dar şi un amar; şi unde prisoseşte darul, nu se mai bagă în samă amarul.

Amar era să fie de voi,
De nu eram noi amândoi,
Şi cu străjuirea voastră
Era vai de pielea noastră!

---

[1]) Ai stes-o pe furiş.
[2]) Vrăjitoare.
[3]) Frică.

Harap Alb şi ceilalţi, ne mai având ce zice, pleacă capul ruşinaţi, mulţămind lui Păsărilă şi vestitului Ochilă, că li-au fost ca nişte fraţi.

Şi atunci numai iaca şi împăratul vine ca un leu-paraleu, să-şi iee fata pe samă şi, când o găseşte sub strajă, după cum nu se aştepta el, numa-i scânteiau ochii în cap de ciudă, dar nu avu ce face.

Atunci Harap Alb iar se înfăţoşează înaintea împăratului, zicând:

— Luminate împărate, de acum cred că mi-ţi da fata, ca să vă lăsăm în pace şi să ne ducem în treaba noastră.

— Bine, voinice, zise împăratul posomorît; a veni şi vremea aceea. Însă eu mai am o fată luată de suflet, tot de o vârstă cu fata mea şi nu e deosebire între dânsele nici la frumuseţă nici la stat, nici la purtat. Hai, şi dacă-i cunoaşte-o care-i a mea adevărată, ieţi-o şi duceţi-vă de pe capul meu, că mi-aţi scos peri albi, de când aţi venit. Iaca mă duc să le pregătesc, zise împăratul. Tu vină după mine, şi dacă-i gâci-o, ferice de tine a fi! Iară de nu, luaţi-vă catrafusele [1] şi începeţi a vă cărăbăni [2] dela casa mea, căci nu vă mai pot suferi.

[1] Calabalâcurile.
[2] Să se care, să plece.

Şi ducându-se împăratul, pune de piaptănă şi îmbracă la fel pe amândouă fetele şi apoi dă poruncă să vie Harap Alb, şi să gâcească, care-i fata împăratului.

Harap Alb, văzându-se pus în încurcală, nu mai ştia ce să facă şi încotro s'o dee, ca să nu greşească tocmai acum la dică [1]). Şi mai stând el pe gânduri oleacă, cum e omul tulburat, îşi aduce aminte de aripa cea de albină şi, scoţând-o de unde-o avea strânsă, scapără şi-i dă foc cu o bucăţică de iască aprinsă. Şi atunci, numai iaca se pomeneşte cu crăiasa albinelor.

— Ce nevoie te-a ajuns de mine, Harap Alb? zise ea sburând pe umărul său. Spune-mi, căci sânt gata să te slujesc.

Atunci Harap Alb începe a-i spune toate cu de-amănuntul şi o roagă de toţi Dumnezeii, ca să-i dee ajutor.

— N'ai grijă, Harap Alb, zise crăiasa albinelor; las' că te fac eu s'o cunoşti şi dintr'o mie. Hai, intră în casă cu îndrăsneală, căci am să fiu şi eu pe-acolo. Şi cum îi intra, stai puţin şi te uită la fete; care-i vedea-o că se apără cu năframa [2]) să ştii că aceea e fata împăratului.

---

[1]) La urmă.
[2]) Batistă, basma.

Atunci Harap Alb intră, cu albina pe umăr, în odaia unde era împăratul şi cu fetele, apoi stă puţin de-o parte şi începe a se uita când la una când la alta. Şi cum sta el drept ca lumânarea şi le privea cu băgare de seamă, crăiasa albinelor sboară pe obrazul fetei împăratului. Atunci ea, tresărind, odată începe a ţipa şi a se apăra cu năframa, ca de un duşman. Lui Harap Alb atâta i-a trebuit: îndată face câţiva paşi spre dânsa, o apucă frumuşel de mână şi zice împăratului:

— Luminarea Voastră, de acum cred că nu mi-ţi mai face nicio împiedecare, pentrucă am adus întru îndeplinire tot ceea ce ne-ati poruncit.

— Din partea mea poţi s'o iei de acum, Harap Alb, zise împăratul, ovilit[1]) şi sarbăd la faţă de supărare şi ruşine; dacă n'a fost ea vrednică să vă răpue capul, fii măcar tu vrednic s'o stăpâneşti, căci acum ţ'o dau cu toată inima.

Harap Alb mulţămeşte atunci împăratului, şi apoi zise fetei:

— De-acum putem să mergem, căci stăpânu-meu, Luminarea Sa nepotul împăratului Verde, a fi îmbătrânit, aşteptându-mă

[1]) Ofilit.

— Ia mai îngăduește puțin, nerăbdătorule, zise fata împăratului, luând o turturică în brațe, spunându-i nu știu ce la ureche și sărutând-o cu drag; nu te grăbi așa, Harap Alb, că te-i pripi! Stăi, că mai ai și cu mine oleacă de vorbă; înainte de pornire, trebue să meargă calul tău și cu turturica mea, să-mi aducă trei smicele [1]) de măr dulce și apă vie și apă moartă, de unde se bat munții în capete. Și de-a veni turturica mea înainte cu smicelele și apa, ie-ți nădejdea despre mine, căci nu merg, ferească Dumnezeu! Iară de-i avea noroc, și-a veni calul tău mai întâi, și mi-a aduce cele poruncite, să știi că merg cu tine ori unde mi-i duce; s'a mântuit socoteala.

Și atunci odată pornesc și turturica și calul, fugând pe întrecute, când pe sus, când pe jos, după cum cerea trebuința.

Dar turturica, fiind mai ușoară, ajunge mai înainte; și pândind tocmai când era soarele în cruce, de se odihneau munții numai pentru o clipă, se răpede ca prin foc și ia trei smicele de măr dulce și apă vie și apă moartă; și apoi ca fulgerul se întoarce înapoi. Și când pe la poarta munților, calul îi

---

[1]) Vlăstare.

iese înainte, o opreşte în cale şi o ia cu măgulele [1]), zicându-i:

— Turturică-rică, dragă păsărică, adă la mine cele trei smicele de măr dulce, apa cea vie şi cea moartă, şi tu du-te înapoi de-ţi ia altele şi mi-i ajunge pe drum, căci eşti mai sprintenă decât mine. Hai, nu mai sta la îndoială şi dă-mi-le, căci atunci are să fie bine şi de stăpânu-meu şi de stăpână-ta, şi de mine şi de tine; iară de nu mi-le-i da, stăpânul meu, Harap Alb, este în primejdie, şi de noi încă n'are să fie bine...

Turturica parcă n'ar fi voit, dar calul n'o mai întreabă de ce-i e cojocul; se răpede şi-i ia apa şi smicelele cu hapca şi apoi fuge cu dânsele la fata împăratului şi i le dă, de faţă cu Harap Alb. Atunci lui Harap Alb i s'a umplut inima de bucurie.

Vine ea şi turturica mai pe urmă, dar ce ţi-e bună?

— Alei, ţolină [2]) ce-mi eşti, zise fata împăratului, da bine m'ai vândut. Dacă e aşa, hai porneşte chiar acum la împăratul Verde şi vesteşte-i că venim şi noi în urmă.

Atunci turturica porneşte, iară fata îm-

[1]) Vorbe de măgulire.
[2]) Femeie înşelătoare.

părătului îngenunche dinaintea tătâne-său şi zice:

— Binecuvântează-mă, tată şi rămâi sănătos! Se vede că aşa mi-a fost sortit şi n'am ce face; trebue să merg cu Harap Alb şi pace bună!

După aceasta, îşi iè cele trebuitoare la drum, apoi încalecă şi ea pe un cal năzdrăvan, şi stă gata de pornire. Iară Harap Alb, luându-şi oamenii săi, încalecă şi el şi pornesc spre împărăţie, Dumnezeu să ne ţie, ca cuvântul din poveste, înainte mult mai este.

Mers-au ei şi zi şi noapte, nu se ştie cât au mers, şi dela un loc Gerilă, Flămânzilă, Setilă, Păsări-Lăţi-Lungilă şi năzdrăvanul Ochilă

Se opresc cu toţi 'n cale,
Se opresc şi zic cu jale:
— Harap Alb, mergi sănătos!
De-am fost răi, tu ni-i ierta,
Căci şi răul câteodată
Prinde bine la ceva.
Harap Alb le mulţumeşte,
Ş'apoi pleacă liniştit.
Faţa vesel îi zâmbeşte,
Luna 'n ceriu a asfinţit.
Dar în pieptul lor răsare...
— Ce răsare? Ia un dor:
Soare mândru, luminos

Şi în sine arzător,
Ce se naşte din scânteia
Unui ochiu fermecător!

Şi mai merg ei, cât mai merg, şi de ce mergeau înainte, de ce lui Harap Alb i se turburau minţile, uitându-se la faţă şi văzând-o cât era de tânără, de frumoasă şi plină de vină 'ncoace.

Sălăţile din grădina ursului, pielea şi capul cerbului le-a dus la stăpânu-său cu toată inima, dar pe fata împăratului Roş mai nu-i venea s'o ducă, fiind nebun de dragostea ei, căci era boboc de trandafir din luna lui Mai, scăldat în roua dimineţii, desmierdat de cele dintâi raze ale soarelui, legănat de adierea vântului şi neatins de ochii fluturilor. Sau cum s'ar mai zice la noi, în ţărăneşte, era frumoasă de mama focului; la soare te puteai uita, iar la dânsa ba. Şi de aceea Harap Alb o prăpădea din ochi, de dragă ce-i era. Nu-i vorbă, şi ea fura cu ochii din când în când pe Harap Alb, şi în inima ei parcă se petrecea nu ştiu ce... poate vreun dor ascuns, care nu-i venea a-l spune. Vorba cântecului:

Fugi de-acole, vină'ncoace!
Şezi binişor, nu-mi da pace!

sau mai ştiu eu cum să zic, ca să nu greşesc? Dar ştiu atâta, că ei mergeau, fără a simţi că merg, părându-li-se calea scurtă şi vremea şi mai scurtă, ziua ceas şi ceasul clipă; dă, cum e omul, când merge la drum cu dragostea alături.

Nu ştia sărmanul Harap Alb ce-l aşteaptă acasă, căci nu s'ar fi mai gândit la de-al de acestea.

Insă vorba cântecului:

De-ar şti omul ce-ar păţi,
Dinainte s'ar păzi!

Dar iaca ce m'am apucat de spus. Mai bine vă spuneam, că turturica ajunsese la împăratul Verde şi-l înştiinţase că vine şi Harap Alb cu fata împăratului Roşu.

Atunci împăratul Verde a şi început a face pregătire, ca pentru o fată de împărat, dând şi poruncă să li iasă întru întâmpinare. Iară Spânul icnea în sine şi se gândea numai la răzbunare.

In sfârşit, mai merge Harap Alb cu fata împăratului, cât mai merge, şi dela o vreme ajung şi ei la împărăţie.

Şi când colo, numai iacă ce le iese înainte împăratul Verde, fetele sale, spânul şi toată curtea împărătească, ca să-i primească. Şi văzând spânul cât e de frumoasă

fata împăratului Roş, odată se răpede s'o iee în braţe de pe cal; dar fata îi pune atunci mâna în piept, îl brânceşte cât colo şi zice:

— Lipseşti dinaintea mea, spânule! Doar n'am venit pentru tine, ş'am venit pentru Harap Alb, căci el este adevăratul nepot al împăratului Verde.

Atunci împăratul Verde şi fetele sale au rămas încremeniţi de ceea ce au auzit. Iară spânul, văzând că i s'a dat vicleşugul pe faţă, se răpede ca un câne turbat la Harap Alb şi-i sboară capul dintr'o singură lovitură de paloş, zicând:

— Na! aşa trebue să păţească, cine calcă jurământul!

Dar calul lui Harap Alb îndată se răpede şi el la spân, şi-i zice:

— Pân' aici, spânule! Şi odată mi ţi-l înşfacă cu dinţii de cap, sboară cu dânsul în înaltul cerului şi apoi, dându-i drumul de acolo, se face spânul până jos praf şi pulbere.

Iară fata împăratului Roş, în vălmăşagul acesta, răpede pune capul lui Harap Alb la loc, îl înconjură de trei ori cu cele trei smicele de măr dulce, toarnă apă moartă să stee sângele şi să se prindă pielea, apoi îl stropeşte cu apă vie şi atunci Harap Alb îndată

învie şi ştergându-se cu mâna pe la ochi, zice suspinând:

— Ei, da din greu mai adormisem!

— Dormeai tu mult şi bine, Harap Alb, de nu eram eu, zise fata împăratului Roş, sărutându-l cu drag şi dându-i iar paloşul în stăpânire.

Şi apoi, îngenunchind amândoi dinaintea împăratului Verde, îşi jură credinţă unul altuia, primind binecuvântre dela dânsul şi împărăţia totodată...

După aceasta se începe nunta, ş'apoi dă Doamne bine!

Lumea de pe lume s'a strâns de privea:
Soarele şi luna din cer le râdea.

Ş'apoi fost-au fost poftiţi încă:

Crăiasa furnicilor,
Crăiasa albinelor
Si crăiasa zânelor,
Minunea minunilor,
Din ostrovul florilor.

Şi mai fost-au poftiţi încă:

Crai, crăiese şi 'mpărati,
Oameni în samă băgati,
S'un păcat de povestariu
Fără bani în buzunariu.
Veselie mare între toţi era,
Chiar şi sărăcimea ospăta şi bea.

Şi a ţinut veselia ani întregi, şi-acum mai ţine încă. Cine se duce acolo, bea şi mănâncă. Iar pe la noi, cine are bani, bea şi mănâncă, iară cine nu, se uită şi rabdă.

FATA BABEI ŞI FATA MOŞNEAGULUI

Era odată un moşneag ş'o babă; şi moşneagul avea o fată, şi baba iar o fată. Fata babei era slută, leneşă, ţâfnoasă şi rea la inimă; dar, pentrucă era „fata babei", se alinta cum se alintă cioara 'n laţ, lăsând tot greul pe fata moşneagului. Fata moşneagului însă era frumoasă, harnică, ascultătoare şi bună la inimă. Dumnezeu o împodobise cu toate darurile cele bune şi frumoase. Dar această fată bună era horopsită şi de sora cea de scoarţă şi de mama cea vitregă. Noroc dela Dumnezeu că era o fată robace şi răbdătoare; căci altfel ar fi fost vai şi amar de pielea ei.

Fata moşneagului la deal, fata moşneaguluï la vale; ea după găteje prin pădure, ea cu tăbueţul [1]) în spate la moară, ea în sfârşit, în toate părţile după treabă. Cât era ziulica de mare, nu-şi mai strângea picioarele; dintr'o parte venea şi 'n alta se ducea. Ş-apoi baba şi cu odorul de fiică-sa tot cârtitoare şi nemulţumitoare erau. Pen-

[1]) Săculeţul.

tru babă, fata moşneagului era piatră de moară în casă; iar fata ei, busuioc de pus la icoane.

Când se duceau amândouă fetele în sat la şezătoare, seara, fata moşneagului nu se încurca, ci torcea câte-un ciur plin de fuse, iar fata babei îndruga şi ea cu mare-ce câte un fus; ş'apoi, când veneau amândouă fetele acasă, noaptea târziu, fata babei sărea iute peste pârleaz şi zicea fetei moşneagului, să-i dee ciurul cu fusele, ca să-l ţie, până va sări şi ea. Atunci fata babei, vicleană cum era, lua ciurul şi fuga în casă la babă şi la moşneag, spuind că ea a tors acele fuse. In zadar fata moşneagului spunea în urmă că acela este lucrul mâinilor sale, căci îndată o apucau de obraz baba şi cu fiica-sa şi trebuia numaidecât să rămâie pe-a lor. Când venea Dumineca şi sărbătorile, fata babei era împopoţonată şi netezită pe cap, de parc'o linsese viţeii. Nu era joc, nu era clacă în sat, la care să nu se ducă fata babei, iar fata moşneagului era oprită cu asprime dela toate aceste. Ş'apoi când venea moşneagul, de pe unde era dus, gura babei umbla, cum umblă meliţa: că fata lui nu ascultă că-i uşernică, că-i leneşă, că-i soiu rău... că-i laie, că-i bălaie, şi... că s'o alunge dela casă, s'o trimeată la slujbă, unde ştie,

că nu-i de chip s'o mai ţie, pentrucă poate să înnărăvească şi pe fata ei.

Moşneagul fiind un gură-cască, sau cum îţi vrea să-i ziceţi, se uita în coarnele ei şi ce-i spunea ea, sfânt era. Din inimă bietul moşneag poate c'ar fi mai zis câte ceva; dar acum apucase a cânta găina la casa lui şi cucoşul nu mai avea nicio trecere; ş'apoi ia să-l fi pus păcatul să se întreacă cu dedeochiul, căci baba şi cu fiică-sa îl umpleau de bogdaprosti.

Intr'una din zile moşneagul, fiind foarte amărît de câte-i spunea baba, chemă fata şi-i zice:

— Draga tatii, iaca ce-mi tot spune mă-ta de tine: că n'o asculţi, că eşti ră de gură şi înnărăvită şi că nu este de chip să mai stai la casa mea; de aceea du-te şi tu încotro te-a îndrepta Dumnezeu, ca să nu se mai facă atâta gâlceavă la casa asta, din pricina ta. Dar te sfătuesc ca un tată ce-ţi sânt, că ori şi unde te-i duce, să fii supusă, blajină şi harnică; căci la casa mea tot ai dus-o, cum ai dus-o; c'a mai fost şi mila părintească la mijloc... dar prin străini Dumnezeu ştie peste ce soiu de sămânţă de oameni îi da; şi nu ţi-or putea răbda, câte ţi-am răbdat noi.

Atunci biata fată, văzând că baba şi cu

fiică-sa voiesc cu orice chip s'o alunge, sărută mâna tată-său şi, cu lacrămi în ochi, porneşte în toată lumea, depărtându-se de casa părintească fără nicio nădejde de întoarcere!

Şi merse ea cât merse pe-un drum, până ce din întâmplare îi ieşi înainte o căţeluşă bolnavă ca vai de capul ei, şi slabă de-i numărai coastele; şi cum văzu pe fată, îi zise:

— Fată frumoasă şi harnică, fie-ţi milă de mine şi mă grijeşte, că ţi-oiu prinde şi eu bine vreodată. Atunci fetei i se făcu milă; şi luând căţeluşa o spălă şi-o griji foarte bine. Apoi o lăsă acolo şi-şi căută de drum, mulţumită fiind în suflet că a putut săvârşi o faptă bună.

Nu merse ea tocmai mult şi numai iaca ce vede un păr frumos şi înflorit, dar plin de omizi în toate părţile. Părul, cum vede pe fată, zice:

— Fată frumoasă şi harnică, grijeşte-mă şi curăţă-mă de omizi, că ţi-oiu prinde şi eu bine vreodată.

Fata, harnică cum era, curăţi părul de uscături şi de omizi cu mare îngrijire şi apoi se tot duce înainte să-şi caute stăpân. Şi mergând ea mai departe, numai ia ce vede o fântână mâlită şi părăsită. Fântâna atunci zice:

— Fată frumoasă şi harnică, grijeşte-mă, că ţi-oiu prinde şi eu bine vreodată.

Fata râneşte fântâna şi o grijeşte foarte bine; apoi o lasă şi-şi cată de drum. Şi tot mergând mai departe, numai iaca ce dă de-un cuptior nelipit şi mai să se risipească. Cuptiorul, cum vede pe fată, zice:

— Fată frumoasă şi harnică, lipeşte-mă şi grijeşte-mă, că poate ţi-oiu prinde şi eu bine vreodată.

Fata, care ştia că de făcut treabă nu mai cade coada nimărui, îşi suflecă mânicele, călcă lut şi lipi cuptiorul, îl humui şi griji, de-ţi era mai mare dragul să-l priveşti. Apoi îşi spălă frumuşel mânile de lut şi porni iarăşi la drum.

Şi mergând ea acum şi zi şi noapte, nu ştiu ce făcu, că se rătăci. Cu toate acestea nu-şi pierdu nădejdea în Dumnezeu, ci merse tot înainte, până ce într'una din zile desdimineaţă, trecând printr'un codru întunecos, dă de-o poiană foarte frumoasă, şi în poiană vede o căsuţă umbrită de nişte lozii pletoase. Şi când se apropie de acea casă, numai iaca o babă întâmpină pe fată cu blândeţe şi-i zice:

— Da ce cauţi prin aceste locuri, copilă, şi cine eşti?

— Cine să fiu, mătuşă? Ia o fată săracă,

fără mamă şi fără tată, pot zice; şi numai Cel de sus ştie câte am tras, de când mama care m'a făcut a pus mânile pe piept! — Stăpân caut; şi necunoscând pe nime şi umblând din loc în loc, m'am rătăcit. Dumnezeu însă m'a povăţuit de-am nimerit la casa d-tale şi te rog să-mi dai sălăşluire!

— Sărmana fată! zise bătrâna, cu adevărat numai Dumnezeu te-a îndreptat la mine şi te-a scăpat de primejdii. Eu sunt sfânta Duminică. Slujeşte la mine astăzi şi fii încredinţată că mâne n'ai să ieşi cu mânile goale dela casa mea.

— Bine, măicuţă, dar nu ştiu ce trebi am să fac.

— Ia să-mi lai copilaşii, care dorm acum, şi să-i hrăneşti; apoi să-mi faci bucate; şi când m'oiu întoarce eu dela biserică, să le găsesc nici reci, nici fierbinţi, ci cum îs mai bune de mâncat. Şi cum zice, bătrâna porneşte la biserică, iară fata suflecă mănicile şi s'apucă de treabă. Întâiu şi 'ntâiu face lăutoare; apoi iese afară şi începe a striga:

— Copii, copii, copii! veniţi la mama să vă lee.

Şi când se uită fata, ce să vadă? Ograda se umpluse şi pădurea fojgăia de-o mulţime de balauri şi de tot soiul de jivine mici şi

mari; însă tare în credinţă şi cu nădejdea la Dumnezeu, fata nu se sparie, ci le ia pe câte una şi le lă şi le îngrijeşte, cât nu se poate mai bine. Apoi s'apucă de făcut bucate, şi când a venit sfânta Duminică dela biserică şi a văzut copiii lăuţi frumos şi şi toate trebile bine făcute, s'a umplut de bucurie. Şi după ce-a şezut la masă, a zis fetei să se suie în pod şi să-şi aleagă de-acolo o ladă care-a vrea ea şi să şi-o ie ca simbrie; dar să n'o deschidă pân'acasă la tată-său. Fata se suie în pod şi vede acolo o mulţime de lăzi; unele mai vechi şi mai urîte, altele mai noui şi mai frumoase. Ea însă, nefiind lacomă, şi-alege pe cea mai veche şi mai urîtă dintre toate. Şi când se dă cu dânsa jos, sfânta Duminică cam încreţeşte din sprincene, dar n'are încotro, ci binecuvântează pe fată, care îşi ia lada în spate şi se întoarnă spre casa părintească cu bucurie, tot pe drumul pe care venise.

Când pe drum, iaca cuptorul grijit de dânsa era plin de plăcinte crescute şi rumenite... Şi mănâncă fata la plăcinte şi mănâncă, hăt bine, apoi îşi mai ia câteva la drum şi porneşte.

Când mai încolo, numai iaca fântâna grijită de dânsa era plină 'n gură cu apă limpede cum îi lacrima, dulce şi rece cum îi

ghiaţa. Şi pe colacul fântânii erau două pahare de-argint, cu care a băut la apă până s'a răcorit. Apoi a luat paharele cu sine şi a pornit înainte.

Şi mergând mai departe, iaca părul grijit de dânsa era încărcat de pere galbene ca ceara, de coapte ce erau, şi dulci ca mierea. Părul, văzând pe fată şi-a plecat crengile în jos şi ea a mâncat la pere şi şi-a luat la drum câte i-a trebuit.

De-acolo, mergând mai departe, iaca se întâlneşte şi cu căţeluşa, care acum era voinică şi frumoasă, iară la gât purta o salbă de galbeni, pe care a dat-o fetei ca mulţămită, pentrucă a căutat-o la boală.

Şi de aici fata, tot mergând înainte, a ajuns acasă la tată-său. Moşneagul, când a văzut-o, i s'au umplut ochii de lacrămi şi inima de bucurie. Fata atunci scoate salba şi paharele cele de argint şi le dă tătânesău; apoi, deschizând lada împreună, nenumărate herghelii de cai, cirezi de vite şi turme de oi ies din ea, încât moşneagul pe loc a întinerit, văzând atâtea bogăţii! Iară baba a rămas opărită şi nu ştia ce să facă de ciudă. Fata babei atunci şi-a luat inima în dinţi şi a zis:

— Lasă, mamă, că nu-i prădată lumea de bogăţii; mă duc să-ţi aduc eu şi mai

multe. Şi cum zice, porneşte cu ciudă, trăznind şi pleznind. Merge şi ea cât merge, tot pe acel drum, pe unde fusese fata moşneagului; se întâlneşte şi ea cu căţeluşa cea slabă şi bolnavă; dă şi ea de părul cel ticsit de omide, de fântâna cea mâlită şi seacă şi părăsită, de cuptiorul cel nelipit şi aproape să se risipească; dar când o roagă şi căţeluşa, şi părul, şi fântâna şi cuptiorul, ea le răspundea cu ciudă şi în bătaie de joc:

— Da cum nu! că nu mi-oiu feşteli eu mănuţele tătucuţii şi a mămucuţii! Multe slugi aţi avut ca mine?

Atunci cu toatele ştiind, că mai uşor ar putea căpăta cineva lapte dela o vacă stearpă, decât să te îndatorească o fată alintată şi leneşă, au lăsat-o să-şi urmeze drumul în pace şi n'au mai cerut dela dânsa niciun ajutor. Şi mergând ea tot înainte a ajuns apoi şi ea la sfânta Duminică; dar şi aici s'a purtat tot hursuz, cu obrăznicie şi prosteşte. In loc să facă bucatele bune şi potrivite şi să să lee copiii sfintei Duminici, cum i-a lăuat fata moşneagului de bine, ea i-a opărit pe toţi, de ţipau şi fugeau nebuni de usturime şi de durere. Apoi bucatele le-a făcut afumate, arse şi sleite, de nu mai era de chip să le poată lua cineva în gură... Şi când a venit sfânta Duminică dela biserică

şi-a pus mânile în cap de ceea ce a găsit acasă. Dar sfânta Duminică, blândă şi îngăduitoare, n'a vrut să-şi puie mintea c'o sturlubatică şi c'o leneşă de fată ca aceasta; ci i-a spus să se suie în pod să-şi aleagă de acolo o ladă, care i-a plăcea şi să se ducă în plata lui Dumnezeu. Fata atunci s'a suit şi şi-a ales lada cea mai nouă şi mai frumoasă, căci îi plăcea să iee cât de mult şi ce-i mai bun, şi mai frumos, dar să facă slujbă bună nu-i plăcea. Apoi, cum se dă jos cu lada din pod, nu se mai duce să-şi iee ziua bună şi binecuvântare dela sfânta Duminică, ci porneşte ca dela o casă pustie şi se tot duce înainte. Şi mergea de-i pârâiau călcâele de frică să nu se răsgândească sfânta Duminică, să pornească după dânsa, s'o ajungă şi să-i ia lada.

Şi când ajunge la cuptior, frumoase plăcinte erau într'însul! Dar când s'apropie să iee dintr'însele şi să-şi prindă pofta, focul o arde şi nu poate lua. La fântână aşijderea păhăruţele de argint, nu-i vorbă, erau, şi fântâna plină cu apă până 'n gură; dar când a vrut fata să puie mâna pe pahar şi să ia apă, paharele pe loc s'au cufundat, apa din fântână într'o clipă a secat şi fata de sete s'a uscat!... Când prin dreptul părului, nu-i vorbă, că parcă era bătut cu lopata de pere

multe ce avea; dar credeți c'a avut fata parte să guste vreuna? Nu, căci părul s'a făcut de-o mie de ori mai înalt de cum era, de-i ajunsese crengile în nouri. Ș'atunci... scobește-te fata babei în dinți! Mergând mai înainte, cu cățelușa încă s'a întâlnit; salbă de galbeni avea și acum la gât; dar când a vrut fata să i-o iee, cățelușa a mușcat-o de i-a rupt degetele și n'a lăsat-o să puie mâna pe dânsa. Își mușca fata acum degețelele mămucuții și ale tătucuții de ciudă și de rușine, dar n'avea ce face. In sfârșit, cu mare-ce a ajuns ea și acasă la mă-sa, dar și aici nu le-au ținut bogăția, căci, deschizând lada, o mulțime de bălauri au ieșit dintr'însa și pe loc au mâncat pe babă cu fată cu tot, de parcă n'au mai fost pe lumea asta, și apoi s'au făcut bălaurii nevăzuți cu ladă cu tot.

Iar moșneagul a rămas liniștit din partea babei și avea nenumărate bogății. El a măritat pe fiică-sa după un om bun și harnic. Cucoșii cântau acum pe stâlpii porților, în prag și în toate părțile; iar găinile nu mai cântau cucoșește la casa moșneagului, să mai facă a rău; c'apoi atunci nici zile multe nu mai aveau. Numai atâta că moșneagul a rămas pleșuv și spetit, de mult ce-l netezise baba pe cap și de cercat în spatele lui cu cociorva, dacă-i copt mălaiul.

IVAN TURBINCA

Amu, ci-că era odată un Rus, pe care îl chema Ivan. Şi Rusul acela, din copilărie, se trezise în oaste. Şi slujind el câteva soroace de-a rândul, acuma era bătrân. Şi mai marii lui văzându-l, că şi-a făcut datoria de ostaş, l-au slobozit din oaste cu arme cu tot, să se duce unde-a vrea, dându-i şi două cărboave de cheltuială.

Ivan atunci mulţămi mai marilor săi, şi apoi luându-şi rămas bun dela tovarăşii lui de oaste, cu care mai trase câte-o duşcă două de rachiu, porneşte la drum cântând.

Şi cum mergea Ivan şovăind, când la o margine de drum, când la alta, fără să ştie unde se duce, puţin mai înaintea lui mergeau, din întâmplare, pe o cărare lăturalnică, Dumnezeu şi cu sfântul Petre, vorbind ei ştiu ce. Sfântul Petre auzind pe cineva cântând din urmă, se uită înapoi, şi când colo vede un ostaş mătăhăind pe drum în toate părţile.

— Doamne, zise atunci Sfântul Petre, spăriet, ori hai să ne grăbim, ori să ne dăm într'o parte, nu cumva ostaşul cela să aibă

harţag şi să ne găsim beleaua cu dânsul. Ştii c'am mai mâncat eu odată dela unul ca acesta o chelfăneală.

— N'ai grijă Petre, zise Dumnezeu. De drumeţul care cântă, să nu te temi: ostaşul acesta e un om bun la inimă şi milostiv. Vezi-l-ăi? Are numai două carboave la sufletul său; şi drept cercare, hai fă-te tu cerşitor la capătul ist de pod, şi eu la celalalt, şi să vezi cum are să ne dee amândouă carboavele de pomană, bietul om! Adu-ţi aminte, Petre, de câte ori ţi-am spus, că unii ca aceştia au să moştenească împărăţia cerurilor.

Atunci sfântul Petre se pune jos la un capăt de pod, iară Dumnezeu la celalalt, şi încep a cere de pomană.

Ivan, cum ajunge în dreptul podului, scoate cele două carboave, de unde le avea strânse, şi dă una lui sfântul Petru şi una lui Dumnezeu, zicând:

— Dar din dar se face raiul. Na-vă! Dumnezeu mi-a dat, eu dau şi Dumnezeu iar mi-a da, că are de unde. Şi apoi Ivan începe iar a cânta şi se tot duce înainte.

Atunci sfântul Petre zice cu mirare:

— Doamne, cu adevărat bun suflet de om e acesta, şi n'ar trebui să meargă nerăsplătit dela faţa Ta.

— Dar, Petre, las'că am eu purtare de grijă pentru dânsul.

Apoi Dumnezeu porneşte cu sfântul Petre şi cât ici, cât colè, ajung pe Ivan, care o ducea tot într'un cântec, de parcă era toată lumea a lui.

— Bună calea, Ivane, zise Dumnezeu. Dar cânţi, cânţi, nu te 'ncurci.

— Mulţămesc d-voastră, zise Ivan tresărind. Dar de unde ştii aşa de bine că mă chiamă Ivan?

D'apoi dacă n'oiu şti eu, cine altul are să ştie? răspunse Dumnezeu.

— Dar cine eşti tu, zise Ivan cam sborşit[1]), de te lauzi că ştii toate?

— Eu sunt cerşitorul pe care l-ai miluit colo la pod, Ivane. Şi cine dă săracilor, împrumută pe Dumnezeu, zice Scriptura. N'aţi împrumutul înapoi, căci noi n'avem trebuinţă de bani. Ia numai am vrut să dovedesc lui Petre cât eşti de milostiv. Află acum, Ivane, că eu sunt Dumnezeu şi pot să-ţi dau orice-i cere dela mine; pentrucă şi tu eşti om cu dreptate şi darnic.

Ivan atunci, cuprins de fiori, pe loc s'a desmeţit, a căzut în genunchi dinaintea lui Dumnezeu şi a zis:

---

[1]) Mânios.

— Doamne, dacă tu eşti cu adevărat Dumnezeu, cum zici, rogu-te blagosloveşte-mi turbinca asta, ca ori pe cine oiu vrea eu, să-l vâr într'însa; şi apoi să nu poată ieşi de aici fără învoirea mea.

Dumnezeu atunci, zâmbind, blagoslovi turbinca, după dorinţa lui Ivan, şi apoi zise:

— Ivane, când te-i sătura tu de umblat prin lume, atunci să vii să slujeşti şi la poarta mea, căci nu ţi-a fi rău.

— Cu toată bucuria, Doamne; am să vin numaidecât, zise Ivan. Dar acum deodată mă duc să văd, nu mi-a pica ceva la turbincă? Şi zicând aceste, apucă peste câmpi de-a-dreptul spre nişte curţi mari, care de abia se zăreau înaintea lui, pe culmea unui deal. Şi merge Ivan şi merge, şi merge, până când pe înserat ajunge la curţile cele. Şi cum ajunge, intră în ogradă, se înfăţoşează înaintea boierului şi cere găzduire. Boierul cela ci-că era cam sgârcit, dar văzând că Ivan este om împărătesc, n'are ce să facă. Şi vrând-nevrând, porunceşte unei slugi, să-i dee lui Ivan ceva de mâncare, şi apoi să-l culce în nişte case nelocuite, unde culca pe toţi musafirii care veneau, aşa nitam, nisam. Sluga, ascultând porunca stăpânului, ia pe Ivan, îi dă

ceva de mâncare, şi apoi îl duce la locul hotărît să se culce.

— Las' dacă nu i-a da odihna pe nas, zise boierul în gândul său, după ce orândui cele de cuviinţă. Ştiu că are să aibă de lucru la noapte. Acum să vedem care pe care? Ori el pe draci, ori dracii pe dânsul.

Căci trebue să vă spun că boieru acela avea o păreche de case, mai de o parte, în care se zice că locuia necuratul. Şi tocmai acolo poronci să culce şi pe Ivan.

Ivan însă habar n'avea de asta. El, cum a intrat în odaia unde l-a dus omul boierului, şi-a pus armele în rânduială, s'a tologit [1]) aşa îmbrăcat, cum era, pe un divan moale ca bumbacul, punându-şi turbinca cu cele două carboave sub căpătâiu şi aşternându-se pe somn, căci de abia îl ţineau picioarele de trudit ce era.

Dar poate bietul să se odihnească? Căci cum a stins lumânarea, odată se trezeşte că-i smunceşte cineva perna de sub cap, şi i-o aruncă cât colo! Ivan atunci, puind mâna pe sabie, se scoală repede, aprinde lumânarea şi începe a căuta prin casă în toate părţile, dar nu găseşte pe nimene.

— Măi! dar acest păcat? Ori casa asta

[1]) Tolănit.

nu-i curată, ori s'a cutremurat pământul, de mi-a sărit perna de sub cap; şi eu umblu bădădăind [1]) ca un nebun. Ce-or mai fi şi cutremurile ieste, zise Ivan, mai făcând câteva cruci până la pământ şi apoi iar se culcă. Dar când să aţipească, deodată se aud prin casă o mulţime de glasuri, care de care mai uricioase; unele miorlăiau ca mâţa, altele coviţau ca porcul, unele orăcăiau ca broasca, altele mornăiau ca ursul, mă rog fel de fel de glasuri schimonosite se auzeau de nu se mai ştia ce mama dracului să fie acolo. Ivan atunci se cam pricepe ce-ar fi asta.

— Apăi stăi dar! că are Chira socoteală, cum văd eu, Şi îndată începe a striga puternic:

— Paşol na turbinca, ciorti! [2]).

Atunci diavolii odată încep a se cărăbăni unul peste altul în turbincă, de parcă-i aducea vântul. Şi după ce intră ei cu toţii înăuntru, Ivan începe ai ghigosi [3]) muscăleşte. După aceea leagă turbinca strâns la gură, o pune sub cap, mai trântindu-le prin turbincă nişte ghionturi ruseşti, colea cum

[1]) Bădădăi: a se legăna, clătina.
[2]) Marş la sac, dracilor! (pe ruseşte).
[3]) A-i bate înfundat.

ştia el, de da inima din draci. Apoi se culcă cu capul pe dânşii, şi nemai fiind supărat de nimeni, trage Ivan un somn de cele popeşti... Dar când pe aproape de cântători, Scaraoschi, căpetenia dracilor, văzând că parte din slugile lui se zăboveau, porneşte cu grăbire la locul ştiut, să le caute. Şi ajungând într'o clipă, se vâră, el ştie cum şi pe unde, în odaie la Ivan, şi-i şterge o palmă prin somn, cât ce poate. Ivan atunci sare ars, şi odată strigă:

— Paşol na turbinca!

Scaraoschi atunci intră şi el fără vorbă, şi se înghesueşte peste ceilalţi dimoni, căci n'are încotro.

— Ei, las' că vă judec eu acuşi, necuraţilor, voiu scoate incul [1]) din voi, zise Ivan tulburat. Cu mine v'aţi găsit de jucat? Am să vă muştruluesc, de au să râdă şi cânii de voi.

Şi odată se îmbracă şi se înarmează Ivan cu toate ale lui şi, ieşind afară, începe a face un tărăboiu, de s'a sculat toată ograda în gura lui.

— Dar ce-ai păţit, mă pahonţule, de te-ai sculat cu noaptea 'n cap, şi faci aşa larmă, ziseră oamenii boierului, care dau chiori

[1]) Neastâmpărul, pofta de joc.

unul peste altul, de parcă aveau orbul găinilor.

— Ce să pățesc, zise Ivan dârz, ia! am căptușit niște iepuroi, și am de gând să-i jumulesc.

Boierul, în sgomotul ista se scoală și el și întreabă: ce vuet e acolo prin ogradă?

— Ia mai toată noaptea nu ne-am putut odihni din pricina Rusului celuia. Dracul știe ce are; ci-că a prins niște iepuroi, și vrea să-i jumulească, să iertați d-voastră!

In vorbele aceste, numai iaca ce se înfățoșează și Ivan înaintea boierului, cu turbinca plină de draci, care se sbăteau ca peștii în vârșă [1]).

— Iaca, gospodin, cu cine m'am vânjolit toată noaptea..., dar încaltea ți-am curățit și eu casa de draci, și vi-i aduc plocon desdimineață. Poroncește să-mi aducă niște palce [2]), că am să-i bat la stroiu [3]), să pomenească ei cât 'or trăi, că au dat peste Ivan, robul lui Dumnezeu.

Boierul, văzând aceasta, pe de o parte l-a cuprins spaima, iar pe de alta nu mai

---

[1]) Instrument (un fel le cursă în care, dacă intră peștii, nu mai pot ieși).
[2]) Nuiele subțiri.
[3]) La tălpi.

ştia ce să facă de bucurie; căci multe sărindare mai dăduse el până atunci pe la popi în toate părţile, ca să-i poată izgoni dracii dela casă, şi nici că fusese chip. Dar se vede că până acum le-a fost şi lor veleatul. Cu Ivan şi-au găsit popa.

— Bine, Ivane, zise boierul cu mulţămire. Să-ţi aducă palce câte vrei, şi fă-ţi datoria cum ştii; c'apoi om oiu fi şi eu, helbet!

In sfârşit nu trece mult la mijloc, iaca se pomeneşte Ivan cu un car plin de palce cum îi plăcea lui. Le ia el şi le leagă la un loc, tot câte două-trei, după cum îşi ştia meşteşugul.

Dar până la vremea asta, se adunase împrejurul lui Ivan tot satul, ca să vadă de patima dracilor. Căci lucru de mirare era acesta, nu şagă! Atunci Ivan deslegă turbinca în faţa tuturor, numai cât poate să încapă mâna, şi luând câte pe un drăcuşor de corniţe, mi ţi-l ardea cu palcele, de-i crăpa pielea. Şi după ce-l răfuia bine, îi da drumul cu tocmală să nu mai vie pe acolo altădată.

— N'oiu mai veni, Ivane, câte zilişoareoiu avea eu, zicea Ucigă-l Crucea, cuprins de usturime şi se tot ducea împuşcat. Iară oamenii ce priveau, şi mai ales băieţii, leşinau de râs.

Dar mai la urma-urmelor, Ivan scoate de barbă şi pe Scaraoschi, şi-i trage un frecuş de cele muschiceşti [1]), de-i fugea sufletul.

— Poftim! după bucluc umbli, peste bucluc ai dat, măi jupâne Scaraoschi. Să te înveţi tu de altădată a mai bântui oamenii, Sarsailă, spurcat ce eşti! Şi-apoi dându-i drumul, na! fuge şi Scaraoschi după ceilalţi ca tăunul cu paiul...

— Dumnezeu să te înzilească, zise atunci boierul, cuprinzând pe Ivan în braţe şi sărutându-l. De-acum rămâi la mine, Ivane şi pentrucă mi-ai curăţit casa de draci, am să te ţin ca pe palmă.

— Ba nu, gospodin, zise Ivan. Mă duc să slujesc lui Dumnezeu, împăratul tuturor. Şi zicând aceste, se încinge cu sabia, pune turbinca la şold, îşi iè raniţa în spate, şi puşca de-a umăr, şi pornind, se tot duce înainte la Dumnezeu. Iar privitorii, cu căciulile în mână, îi urau drum bun, ori încotro s'a întoarce.

— Călătorie sprâncenată, zise boierul; de rămâneai, îmi erai ca un frate; iară de nu, îmi eşti ca doi.

Mi se pare mie, că şi boierul, cât era de

[1]) Muscăleşti (propriu zis: moscovit).

boier, luase frica turbincăi, de nu-i păru aşa de rău după Ivan, care-i făcuse atâta bine.

Ivan însă nici nu se gândea la asta; el îşi căuta acum de drum, întrebând din om în om, unde şede Dumnezeu. Dar toţi, pe câţi îi întreba, dădeau din umere, neştiind ce să răspundă la aşa întrebare ciudată.

— Numai sfântul Nicolai trebue să ştie asta, zise Ivan, scoţând o iconiţă din sân şi sărutând-o pe dos şi pe faţă. Şi atunci, ca prin minune, se şi trezeşte Ivan la poarta raiului! Şi nici una, nici două, odată începe a bate în poartă cât ce putea. Atunci sfântul Petre întrebă dinlăuntru:

— Cine-i acolo?
— Eu.
— Cine eu?
— Eu, Ivan.
— Şi ce vrei?
— Tabacioc este?
— Nu-i.
— Votchi este?
— Nu-i.
— Femei sânt?
— Ba.
— Lăutari sânt?
— Nu-s Ivane, ce mă tot cihăeşti [1]) de cap?

[1]) Ce-mi tot baţi capul.

— Dar unde se găsesc de aceste?

— La iad, Ivane, nu aici.

— Măi! Dar ce sărăcie lucie pe aici pe la raiu, zise Ivan. Şi ne mai lungind vorba, îndată şi porneşte la iad. Şi el ştie pe unde cotigeşte [1]), că nu umblă tocmai mult şi numai ce dă şi de poarta iadului. Şi atunci odată începe a bate în poartă, strigând:

— Ei! Tabacioc este?

— Este, răspunse cineva dinlăuntru.

— Votchi este?

— Este.

— Femei sânt?

— Dar cum să nu fie?

— Lăutari sunt?

— Ho, ho! Câţi poftești.

— A! **haraşo, haraşo!** [2]). Aici e de mine! Deschideţi iute, zise Ivan, tropăind şi frecându-şi mânile.

Dracul dela poartă, gândind că e un muşteriu vechiu de-al lor, deschide. Şi atunci numai iaca ce se trezeşte pe neaşteptate cu Ivan Turbincă!

— Vai de noi şi de noi! ziseră atunci dracii, scărmănându-se de cap în toate părţile; aşa-i c'am păţit-o? Ivan însă poron-

---

[1]) Goteşte.

[2]) Bravo.

ceşte să-i aducă mai degrabă volchi, tabacioc, lăutari şi femei frumoase, că are gust să facă un guleaiu [1]).

Se uită dracii unii la alţii, şi văzând că nu-i de chip de stat împotriva lui Ivan, încep a-i aduce care dincotro rachiu, tutun, lăutari şi tot ce-i poftea lui Ivan sufletul. Umblau dracii în toate părţile, iute ca prâsnelul, şi-i intrau lui Ivan în voie cu toate cele, căci se temeau de turbincă, ca de nu ştiu ce, poate mai rău decât de sfânta cruce.

Dela o vreme se chefăluieşte Ivan cumsecade, şi unde nu începe a chiui prin iad şi a juca **horodinca** şi **cazacinca,** luând şi pe draci şi pe drăcoaice la joc, cu nepus în masă; şi în vârtejul cela, răsturna tărăbi şi toate cele în toate părţile, de-ţi venea să te strici de râs de iznoavele [2]) lui Ivan. Amu, ce să facă dracii ca să-l urnească de acolo? Gândesc ei, se sucesc ei, se frământă ei cu mintea fel şi chip, dar niciunuia nu-i vine 'n cap, ce să facă. Talpa iadului însă, mai ajunsă de cap decât toţi dracii, zise atunci lui Scaraoschi:

— Haram de capul vostru; de n'aş fi eu aici, aţi păţi voi şi mai rău decât aşa. Adu-

[1]) Chef.
[2]) Glume.

ceți-mi de grabă o putină, o piele de câne și două bețe, să fac o jucărică cum știu eu, și acuși vi-l mătur de aici. Și atunci îndată i se aduc cele cerute, și tălpoiul face iute o darabană; și apoi furișându-se de Ivan, iese cu dânsa afară și începe a o bate ca de război: br... br...

Ivan atunci își vine în simțire și într'un buc [1]) iese afară cu pușca la umăr, să vadă ce este?

Talpa iadului atunci face țuști! înăuntru, și dracii tronc! închid poarta după Ivan, și puind zăvoarele bine, bucuria lor că au scăpat de turbincă. Bate el, Ivan, în poartă, cât ce poate, se răcăduiește [2]) el cu pușca, dar au prins acu dracii la minte.

— Ei las, cornoraților! de mi-ți mai pica vreodată în mână, turbinca are să vă știe de știre.

Dracii însă nu răspundeau nimica dinlăuntru.

Văzând Ivan că porțile iadului sânt ferecate în toate părțile și că dracii n'au gând să-i deschidă, se lehămesește el acum și de lăutari și de tabacioc, și de votchi și de tot,

---

[1]) Într'o clipă.
[2]) Se repede răstindu-se.

şi porneşte iar la raiu, să slujească pe Dumnezeu.

Şi cum ajunge la poarta raiului, dinafară, se şi pune acolo de strajă şi stă neadormit zi şi noapte, tot într'una, fără să se clintească din loc.

Şi nu mult după aceasta, numai iaca ce vine şi Moartea şi vrea numaidecât să intre la Dumnezeu, ca să primească poronci.

Ivan atunci îi pune spanga în piept şi zice:

— **Ştoti, vidma** [1]), unde vrei să te duci?

— La Dumnezeu, Ivane, să vedem ce mi-a mai poronci.

— Nu-i voie, zise Ivan; las' că mă duc eu să-ţi aduc răspuns.

— Ba nu, Ivane, trebue să mă duc eu.

Ivan atunci, văzând că Moartea dă chioară peste dânsul, se stropeşeşte la ea zicând:

— **Paşol, vidma, na turbinca!**

Moartea atunci, neavând încotro, se bagă în turbincă, şi acu icneşte, acuş suspină, de-ţi venea să-i plângi de milă. Iară Ivan leagă turbinca la gură, cu nepăsare, ş'o anină într'un copac. Apoi începe a bate

[1]) Ce este, sgripţuroaico?

în poartă. Sfântul Petre atunci dschide, şi când colo se trezeşte cu Ivan.

— Ei, Ivane, doar te-ai săturat acum de umblat, prin lume, după crancalâcuri.

— M'am săturat şi m'am prea săturat sfinte Petre.

— Ei, şi ce vrei acum?

— Ia vreau să mă duc la Dumnezeu să-i spun ceva.

— Bine, Ivane, du-te; nu ţi-i oprită calea. De-a putere-a fi, acum eşti de casa noastră.

Ivan atunci se duce de-adreptul înaintea lui Dumnezeu şi zice:

— Doamne, nu ştiu dacă ai la ştiinţă ori ba, dar eu slujesc la poarta raiului de multă vreme. Şi acum vine Moartea şi întreabă ce mai poronciţi!

— Spune-i Ivane, din partea mea, că poroncesc să moară trei ani de zile de-a-rândul numai oameni bătrâni, aşa ca tine..., zise Dumnezeu zâmbind cu bunătate.

— Bine Doamne, zise Ivan, uitându-se cam lung la Dumnezeu. Mă duc să-i spun cum ai poroncit.

Şi ducându-se el, scoate Moartea dela închisoare, şi-i zice:

— Dumnezeu a poroncit ca să mănânci trei ani de zile de-a-rândul numai pădure

bătrână; de acea tânără să nu te atingi! Înţeles-ai? Hai porneşte şi-ţi fă datoria!

Moartea atunci porneşte prin codri, supărată ca vai de ea, şi începe a roade la copaci bătrâni, de-i pocneau ţâlcile.

Şi după ce se împlinesc trei ani în capăt, iar porneşte la Dumnezeu, să primească poronci. Dar când ştia că are să dee peste Ivan, i se tăiau picioarele ş'o strângea în spate de frică.

— Turbinca! Afurisita de turbincă mă vâră în toate boalele, zicea Moartea, suspinând. Decât n'am încotro, trebue să mă duc, zise oftând.

In sfârşit merge ea, nu merge, şi dela o vreme ajunge la poarta raiului. Dar când colo, dă iar cu ochii de Ivan!

— Tot aici eşti Ivane, tot ?

— Ba bine că nu, zise Ivan, făcând stânga 'mprejur şi puindu-se drept în calea Morţii. Dar unde gândeai să fiu, când asta mi-e slujba?

— Gândeam că te-ai fi mai dus prin lume după berbantlâcuri de-a tale.

— Da că doar de lume am fugit; o ştiu eu cât e de dulce şi de amară, bat-o pustia s'o bată. Lui Ivan i-s roase urechile de dânsa. Dar ce-ai slăbit aşa, Vidmă?

— De bunătăţile tale, Ivane. Acum cred că nu ţi-i mai face blăstem cu mine, mi-i da drumul să intru la Dumnezeu, că tare mare treabă mai am.

— Da cum nu; ia mai puneţi pofta la o parte, că doar nu piere lumea... nu cumva ai pofti oare să te pui la taifasuri cu Dumnezeu?

— Dar ştii că te prea întreci cu şaga, Ivane.

— Aşa ţi-i treaba? Incă mă iei la trei parale? **Paşol na turbinca, Vidma!**

Moartea atunci se vâra în turbincă, şi Ivan o pune la pastramă, zicând:

— Şopârcai [1]) cu cine şopârcai, dar cu Ivan nu şopârcai.

Dumnezeu însă ştia de toate acestea, dar voia să mai facă şi pe cheful lui Ivan, nu tot pe-a Morţii; căci multe bunătăţi mai făcuse şi ea în vieaţa ei!

— Ia deschide, sfinte Petre, zise Ivan, bătând apoi la poartă.

Sfântul Petre deschide şi Ivan se duce iar de se înfăţoşează înaintea lui Dumnezeu şi zice:

— Doamne, Moartea întreabă ce mai poronciţi? Şi să nu vă supăraţi, dar tare-i

---

[1]) A face glume.

neastâmpărată și avană, drept să vă spun; șede ca pe spini, și vrea numaidecât să-i dați răspuns.

— Du-i răspuns, Ivane, că poroncesc să moară deacum înainte trei ani de zile, de-a rândul, numai oameni tineri și alți trei ani de zile, să moară numai copii obraznici.

— Bine, Doamne, zise Ivan, închinându-se până la pământ. Mă duc să-i spun, cum ai poroncit.

Și cum ajunge Ivan din afară de poartă, scoate Moartea din turbincă, și-i zice:

— Dumnezeu a poroncit, ca de-acum înainte să mănânci trei ani de zile de-a-rândul numai pădure tânără; și alți trei ani de zile numai vlăstări fragede: răchițică, zmicele [1]), nuiele și altele de sama acestora; de pădurea cea bătrână să nu te atingi, că-i poznă! Auzit-ai, vidmă? Hai pornește până te văd, și-ți fă datoria cu sfințenie.

Moartea atunci, înghițind noduri, pornește prin dumbrăvi, lunci și huceaguri, supărată ca vai de capul ei. Și de voie, de nevoie, începe când a roade copaci tineri, când a forfăca smicele și nuele de-i pârîiau măselele și o dureau șelele și grumajii, întinzându-se pe sus, la plopii cei înalți, și

[1]) Rămurele.

plecându-se atâta pe la rădăcinile celor tufari, după mlădițe fragede. Se zămorea [1]) și ea sărmana, cum putea. In sfârșit, s'a chinuit Moartea așa trei ani de zile de-arândul și încă alți trei ani și după ce i se împlinesc cei șase ani de osândă, iar pornește la Dumnezeu, să vadă ce poronci i-a mai da. Nu-i vorbă, că știa vidma ce-o așteaptă, dar ce era să facă?

— Turbinca! mânca-o-ar focul s'o mănânce, zicea Moartea, ducându-se la raiu, ca și cum ar fi mers la spânzurătoare. Nu știu ce să mai zic și despre Dumnezeu, ca să nu greșesc. Pe semne c'a ajuns și el în mintea copiilor, Doamne iartă-mă, de i-a dat lui Ivan cel nebun atâta putere asupra mea. Bine mi-ar părea să-l văd și pe Dumnezeu într'o zi, cât e de mare și puternic, în turbinca lui Ivan; ori de nu, macar pe sfântul Petrea, numai atunci mi-ar crede mie.

Și mergând ea tot bodrogănind vrute și nevrute, ajunge la poarta raiului; și când dă iar de Ivan, i se întunecă lumea înaintea ochilor, și zice oftând:

— Dar bine Ivane, iar ai de gând să mă chinuești cu turbinca ceea a ta?

---

[1]) Își ținea zilele.

— Ba dac'aş avea mai multă putere, ţi-o spun drept, că ţi-aş scoate ochii ca la dracul şi te-aş frige pe frigare, zise Ivan cu ciudă, că din pricina ta s'a prăpădit atâta amar de lume, dela Adam şi până astăzi. **Paşol na turbinca, vidma!** Şi deacum nici mai spun lui Dumnezeu despre tine, haonghină bătrână ce eşti! Tu şi cu talpa Iadului sunteţi potrivită pereche. Imi vine să vă rup cu dinţii de bunişoare ce sânteţi. Am să te ţin la pastramă, hăt şi bine. Deacum în turbincă au să-ţi putrezească ciolanele. Hă! hă! hă!

Suspină ea Moartea, dar pace bună; Ivan parcă nici n'o vede, nici n'o aude. In sfârşit trece ea aşa o bucată de vreme, cât a fi trecut, şi într'una din zile vine Dumnezeu la poartă, să vadă ce năzbâtii mai face Ivan cu turbinca ceea.

— Ei, Ivane, ce mai dirregueşti? Moartea n'a mai venit pe aici?

Ivan atunci lasă capul în jos, şi tăcând începe a face feţe-feţe. Iară Moartea răspunde înnăduşit din turbincă:

— Iată-mă-s, Doamne, pusă la opreală; m'ai lăsat de râsul unui şuiu [1]) ca Ivan, nenorocita de mine!

---

[1]) Zăpăcit.

Dumnezeu atunci deslegă turbinca, dă drumul Morții și zice lui Ivan:

— Ei, Ivane, destul de-acum; ți-ai trăit traiul și ți-ai mâncat malaiul. De milostiv, milostiv ești; de bun la inimă, bun ai fost, nu-i vorbă; dar dela o vreme încoace, cam de pe când ți-am blagoslovit turbinca aceasta, te-ai făcut prea nu știu cum. Cu dracii dela boierul cela ai făcut hara-para; la iad ai tras un guleaiu de ți s'a dus vestea ca de popă tuns. Cu Moartea te-am lăsat până acum de ți-ai făcut mendrele, cum ai vrut; n'ai ce zice. Dar toate-s până la o vreme, fătul meu. De-acum ți-a venit și ție rândul să mori; n'am ce-ți face. Trebue să dăm fiecăruia ce este al său, căci și Moartea are socoteala ei; nu-i lăsată numai așa de geaba, cum crezi tu.

Ivan atunci văzând că s'a trecut de șagă, se pune în genunchi dinaintea lui Dumnezeu și-l roagă cu lacrimi, zicând:

— Doamne! Rogu-te, să fiu îngăduit macar trei zile, în care să-mi grijesc sufletul, să-mi lucrez racla [1]) cu mâna mea asta slăbănoagă, și să mă așez singurel într'însa. Și după acestea, Moartea ce va voi cu

---

[1]) Coșciug.

mine, căci văd eu bine, că mi s'a strâns funia la par; încep a slăbi văzând cu ochii.

Dumnezeu îi învoeşte cererea aceasta şi apoi luându-i turbinca din stăpânire, îl da pe seama vidmei, ca după trei zile să-i iee sufletul.

Ivan acum, rămâind singur, supărat ca vai de el, pe deoparte că i-a luat Dumnezeu turbinca, pe de alta că are să moară, s'a pus pe gânduri.

— Mă rog, ia să stau şi să-mi fac socoteală, cu ce m'am ales eu, cât am trăit pe lumea asta, zise Ivan în gândul său. In oaste am fost numai de sbucium: hăis haram, cea aram! De atunci încoace am umblat, ia aşa, teleleu Tanasă. M'am dus la raiu, dela raiu la iad, şi dela iad la raiu. Şi tocmai acum la dică [1]), n'am nicio mângâere! Raiu mi-a trebuit mie la vremea asta? la aşa păţeşti dacă te strici cu dracul; aici la sărăcăciosul ist de raiu, vorba ceea: „fală goală, traistă uşoară"; şezi cu banii în pungă şi duci dorul la toate cele. Mai mare pedeapsă decât asta, nici că se mai poate! Votchi nu-i, tabacioc nu-i, lăutari nu-i, guleaiu nu-i, nimica nu-i! Mai am numai trei zile de trăit, şi te-a...aai dus, Ivane, de pe

[1]) La sfârşitul trebii (când la dică, nu-i nimică).

faţa pământului! Oare nu-i de făcut vreo şmichirie, până mai este încă vreme?

In sfârşit, mai stă el Ivan oleacă, aşa, cu fruntea răzămată pe mână, şi-i şi trăzneşte în gând una:

— Taci! că i-am dat de meşteşug. Incaltea ce-a fi, a fi; dar degeaba n'are să fie. Văd eu bine, că tot de una mi-i acum.

Şi odată se duce Ivan repede cu cele carboave, el ştie unde, şi cumpără unelte de teslărie, două lătunoi [1]) groase, patru balamale, câteva piroane, două belciuge şi un lăcătoiu sdravăn, şi se aruncă de-şi face el singur o drăguţă de raclă, să poată şedea şi împăratul într'însa:

— Iaca Ivane şi casa de veci, zise el. Trei coţi de pământ, atâta-i al tău! Vezi în ce se încheie toată scofala de pe lumea asta?

Dar n'apucă Ivan a sfârşi bine vorba din urmă, şi numai iaca se şi trezeşte cu Moartea în spate:

— Ei, Ivane, gata eşti?

— Gata, răspunse el, zâmbind.

— Dacă eşti gata, hai! aşează-te mai repede în raclă, că n'am vreme de pierdut.

---

[1]) Scânduri.

Poate mă mai aşteaptă şi alţii să le dau răvaş de drum.

Ivan atunci se pune în raclă cu faţa în jos.

— Nu aşa, Ivane, zise Moartea.

— Dar cum?

— Pune-te cum trebue să şadă mortul.

Ivan se pune într'o rână şi lăsă picioarele spânzurate afară.

— Dar bine, Ivane, una-i vorba, alta-i treaba; mult ai să mă ţii? Pune-te, măi frate bine, cum se pune!

Ivan atunci se întoarce iar cu faţa 'n jos, cu capul bălălău într'o parte şi iar cu picioarele afară.

— A...ra...ca de mine şi de mine! Dar nici atâta lucru nu ştii? Se vede că numai de blăstămăţii ai fost bun, în lumea asta. Ia fugi de acolo, să-ţi arăt eu, nebunule ce eşti.

Ivan atunci iese din raclă, şi stă în picioare umilit. Iară Moartea, având bunătate a dăscăli pe Ivan, se pune în raclă cu faţa în sus, cu picioarele întinse, cu mânile pe piept şi cu ochii închişi, zicând:

— Iaca aşa, Ivane, să te aşezi.

Ivan atunci nu pierde vremea şi face tranc! capacul deasupra, încue lacăta şi cu toată rugămintea Morţii, umflă racla în

spate şi se duce de-i dă drumul pe o apă mare curgătoare, zicând:

— Na! că ţi-am făcut coneţul [1]). De-acum du-te pe apa Sâmbetei. Şi să ieşi din raclă când te-a scoate bunica din groapă. Mi-a luat el Dumnezeu turbinca din pricina ta, dar încaltea ţi-am făcut-o bună şi eu.

— Ei, ei Doamne, zise apostolul Petru, vezi de ce s'a mai apucat Ivan al Sfinţiei-Tale? Bine-a mai zis cine-a zis: dacă dai nas lui Ivan, el se sue pe Divan.

Dumnezeu, atunci, văzând până unde merge îndrăzneala lui Ivan, a început a se cam lua şi el de gânduri de năzdrăvăniile lui! Şi aşa a zis Dumnezeu să se desfacă sicriul ocolo unde era, şi să iasă Moartea la liman, ca să-şi răzbune şi ea acum pe Ivan. Şi îndată s'a făcut aşa, şi, când nici nu visa Ivan că are să mai dea vreodată ochii cu Moartea, numai iaca ce se trezeşte cu dânsa faţă 'n faţă, zicându-i:

— Dar bine, Ivane, aşa ne-a fost vorba?

Ivan atunci a rămas încremenit, fără să mai poată zice un cuvânt macar.

— Incă te faci niznai? Ei, Ivane, Ivane! Numai răbdarea şi bunătatea lui Dumnezeu cea fără de margini poate să precovâr-

---

[1]) Sfârşitul.

şească fără-de-legile şi îndărătnicia ta. De mult erai tu mătrăşit din lumea asta şi ajuns de batjocura dracilor, dacă nu-ţi intra Dumnezeu în voie, mai mult decât însuşi Fiului său. Să ştii, Ivane, că de-acum înainte ai să fii bucuros să mori, şi ai să te târîi în brânci după mine, rugându-mă să-ţi ieu sufletul, dar eu am să mă fac că te-am uitat şi am să te las să trăieşti cât zidul Goliei şi Cetatea Neamţului, ca să vezi tu cât e de nesuferită vieaţa la aşa de adânci bătrâneţe!

Şi l-a lăsat moartea de izbelişte să trăiască:

Cât e lumea şi pământul,
Pe cuptior nu bate vântul.

Şi aşa, văzând Ivan că nu mai moare, zise în sine:

— Oare nu cumva deacum mi-oiu da cu paru 'n cap de răul vidmei? Ba zău nici nu gândesc. Dee-şi ea, dacă vrea.

Şi ci-că atunci, unde nu s'a apucat şi el, în ciuda Morţii, de tras la mahorcă [1]) şi de chilit [2]) la ţuică şi holercă, de parc'o mistuia focul.

---

[1]) Un fel de tutun.
[2]) De băut (de pilit).

— Guleai peste guleai, Ivane; căci altfel înebunești de urît, zicea el.

Dă, ce era să facă bietul om, când Moartea-i chioară și nu-l vede?...

Și așa, a trăit Ivan cel fără de moarte veacuri nenumărate. Și poate că și acum a mai fi trăind, dacă n'a fi murit.

FAT-FRUMOS, FIUL IEPEI

Amu, ci-că era odată un om, care avea o iapă. Şi într'o zi vroia omul să bage iapa în ocol şi ea nu vrea nici în ruptul capului. Şi inciudându-se omul pe dânsa, începu a o bate. Atunci iapa a sărit peste gardul de răzlogi [1]) şi a fugit într'o pădure depărtată. Iapa era a fătat, şi peste noapte a fătat un băiet, în loc de mânz, care băiet s'a chemat Făt-Frumos, fiul iepei. Şi băiet ca acela nici că mai era altul prin meleagurile acelea: era frumos şi creştea ca din apă; cât creştea el într'o zi, altul creştea într'un an. Şi când a împlinit anul, socotind băietul în gândul său că-i destul de voinic, s'a dus prin codru şi a chitit un stejar care era mai gros, pe care a vrut să-l smulgă din pământ, dar n'a putut.

Văzând el că s'a încurcat în slăbăciune, s'a întors plin de mâhnire la mă-sa şi a rugat-o ca să-i mai deie încă un an de zile ţâţă. Mă-sa l-a mai lăsat un an de zile să sugă, şi la anul, ducându-se băietul iar în

---

[1]) Nuiele.

codru, la stejarul cu pricina şi umflându-l în braţe, l-a smuls din pământ ca pe o buruiană şi l-a svârlit într'o tihărae [1]), ca pe-o surcică. Apoi îndată s'a dus la mă-sa şi i-a zis:

— Mamă, de-acum înainte mă duc să-mi caut nişte tovarăşi după gândul meu, ca să fac şi eu v'o ispravă în lume.

Şi cum a zis, a şi pornit. Şi mergând el prin codri, de năduh ce era şi de osteneală, a însătat şi nu găsea nicăiri apă să beie; dar tot horhăind [2]) el încoace şi încolea, dela o vreme a dat peste un pârău grozav de tulbure.

— Dar aist păcat! Oare ce să fie de vine apa cu mâl în două, pe aşa secetă mare, zise Făt-Frumos.

Şi mergând el pe scursura pârăului, tot în susul apei, ca să afle care-i pricina, numai iaca ce vede un om care năruia munţii, sfărma bolovani în mână, de-i făcea ţărână şi apoi îi arunca în pârău. Făt-Frumos, văzând că omul acesta tulbură apa, s'apropie de dânsul şi-l întrebă răstit:

— Mă, da cu asta ţ'ai găsit de jucat? Pentru ce năruieşti munţii şi turburi apele?

---

[1]) Râpă.
[2]) Răţăcind.

— Iaca vorbă! da ce ai tu! Aista-i meşteşugul meu; nu ştii că mă chiamă Sfarmă Piatră? Şi nu cumva să mai bleşteşti ceva din gură, c'acuşi te sfărm şi pe tine.

— Pe mine? Pe semne tu n'ai auzit încă de Făt-Frumos, fiul iepei?

— N'am auzit nici de tretinul iepei, da-de-cum de fiul iepei?

— Incă te faci a râde? Las' că te fac eu acuşi de râzi mânzeşte. Hai la luptă, fârtate, să-ţi arăt eu cine-i fiul iepei.

— Bucuros, da din ce vrei? Din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem?

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Fiul Iepei.

Atunci Sfarmă-Piatră, umflând pe Fiul Iepei în braţe, l-a izbit în pământ de-a intrat până 'n genunchi. Fiul Iepei se scoală de jos, înşfacă şi el pe Sfarmă-Piatră şi când îl trânteşte odată, îl cufundă până'n brâu. Sfarmă-Piatră se scoală de jos mânios şi când mai apucă odată pe Fiul Iepei în braţe, îl trânteşte, de se cufundă până 'n subsuori. Atunci Fiul Iepei se scoală şi el de jos înfuriat şi când mai trânteşte şi el odată pe Sfarmă-Piatră, îl cufundă până 'n gât, iute îi ie paloşul şi vre să-i reteze capul. Sfarmă-Piatră, văzându-se atunci în primejdie, se roagă de iertare şi zice că se

prinde frate de cruce cu Fiul Iepei şi-i va da ascultare la tot ce i-a poronci. Făt-Frumos îl iartă şi scoţându-l din pământ, îi dă paloşul să-l sărute şi apoi pornesc împreună. Şi mergând ei câteva zile tot prin codru, Fiul Iepei a băgat de seamă, pe unde mai mersese el, că copacii care erau atunci drepţi, acum sunt strâmbi şi cei strâmbi drepţi. Văzând el asta, zice către Sfarmă-Piatră:

— Mă, da oare ce dracul să fie, de copacii aiştia din drepţi se fac strâmbi şi din strâmbi drepţi?

— Ştiu eu ce bâzdâganie să mai fie şi asta, zise Sfarmă-Piatră!

Şi mergând ei înainte tot mirându-se de asta, numai iacă ce văd un om, care tocmai atunci apucase un copac mare, de vârf şi-l strâmba, ca să facă din el cujbă de pus ceaunul. Fiul Iepei îl întrebă:

— Mă, de ce te-ai apucat tu de sluţit copacii?

— Da' ce ai tu de asta? Acesta-i meşteşugul meu. Nu ştii că mă chiamă Strâmbă-Lemne, şi de-i mai crâcni ceva, acuşi te strâmb şi pe tine.

— Ce-ai zis, să mă strâmbi? D'apoi se vede că tu n'ai auzit încă de Fiul Iepei, Făt-Frumos?

— Nici n'am auzit şi nici nu vreau s'aud, zise Strâmbă-Lemne, îndârjindu-se.

— Apoi dacă n'ai auzit, hai la luptă, să te fac eu ca s'auzi!

— Bucuros! asta aşteptam şi eu! Hai, din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem?

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Făt-Frumos.

Atunci Strâmbă-Lemne apucă pe Fiul Iepei în braţe şi-l trânteşte, de se scufundă până 'n glesne. Fiul Iepei, ridicându-se de jos, apucă şi el pe Strâmbă-Lemne şi când îl trânteşte, se cufundă până 'n genunchi. Strâmbă-Lemne se râdică mânios şi apucând pe Făt-Frumos, îl izbeşte de se cufundă până 'n brâu. Atunci Fiul Iepei se râdică şi el furios şi când apucă pe Strâmbă-Lemne, îl trânteşte, de se cufundă până în gât, scoate iute paloşul şi vre să-i reteze capul. Dar Strâmbă-Lemne, văzându-se în primejdie, se roagă de iertare, zicând că se prinde şi el frate de cruce cu Făt-Frumos, şi-i va da ascultare la tot ce-i va poronci. Lui Făt-Frumos făcându-i-se milă, l-a iertat şi pe acesta, l-a scos din pământ, i-a dat paloşul să-l sărute şi apoi a pornit şi s'a dus împreună cu dânşii la mă-sa, şi cum a ajuns i-a zis:

— Mamă, de-acum înainte rămâi sănătoasă, că eu mi-am găsit tovarăşi şi mă duc cu dânşii în lumea lui Dumnezeu. Iaca-ţi dau năframa asta şi când îi vede trei picături de sânge pe dânsa, să ştii că atunci am murit şi să vii să mă cauţi.

Şi cum a zis aceste, a şi pornit cu tovarăşii săi.

Şi tot mergând ei zi şi noapte prin păduri şi codrii pustii, într'o târzie vreme au dat de nişte curţi foarte mari şi frumoase. Şi ducându-se ei acolo şi intrând înlăuntru, n'au văzut pe nimene, ci numai o masă întinsă, plină cu fel de fel de bucate, şi fiind ei grozav de flămânzi, s'au pus să mănânce. Bucatele erau foarte bune si gustoase, dar nu se pricepeau ei cine să le fi făcut, căci, după cum vă spui, nu văzuse acolo pe nimine. După ce s'au săturat ei bine, au pornit la vânat, şi apoi în toate zilele, pe vremea aceea, veneau de mâncau domneşte şi iar se duceau la vânat.

Dar dela o vreme încoace au băgat ei de samă că bucatele nu mai sunt aşa de bune ca mai înainte şi se mirau ce să fie oare? Şi stând ei pe gânduri, Făt-Frumos zise:

— Fraţilor, mie mi se pare că bucatele aiestea-s pripite, şi trebue să fie ceva la

mijloc. Ia să rămâi tu, măi Strâmbă-Lemne, şi să vezi, care-i pricina? Că noi ne ducem la vânat şi mâne, când ne-om întoarce, să ne dai răspuns.

Şi cum pornesc ei, Strâmbă-Lemne se face o surcică şi se pune sub laiţă. Nu trece multă vreme la mijloc şi numai iaca ce vede el o pocitură intrând pe uşă: la stat de o palmă şi cu barba de un cot; cu capul cât nuca, cu ochii cât talgerile, cu mânile cât fusele, cu picioarele cât drugii şi cu şezutul cât o faţă de arie. Acesta era Statu-palmă-barba-cot, urieşul zmeilor. Şi cum intră pe uşă, odată ie un topor şi se duce drept la surcică ş'o buchisează bine cu muchea toporului. Pe urmă se aşează la masă şi într'o clipă linge tot ce era pus pe dânsa. Apoi iese şi se duce, el ştie unde.

Cum s'a dus zmeul, numai iaca se scoboară din pod printr'un loc tainic, trei zâne foarte frumoase şi răpede fac alte bucate, le pun pe masă şi apoi zânele se fac nevăzute.

Strâmbă-Lemne, stâlcit cum era, vede de sub laiţă tot ce se petrece, dar îl luase frica şi nu mai avea nicio putere. Nu mult după aceasta, iaca vin şi Făt-Frumos cu Sfarmă-Piatră dela vânat. Şi intrând în casa încep a striga:

— Unde eşti, măi Strâmbă-Lemne?

— Ia aici sânt şi eu.

Şi stâlcit ca vai de el, ieşind de sub laiţă, începu să le povestească ce i s'a întâmplat.

Văzând Făt-Frumos, că Strâmbă-Lemne n'a făcut nicio ispravă, a hotărît ca să rămâie de pândă Sfarmă-Piatră, iară el şi cu Strâmbă-Lemne au pornit la vânat. Şi cum s'au dus ei, Sfarmă-Piatră se făcu o pietricică şi se puse sub laiţă şi nu trecu mult şi numai iaca vede intrând pe uşă pocitura de Statu-palmă-barbă-cot, care ie toporul, se duce de-a-dreptul la pietricică şi după ce o buchisează şi pe dânsa bine, apoi se pune la masă şi mănâncă. După ce s'a săturat, a ieşit şi s'a dus în treaba lui. Iaca zânele iar se scoboară, fac iute alte bucate, le aşează pe masă şi apoi iarăşi se fac nevăzute.

Când se întorc Făt-Frumos şi Strâmbă-Lemne dela vânat, găsesc şi pe Sfarmă-Piatră stâlcit ca vai de el! Il întreabă ce-a văzut? Dar n'a spus nici el mai mult decât tot ceea ce spusese şi Strâmbă-Lemne.

— Măi! da' ticăiţi mai sânteţi, zise Fiul Iepei. Degeaba vă mai lăudaţi voi cu strâmbatul lemnelor şi cu sfărâmatul pietrelor, dacă n'aţi putut prinde o onânie ca ceea şi nişte femei. Ia să rămân eu acum şi du-

ceţi-vă voi la vânat, să vedem ce are să fie?

Atunci tovarăşii lui pornesc, iar Făt-Frumos se face un paloş şi se pune în cuiu după uşă. Nu trece mult la mijloc şi iaca Statu-palmă-barbă-cot vine cu o falcă în ceriu şi cu una în pământ, şi cum intră pe uşă, Făt-Frumos sare iute din cuiu, apucă pe Statu-palmă de barbă şi scoţându-l afară îl duce la un copac gros, pe care crăpându-l de-a-lungul cu paloşul, bagă pe Statu-palmă cu barba în crăpătură şi apoi, scoţând paloşul, copacul se strânse la loc şi pocitura rămase prins cu barba în copac. Apoi Făt-Frumos, întorcându-se în casă, se sui prin locul tainic, ca să prindă zânele. Ele, cum l-au văzut, au vrut să fugă, dar n'au avut când, căci Făt-Frumos ca fulgerul a fost lângă ele şi le-a şi prins. Tocmai atunci iaca intră şi tovarăşii lui.

— Ei, ei, măi fraţilor, iaca cine ne făcea nouă bucate, ş'apoi încă să vedeţi, cine mânca pe cele bune... Să stăm mai întâi la masă, şi apoi vă voiu arăta eu ce face frumuşelul de oaspete.

Se pun cu toţi la masă şi după ce ospătează în ticnă, apoi se scoală şi se duc la copac. Dar când colo, văd că copacul era smuls din pământ! Se uită ei în toate părţile şi numai iaca Fiul lepei zăreşte pe Sca-

raoschi suindu-se în văzduh cu copacul atârnat de barbă...

— Ei las, că oiu pune eu vr'odată mâna pe tine, strigă Făt-Frumos înfuriat.

Iară Statu-palmă-barbă-cot răspunse:

— Să ne întâlnim la gura iadului de-acum într'un an.

Şi cum a zis, nu s'a mai văzut.

După asta. Făt-Frumos a luat de soţie pe zâna cea mică, care era cea mai frumoasă din toate. Pe cea mijlocie o dădu lui Sfarmă-Piatră, iar pe cea mai mare lui Strâmbă-Lemne.

La săptămâna după ce s'au însurat ei, Făt-Frumos şi cu tovarăşii săi fiind duşi la vânat, au venit la dânşii acasă trei fii ai lui Statu-palmă-barbă-cot, au furat zânele, s'au făcut nevăzuţi cu dânsele şi le-au luat lor de neveste. Şi când s'au întors Făt-Frumos şi cu ai săi dela vânat, ie neveste, dacă ai de unde. Nu se pricepeau ei unde să fie! Şi văzând că nu mai vin de nicăiri, au început să le caute peste tot locul, dar negăsindu-le, se puseră pe gânduri şi îndată îi veni în minte lui Făt-Frumos că Urieşul zmeilor trebue să-i fi făcut şotia. Şi aşa s'a hotărît Fiul Iepei să plece numai decât la gura iadului, ca să întâlnească pe Statu-palmă-barbă-cot. Şi luându-şi tovarăşii, a

pornit. Şi mergând ei cale lungă, să le-ajungă, au trecut peste nouă mări şi peste nouă ţări, călcând codri şi pustietăţi îngrozitoare. Şi în sfârşit, după multă trudă şi primejdii, pe care numai nişte voinici ca dânşii au putut să le înfrunte, au ajuns la gura iadului tocmai în ziua când se împlinise anul, de când Statu-palmă-barbă-cot scăpase din mânile lui Făt-Frumos cu copacul atârnat de barbă. Statu-palmă-barbă-cot îl aştepta afară cu toată oastea lui, care era câtă frunză şi iarbă, de nu mai încăpea pe locurile acele.

Făt-Frumos, văzând atâta amar de oaste, întrebă pe Strâmbă-Lemne, cât poate să taie? Strâmbă-Lemne răspunse că poate să taie până ce va ajunge sângele la brâu şi atunci moare şi el.

— Dar tu, Sfarmă-Piatră, ce putere ai?

— Eu pot să taiu, până ce va ajunge sângele la subsuori, şi atunci mor şi eu.

— Dar tu, măi Făt-Frumos, cât poţi tăie?, întrebară ceilalţi.

— Apoi eu pot să taiu până deasupra capului, cât oiu putea ajunge cu vârful paloşului şi până ce-a trece sângele de un cot deasupra paloşului, ş'apoi atunci mor şi eu.

— Dacă-i aşa, încep eu, zise Strâmbă-Lemne.

Şi odată şi începu a tăie la zmei, de-i potopea, şi când sângele ajunse până la brâu, Strâmbă-Lemne căzu jos şi muri.

Atunci Sfarmă-Piatră începu a tăie înainte, până ce ajunse sângele la subsuori, şi apoi căzu şi el mort.

Veni acum şi rândul lui Făt-Frumos, începu şi el a tăie înainte, până ce s'a ridicat sângele de un cot mai sus de vârful paloşului, şi atunci numai decât căzu şi el mort.

In acest timp numai iaca se arată pe năframă cele trei picături de sânge, despre care spusese Făt-Frumos mâne-sa, când a pornit de acasă. Şi cunoscând iapa că aceasta este semnul pierderii fiului său, a şi pornit în grabă să-l caute. Şi fiind ea năsdrăvană, după multă trudă şi căutare l-a aflat; şi împrăştiind sângele cu picioarele, suflă asupra fiului său şi atunci el a înviet. Şi deschizând ochii şi văzând pe mă-sa lângă dânsul zise:

— Doamne, mamă, Doamne! din greu mai adormisem!

— Dormeai tu, fătul meu, mult şi bine, dacă nu eram eu să te înviez, dragul mamei.

— Mamă, înviază încai şi pe Sfarmă-Piatră, care s'a luptat voinicește alăturea de mine şi n'a jignit până acum întru nimic

frăţasca noastră tovărăşie, căci nu mai poţ trăi fără dânsul.

Ea se înduplecă de rugăminţile fiului său, suflă şi asupra lui Sfarmă-Piatră şi-l învie şi pe dânsul.

— Dar pe Strâmbă-Lemne, mamă, ai să-l laşi pentru veşnicie să zacă fără suflare în noroiul acest de sânge închegat?! Învieaz-l şi pe dânsul, căci şi el, sărmanul, ş'a pus vieaţa în primejdie pentru sfânta noastră tovărăşie.

Atunci mă-sa oftă şi zise:

— Dragul mamei, drag! eu am avut numai trei suflete şi dacă l-oiu mai da şi pe acesta, cu ce mai rămân? Atunci trebue să mor!

— Mamă!, zise Făt-Frumos, dumneta tot eşti de-acum bătrână; dă şi sufletul acesta lui Strâmbă-Lemne şi ţ'oiu face o îngropare frumoasă, iară mormântul ţi l'oiu acoperi cu flori.

Atunci iapa, înduioşată de cuvintele fiului său, suflă şi asupra lui Strâmbă-Lemne, care pe loc învie, iar ea şi căzu jos moartă! Făt-Frumos o îngropă după făgăduinţă şi-i presură flori deasupra mormântului.

După aceasta făcură ei un hârzob, cu care să-şi dee drumul în iad, pentru a-şi

căuta nevestele, căci numai în iad nu le căutase şi tocmai acolo trebuiau să fie.

Şi cum mântuiră ei de făcut hârzobul, Făt-Frumos zise lui Strâmbă-Lemne să-şi dee el mai întâi drumul şi dacă nu va putea suferi să ajungă până jos, să scuture tare de hârzob, şi atunci ei îl vor trage afară. Strâmbă-Lemne se şi puse în hârzob, şi tovarăşii lui încep să-l sloboadă cu încetul, dar nu ajunge până la jumătate şi scutură de hârzob. Atunci tovarăşii traseră hârzobul afară şi întrebând pe Strâmbă-Lemne de ce a scuturat, el spuse că „se cutremura iadul de şuierături şi urlete îngrozitoare, de care m'am spăriet".

Atunci Făt-Frumos hotărî ca să se coboare Sfarmă-Piatră, care se şi puse în hârzob, zicând ca să-l scoată şi pe dânsul, când va scutura. Şi dându-i drumul, când a ajuns pe la jumătate, a început şi el a scutura. Atunci tovarăşii lui îl scoaseră afară şi întrebându-l de ce a scuturat, a spus şi el tot aceea ce spusese şi Strâmbă-Lemne.

Văzând Făt-Frumos că tovarăşii lui sânt aşa de fricoşi, se hotărî să se scoboare el singur, şi li spuse că lui, de ce va scutura mai tare de hârzob, de ce să-i dea drumul mai afund; şi când nu va mai scutura de fel, să ştie ei că a ajuns jos şi că să-l aştep-

te acolo, până se va întoarce cu zânele. Şi cum a zis, s'a şi pus în hârzob, iară tovarăşii lui au început să-i dea drumul. Şi de ce scutura el mai tare, de ce-i dădeau şi ei drumul mai afund, până ce în sfârşit a ajuns în fundul iadului. Ajungând aici, se mai odihni puţin şi apoi porni să caute nevestele. Şi tot mergând el înainte, iaca vede nişte curţi mari, şi apropiindu-se de dânsele, numai iaca ce dă de zâna cea mai mare, care spăla nişte cămeşi la fântână. Cum se văzură, se îmbrăţişară, şi intrând în casă, Făt-Frumos întrebă pe zâna că ce putere are zmeul ei şi unde se află el acum? Ea spuse că-i dus la vânat, şi, când se întoarce, svârle buzduganul de trei mile de loc şi izbeşte în poartă, din poartă în uşă, şi din uşă se pune în cuiu; şi atunci bucatele trebue să fie nici reci, nici calde, cum îs mai bune de mâncare. Şi cum vorbeau, se şi aude buzduganul izbind în poartă, din poartă în uşă, şi din uşă se pune în cuiu. Atunci zâna spăimântată zise lui Făt-Frumos:

— Fă-te ce te-ai face, că te prăpădeşte zmăul!

— Da că doar n'am înviet eu din morţi, ca să mai mor şi de mâna unui câne de zmău.

Ş'odată ie buzduganul din cuiu şi-l svârle

înapoi de şase mile de loc şi apoi iesă în calea zmăului, punându-se de pândă sub podul de aramă, care se afla la poarta curţii.

Zmăul, văzând că buzduganul trece înapoi pe la urechia lui cu atâta putere, oftă şi zise:

— Măi! da grei oaspeţi trebue să mai fie la mine acasă.

Apoi întorcându-se după buzdugan, îl ie şi porneşte spre casă. Şi când la podul de aramă, calul zmăului începe a sforăi şi a da înapoi. Atunci zmăul dă pinteni calului şi zice:

—De! cal zălud! mânca-ţ'ar corbii carnea şi lupii oasele, că doar ştiu că nu-i fiul iepei, Făt-Frumos, pe aici.

— Ba dacă îl cauţi, îl găseşti şi pe aici, răspunse Făt-Frumos, ieşind de sub pod. Aşa-i, că mi-ai încăput în ghiare, câne de zmău ce eşti! gândeai că nu te-oiu găsi? Hai la luptă, să te învăţ eu acum să mai furi nevestele altora.

— Din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem, zise zmăul.

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Făt-Frumos.

Şi descălecând zmăul, s'apucară la luptă şi se luptară ei o zi de vară până'n sară,

şi pe la asfinţitul soarelui Făt-Frumos birui pe zmău şi-l lăsă mort la pământ, după care îl hăcui în bucăţi cu cal cu tot, făcând dintr'înşii două grămezi. Apoi intră în casă şi spuse zânei că a scăpat-o de zmău şi că să fie gata de drum, când se va întoarce pe acolo, căci el se duce să scape şi pe celelalte surori ale ei dela cânii de zmăi.

Zâna îl îndreptă încotro să apuce, ca să găsească mai degrabă pe soră-sa cea mijlocie, şi Făt-Frumos fără multă zăbavă îşi luă ziua bună şi porni. Şi mergând el încotro îi arătase, pe la amiază iaca vede nişte curţi şi mai frumoase de cât cele dintâiu. Şi apropiindu-se de dânsele, dă şi de zâna cea mijlocie, care şi ea tocmai atunci spăla nişte cămeşi la fântână. Cum se văzură amândoi, se îmbrăţişară. Şi, intrând în casă, Făt-Frumos întrebă pe zână, că ce putere are zmăul ei şi unde se află el acuma? Ea răspunse că-i la vânat şi când se întoarce svârle buzduganul de şese mile de loc şi izbeşte în poartă, din poartă în uşă şi din uşă se pune în cuiu. Şi atunci bucatele trebue să fie nici răci nici calde, cum îs mai bune de mâncat. Pe când încă vorbeau ei, se şi aude buzduganul izbind în poartă, din poartă în uşă şi din uşă se pune în cuiu. Atunci zâna zise înspăimântată:

— Ascunde-te, Făt-Frumos, că de te-a găsi zmăul aici te face mii de fărâme.

— Ba l-oiu fărâma eu, cum am fărâmat şi pe cânele de frate-său, zise Făt-Frumos, care şi ie buzduganul din cuiu, şi ieşind afară, îl svârle înapoi de 12 mile de loc.

Şi apoi iese în calea zmăului, punându-se de pândă sub podul de argint dela poartă.

Zmăul, văzând că buzduganul său trece înapoi cu atât putere, suspină şi zise:

— Da grei oaspeţi trebue să mai fie acasă la mine, de vreme ce mi-au trimes buzduganul înapoi.

Apoi întorcându-se şi el după buzdugan, îl ie şi porneşte cu dânsul spre casă. Când la podul de argint, calul zmăului începe a sări în două picioare, a forăi şi a da înapoi. Atunci zmăul înfuriet îi dă pinteni şi zice:

— De! cal nebun, mânca-ţ'ar corbii carnea şi lupii oasele. De ce te temi? Că doar ştiu că nu-i Făt-Frumos, fiul iepei, pe aici!...

— Ba dacă-l cauţi îl găseşti şi pe-aici, răspunse Făt-Frumos, ieşind de sub pod. Aşa-i că mi-ai căzut în labă, câne de zmău ce eşti! Hai la luptă, să te 'nvăţ eu cum să mai furi nevestele altora.

— Din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem, zise zmăul.

— Ba din luptă, că-i mai dreaptă, zise Făt-Frumos.

Şi luându-se la luptă, se luptară ei două zile de-a-rândul şi a doua zi, tocmai pe la asfinţitul soarelui, Făt-Frumos îl birueşte şi-l taie în bucăţi cu cal cu tot, de mai face dintr'înşii alte două grămezi.

După aceea se duce în casă şi spune zânei că a scăpat-o şi pe dânsa de cânele de zmău, şi că să fie gata de drum, pe când se va întoarce pe aici, căci el se duce să scape şi pe nevasta lui de cânele de zmău, cel mai mare. Zâna îl îndreptă încotro să apuce, ca să găsească mai degrabă pe sora sa cea mică. Şi Făt-Frumos, fără multă zăbavă, îşi ie ziua bună şi porneşte. Şi mergând el încotro îi arătase, pe la prânzul cel mare iaca vede nişte curţi mult mai frumoase, de cât cele ce văzuse până acum; şi oprindu-se la dânsele, numai iaca ce vede şi pe iubita lui soţie, care tocmai acuma ghilea şi ea nişte pânză la fântână. Cum se văzură amândoi, se îmbrăţoşară cu ochii înnecaţi în lacrămi, şi intrând în casă, Făt-Frumos întrebă ca ce putere are zmăul ei şi unde se află el acum?

Ea spuse că-i dus la vânat şi când se întoarce svârle buzduganul de 12 mile de loc, şi izbeşte în poartă, din poartă'n uşă şi din

ușă se pune în cuiu. Ș'atunci bucatele trebue să fie nici răci, nici calde, cum îs mai bune de mâncare. Și când spunea ea acestea, se și aude buzduganul izbind în poartă, din poartă în ușă și din ușă se pune în cuiu. Atunci zâna, cuprinsă de spaimă, îmbrățoșează pe Făt-Frmuos și-i zice:

— Fă-te ce te-i face, că de te-a găsi zmăul aici, te prăpădește!

— Ba l-oiu prăpădi eu, cum am prăpădit și pe cei doi câni de frați ai lui.

Ș'odată și ie buzduganul din cuiu și-l svârle înapoi de 24 de mile de loc și apoi iesă în calea zmăului, punându-se de pândă sub podul de aur dela poartă.

Zmăul, văzând că buzduganul său trece înapoi cu atâta putere, zise îngrijit:

— Măi, da grei oaspeți trebue să mai fie la mine acasă, de s'a întors buzduganul înapoi cu atâta putere.

Apoi întorcându-se după buzdugan, îl iè și pornește cu dânsul spre casă. Și când la podul de aur, calul zmăului începe a sări, a forăi și a da înapoi. Atunci zmăul dă pinteni calului și zice:

— De! cal nebun, mânca-t'ar corbii carnea și lupii oasele; că doar știu că nu-i fiul iepei, Făt-Frumos, pe-aici.

— Ba dacă-l cauți, îl găsești și pe-aici,

răspunse Făt-Frumos, ieşind de sub pod. Aşa-i că mi-ai încăput în labă câne de zmău ce eşti? Hai la luptă, să te'nvăţ eu cum să mai furi nevestele altora.

— Din luptă să ne luptăm, ori din săbii să ne tăiem?, zise zmăul.

— Ba din luptă că-i mai dreaptă, zice Făt-Frumos.

Şi luându-se la luptă, se luptară ei trei zile şi nopţi de-a-rândul. Şi a treia zi pe la amiază, când ardea soarele mai tare, încă luptându-se ei, de aprinşi ce erau, din gura lui Făt Frumos ieşea o pară verde, iară din gura zmăului ieşea o pară roşie; şi tocmai pe atuncia trecea pe deasupra lor un vultur. Zmăul, cum îl vede, zice:

— Vultur, vulturaş! Du-te şi adă două picături de lapte, una rece şi una caldă, pe cea rece toarn'o pe mine, iar pe cea caldă toarn'o pe cânele ist de Făt-Frumos, că ţ'oiu da un hoit să mănânci.

Atunci Făt-Frumos îi zice şi el:

— Vultur, vulturaş! Du-te de adă două picături de lapte, una rece şi una caldă: pe cea rece toarn'o pe mine, iar pe cea caldă pe cânele ista de zmău, că ţ'oiu da şase hoituri să mănânci.

Vulturul, cum aude aceasta, aleargă iute şi într'o clipă aduce cele două picături de

Atelierele Grafice SOCEC & Co., S. A. R. București
Of. Reg. Com. Soc. No. 463/931

Extras din catalogul „Bibliotecii pentru Toţi"

POEZII

	Nr.
Gr. M. Alexandrescu, Fabule	295-296
V. Alecsandri, Pasteluri	187
„ Doine	181-182
„ Lăcrămioare	183
„ Suvenire	184
„ Mărgăritărele	185-186
„ Ostaşii noştri	191
G. Coşbuc, Antologia sanscrită. O culegere de traduceri în versuri din literatura indiană	285
Al. Depărăţeanu, Doruri şi amoruri . .	42
M. Eminescu, Poezii	195-196
Goethe, Poezii	1286
Şt. O. Iosif, Cântece	1340
Radu D. Rosetti, Din inimă	55
Al. Stamatiad, Din trâmbiţe de aur . . .	900
G. Silviu, Paisie psaltul spune	1561
Al. Sibeleanu, Armonii intime	75
Juliu Cezar Săvescu, Poezii	1121-22
Al. Vlăhuţă, Iubire. Poezii	116
M. Zamfirescu, Cântece şi plângeri . . .	3